

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredni modelje in prazniki. — Inzerati: do 30 petič 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inzerati petič vrsta 4 D; notica, posilno, izjave, reklame, preklic beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inzeratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D

Upravitelje: Knafljeva ulica št. 5, pritičje. — Telefon št. 304.
Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Grmenje iz grobov.

Ali še ne bo konca sporov in kriz? Preko širne naše domovine buči vedno silnejši klic: Dosti je tega! Posebno krepko se oglašajo poljedelci, obrtniki, trgovci, industrijalci, povdarjajo, da preti zastoj dela, ako se državna politika ne preokrene na pot, ki vodi k redu in sporazumu. Saj če pravijo vsi, da so pripravljeni za dogovore in sklepe, ki prinesejo mir med prebivalstvo, potem pač ne more biti težko, priti do izhoda iz sedanjega vrveža! Sama škoda se drži večnega političnega zapletanja, nezaposlenost je zrastle iz njega, ovire v gospodarskem razvoju so posledica partijskega prerakanja, nezadovoljnost, ki se zrcali na obrazu vsakega poštenega Jugoslavena, priča, kako brede mo v razmere, ki nas morajo upropasti, ako se ne uveljavijo pravočasni stoji!

Težišče našega splošnega položaja je prešlo v roke človeka, ki danes s svojo partijo strahuje vso Jugoslavijo. Kakor želi, tako mu gre vse izpod rok, ruvar se je dvignil nad Beograd in sedaj snuje nekaj, o čemur si sam ni na jasnem, kaj naj bo pravzaprav, ali številne množice le omamlja napovedovanje zlate dobe mira, pravičnosti, blagostanja brez davkov in vojaštva. Toda kako naj nam pričara sporazum in bratsko življenje oni, ki se je gibal v vsej svoji dosedanjí politiki samo tam, kjer je bilo treba dražiti in hujskati. Nič pozitivnega in gradivnega nima za seboj hrvatski tribun, vse je le razdirajoče, on se je dvignil kvišku samo iz prepričev, nenavadno spretno izrabljajoč ljudsko nevednost o političnem stanju, in kolikor bolj je zamršen položaj, toliko lažje je stališče in toliko razsežnejše torišče za delovanje prvostvornega demagoga. Škoda, da se udeležuje ta talent le negativno, škoda, da stoji sredi hrvatskega rodu zrel mož, kateri izkorišča povojno, ki izrednostim nagnjeno razpoloženje za sestavo neke meglene vladovine, ki se ji pa sam odmiha, ostajajoč rajše pri vsakodnevskih shodih, na katerih se ponavlja eno in isto: z eno roko grozi, z drugo obljublja. Tu je doma on, tu je njegova moč, ako bi pa nastopila jutri prilika za zgradbo tiste človečanske republike, bi najbrže prvi zbežal pred njo on sam. To upanje imamo, da se njegova demagogija okruži in obrabi in da stopi slednjič hrvatska inteligenca izpod njegove okvirja, nakar bo takoj mogoč pravi in resnični sporazum z Zagrebom...

Vmes med politično razmotrivanje se oglašajo žalni zvonovi. Spominjamo se svojih mrtvih. Po bojnih poljanah leže junaki; na južnem skalovju so umirali za domovino, ob morju, po širnih ravninah. Tesno nam je pri srcu pri spominu na nje. Naše misli lete naokoli po grobovih in ustavijo se na Visokem. Tam je grob posebnega moža. Naš kralj je rekel o njem »Čestit političar! Takovih trebam!« In besede tega čestitega našega jugoslovenskega politika naj znova done po Jugoslaviji baš povodom spomina na naše mrtvice, to so besede iz njegove politične oporoke, napisane za novo leto 1921.

K takratnemu položaju je govoril tako-le:

»Saj je mogoče in tudi sam priznam, da tiči veliko pretriranosti v vseh mojih trditvah, ali eno je gotovo in to rečem s hladnim srcem: V Beogradu je »partija« prvo, vsakdo misli le na svojo stranko in vse, kar se nahaja izven mej te stranke, je vredno, da pogine. Moralo dolžuje v prvi vrsti svoji partiji in — Bog daj, da bi se motil! — država kot taka, ki nam je vendar življenje in bodočnost, pa je dosti nižje pod partijami: kadar se napravljajo strankini sklepi, misli vsakdo le na svojo stranko, na državo pa malokdo!...«

»Odpriete vendar svoja srca! Spominjajte se dobe, ko je naš kralj s svojo junaško vojsko lazil čez albansko pogorje, kjer so jugoslovenski sinovi umirali od mraza in glada, a vzlic temu niso obupavali! Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev se je rodila v teh junaških vrstah in kralj Peter jo je že

V pričakovanju rešitve vladine krize.

Neoficijelna posvetoovanja K. Timotijevića z opozicijo. — Klerikalne intrige. — Volitve v Angliji in naš parlament.

— Beograd, 31. oktobra. (Izvirno.) Danes vsi pričakujejo s primerno rezervno odgovor Jugoslovenskega kluba na propozicije mandatarja g. Koste Timotijevića. Kakršen bo odgovor tega kluba, prilično tak bo odgovor muslimanskih poslancev. Mnogi zagotavljajo, da bosta oba odgovora prišla šele jutri zvečer. Mandatar Kosta Timotijević je včeraj pričel neoficijelna posvetoovanja z voditelji posamnih parlamentarnih skupin, da bi si tako razjasnil svoje stališče. Na teh sestankih je pojasnil podrobnosti svoje misije, da bi tako jutri v soboto vedel poročati Nj. Vel. kralju.

Mandatar Kosta Timotijević je včeraj privikal stopil v neoficijelne stike z opozicijskimi parlamentarnimi skupinami in je včeraj od 16. do 17. konferiral z Marko Trifkovićem in Gjuričićem, ki je predsednik radikalnega parlamentarnega kluba. O svoji misiji je obvestil tudi tajnika narodne skupščine posl. RHSS Bačiniča, ki vodi v Beogradu nekako kontrolo o poteku posvetoovanj Koste Timotijevića in dnevno večkrat poroča Stjepanu Radiću o situaciji. O mandatu je Kosta Timotijević obvestil tudi ostale parlamentarne skupine. Značilno je, da je tisk ožjega bloka ostal zelo molčeč, dočim agentje ožjega bloka na vse načine delujejo, da bi onemogočili misijo g. Koste Timotijevića. V soboto zvečer pričakujejo, da se bo situacija popolnoma razčistila.

— Beograd, 31. oktobra. (Izv.) Marko Gjuričić in Marko Trifković sta včeraj popoldne obvestila predsednika ra-

dikalne stranke g. Nikola Pašić o vsebini mandata g. Koste Timotijevića. Odločeno je, da se sestane 2. novembra plenarna seja radikalnega kluba, kjer se bo ugotovilo precizno stališče radikalov napram mandatu g. Koste Timotijevića. Tej seji pripisujejo politični krogi veliko važnost. Kosta Timotijević včeraj ni bil na dvoru, kratko avdijenco je imel dr. Korošec. V zvezi s temi dogodki naglašajo politični krogi, da mandatar nima posebnih dobrih izglelov, ker sta dr. Korošec in Davidović osebno proti vladi Koste Timotijevića. Davidović sam je manifestiral svoje nezadovoljstvo ter dr. Spaho in dr. Korošec nimata nobenih simpatij napram njemu. Vsi politični krogi danes računajo z dejstvom, da bosta oba odgovora, tako Jugoslovenskega i muslimanskega kluba negativna. Kakor hitro sprejme Kosta Timotijević zahtevane odgovore, odide na dvor, kjer bo kralju poročal o uspehih svoje misije. Ožji blok skuša v soboto pričeti akcijo, da se poveri mandat Ljubi Davidoviću.

Politični in parlamentarni krogi so zasledovali z velikim zanimanjem in nervoznostjo rezultate v Angliji. Splošno naglašajo paralelo med političnimi razmerami v naši državi in v Angliji. Tako pri nas kakor v Angliji gre za važna notranja in zunanja vprašanja, glede katerih je treba vprašati narod. — Slučaj Anglije zanima naše politike, ker v treh letih so bile tamkaj ponovnokrat volitve, ki so popolnoma preobrle zunanjo politiko Anglije.

Angleške volitve in nova konservativna vlada.

Velika zmaga konservativcev, ki so dobili absolutno večino. — Kandidati za novo konservativno vlado. — Komunisti 1 mandat.

— Beograd, 31. oktobra. (Izvirno.) Radio »Vremena« javlja danes ob 1.45 sledeče rezultate volitev v angleški parlament:

Konservativci 402 mandata.
Laburisti 157 mandata.
Liberalci 141 mandata.
Ostale skupine 4 mandate.

Znani še niso rezultati iz enajstih volilnih okrajev.

— London, 30. oktobra. (Izvirno.) Dosedanji volilni rezultati, v kolikor so poznani do 15. popoldne, so sledeči: konservativci 399 (prej 259), laburisti 151 (193), liberalci 40 (156), neodvisna delavska stranka 4, zastopniki strokovnih organizacij oziroma zadrug 5, ustavopravna stranka 3 in komunisti 1 mandat. Znani so 603 rezultati, manjka jih še 12. Konservativci so na novo pridobili 154 mandata, izgubili so 8. Delavska stranka je pridobila 22, izgubila 6, liberalci pridobili 9, izgubili 111. Zastopniki zadrug pridobili 1, izgubili 2, ustavopravna stranka pridobila 3, neodvisni socialisti 2 in komunisti 1.

— London, 31. oktobra. (Izv.) Konservativci so pri volitvah dobili 7 milijonov 162.186 glasov. Delavska stranka 5.134.495, liberalci 1.819.672 glasov. — Značilno je, da je število ženskih kandidatov zelo padlo. Izvoljene so samo tri žene, 2 konservativki in 1 kandidatinja delavske stranke.

— London, 31. oktobra. (K) Snoči ob 23.30 so znani ti pozitivni rezultati: konservativci 400, laburisti 151, liberal-

ci 40, neodvisni 4. Konservativci so pridobili 195 mandata, izgubili 6, delavska stranka pridobila 24, izgubila 65, liberalci pridobili 9 in izgubili 20, neodvisni niso nobenega izgubili.

— London, 31. oktobra. Pet članov sedanjega Macdonaldove vlade je pri volitvah propadla. Značilno je tudi dejstvo, da je Macdonald sam dobil v svojem volilnem okraju 1400 glasov manj, kakor pri lanskih volitvah, kar tolmačijo s tem, da so mu njegovi lastni pristaji izrazili nezaupnico radi njegove zunanje politike napram Rusiji. Pismo Zinovjeva, ki je bilo apokrifno, je zelo vplivalo na volilce.

— London, 31. oktobra. (Reuter) Značilno je, da so ženski kandidati vseh strank skoraj popolnoma propadli. Izvoljene so samo štiri žene, 3 konservativke in 1 delavske stranke. Izvoljen je bil dosedanjí zakladni minister (finančni) Snowden. Macdonald je bil izvoljen samo z 2000 glasov večine, Lloyd George z 12.000 večine, Churchill z 10.000 večine, minister Weathley je bil izvoljen z zelo malo večino, Hodges je poražen.

— London, 31. oktobra. (Izvirno.) Volitvam v angleški parlament pripisujejo velik zgodovinski značaj. Primerjajo sedanjí položaj položaju leta 1916, ko so volitve izpadle zelo ugodno za liberalce. Polom liberalcev pri sedanjih volitvah vzbuja obžalovanje celo pri konservativcih. Liberalci pripisujejo polom okolnosti, da Anglija ni toliko glasovala proti liberalcem, kakor proti delavski stranki, da tako protestira proti

žava ne postane mrtvo dete?! Tisti, katerih kosti se belljo po albanskih pečinah in tisti, ki so bolgarsko izdajstvo plačali s svojim življenjem, se danes oglašajo iz svojih zapuščenih grobov in njihov glas se združuje v silno grmenje: »Mi nečemo, da bi propadla država, kateri smo žrtvovali svoje življenje.«

Dr. Tavčarjev klic je še polnovečaven. Saj smo še vedno pri negovanju »partije« in okoli tistega »oblačilca« plešejo spori...

Mandatar Timotijević nasvetuje potrebno popustitev pri vseh partijah. Da bi se zgodilo to, da bi se kriza zaključila ob uslišanju grmenja iz grobov, ki ukazuje, da mora Jugoslavija živeti!

zunanji od Macdonalda začeti politiki. V okrajih, kjer so bili trije kandidati vodilnih političnih strank, so se celo vzdržali volitev konservativci, da bi pripomogli liberalnemu kandidatu do zmage. Konservativci zelo obžalujejo poraz voditelja liberalne stranke Asquitha, ki se namerava umakniti s političnega življenja.

— London, 31. oktobra. (Izvirno.) Z ozirom na volitve je pričakovati, da v najkrajšem času prevzame vodstvo angleških poslov konservativna stranka, ki je prejela od 615 mandatov absolutno večino. Prihodnja konservativna vlada Velike Britanije bo sestavljena najbrže v glavnem tako:

Baldwin, ministrski predsednik in vodja gospodarske politike.
Chamberlaine, samostojni vodja zunanje politike.

Sir Robert Horne, zakladni kancelar.

Churchill, kolonije.
Birkenhead, lorda kancelar (notranje zadeve).

Douglas-Hoogh, generalni državni pravnik (pravosodni minister).

Lord Derby, vojna oziroma mornarica.

— London, 31. oktobra. (Izv.) Konservativni krogi naglašajo, da se ne bo od Macdonalda zasnovana zunanja politika Anglije napram Nemčiji, Franciji in Turčiji spremenila, marveč jo bodo konservativci vodili v začrtanih smernicah dalje.

Razočaranje v HRSS.

— Zagreb, 31. oktobra. (Izvirno.) Vodstvo HRSS je obrnilo vso svojo pozornost na misteriozni položaj posl. inž. Košutića. Vodstvo še do danes kljub senzacionalnim vestem ni na čistem, kakšna usoda je doletela inž. Košutića, ki je priredil shod v Kaštelu Lukežiču pri Splitu. Stjepan Radić je v tem oziru postal zelo nervozen in je v velikih skrbih. V Dalmacijo je odposlal svojo ženo in svojega sina, da se osebnostno informirata, kaj je z omenjenim poslancem. Vodstvo HRSS, ki je brez vsakih pozitivnih informacij, razširja vesti, da je potekel inž. Košutića neki orožnik. Pozitivne vesti o usodi inž. Košutića bodo tudi v načelu vplivale na nadaljnjo politično taktiko HRSS, ki bo v slučaju potrditve alarmantnih vesti krenila na skrajno levo krilo.

Vaš dopisnik je imel danes priliko razgovarjati se z uglednim zastopnikom HRSS, ki se je ravnokar povrnil iz Beograda. Ta mu je izjavil:

Smatram, da čez leto dni ne bomo več skupaj! O sporazumu ne morem reči ničesar, ker ni nič novega. V Beogradu delujejo faktorji, ki so odločno proti sporazumu. Vse to je sedaj sama igra! Ljudje dobre volje niso dosti odločeni, da bi nadaljevali svoje delo, ni mogoče z njimi delovati. Mi smo ogorčeni. Ne verujemo nikomur in ničemu. Ostanemo v Beogradu, dokler moremo vstrajati.

Dr. Beneš o mednarodnem položaju.

— Praga, 31. oktobra. (Izv.) V narodni skupščini je včeraj zunanji minister dr. Beneš imel takoj po govoru finančnega ministra, ki je predložil proračun za leto 1925, daljši ekspozicije. Naglašal je osebno veliko važnost ženevskega protokola o razorožitvi za one države, ki so po svoji zemljepisni legi izpostavljene sovražnim napadom oziroma katerih centrom se nahaja v bližini meje. O razmerju Češkoslovaške do Nemčije je naglašal zunanji minister:

Med nami in Nemčijo ne obstoje danes nobeni spori. Naši odnosi so politično in gospodarsko zelo povoljni in naravno je, da so z ureditvijo odnosov napram Nemčiji postali naši stiki s Francijo vedno krepkejši in prijaznejši. To izhaja tudi iz načelnega stališča, ker želimo mednarodno zvezo z vsemi državami. Mi soglašamo s tem, da Nemčija stopi v Društvo narodov. Glede priznanja sovjetske Rusije si pridržuje Češkoslovaška v sporazumu z ostalimi državami Male antante popolno svobodo. Mi nismo pripravljeni v tem oziru klo-

niti niti notranjemu niti zunanemu pritisku. Glede trgovinske pogodbe z Avstrijo je izjavil zunanji minister, da se ta pogodba v najkrajšem času na Dunaju podpiše in da nato poseti Prago zvezni kancelar dr. Seipel.

SPREMENBE V VODSTVU ANGLEŠKE DELAVSKE STRANKE.

— London 30. oktobra. (Izv.) Z ozirom na porazen izid volitev za delavsko stranko se nameravajo v najkrajšem času izvesti v strankinem vodstvu znane spremembe. Mesto Macdonalda prevzame vodstvo stranke sedanjí minister za kolonije Thomas, njegov namestnik bo Weathley.

VTIS ANGLEŠKIH VOLITEV V FRANCIJI.

— Pariz, 31. oktobra. (Izv.) Oficijelne kroge je zmaga konservativcev zelo presenetila in obžalujejo poraz Macdonalda. Zelo problematično je, kakšno stališče bo zavzela nova konservativna vlada napram sklepom ženevske skupščine Društva narodov glede medsebojne pomoči in razorožitve. Nacionalna opozicija je sprejela izid volitev s sarkastičnim veseljem.

Borzna poročila.

Dinar v Curihu 7.45—7.60.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG.

Smrekovi do 10% jelovi hlodi od 30 cm naprej premera frko nakladna postaja 310 denar, javorovi hlodi, beli, zdravi od 30 cm prem. 10% od 25, od 2 m dolž. frko nakl. postaja 450 den., deske III vrste 20 mm, 25, 30 mm frko meja 170 den., 180 bl., remelj 60/60 mm, I, II, III. orig. jelka frko meja 675 bl., brusilni les, po uzanih ljubljanske borze frko nakl. post. 5 vag., 220 den., 225 bl., 220 zaklj., oglje I. vilano frko meja 114 denar.

ZITNI TRG:

Pšenica, domača, fco. Ljubljana, denar 400; pšenica, bačka, par. Ljubljana, blago 435; korusa, bačka, par. Ljubljana, blago 335; oves, bački, par. Ljubljana, blago 340; fižol, ribničan, orig., fco. Ljubljana, denar 440; fižol, ribničan, čistčen, b/n. fco. Postojna, trans. blago 560; fižol, prepelčar, orig., fco. Ljubljana, denar 440; fižol, prepelčar, čistčen, b/n. fco. Postojna, trans., blago 580; fižol, mandolan, orig., fco. Ljubljana, denar 400; fižol, rjav, orig., fco. Ljubljana, denar 410; laneno seme, par. Ljubljana, denar 680; pšenična moka, bačka, »a« bas, fco. Ljubljana, denar 210; orehi, b/n, belo sušeni, brez košakov, fco. nakladalna postaja, denar 700; jabolka za prešanje, fco. nakladalna postaja, denar 90.

EFEKTI.

2½% drž. renta za vojno škodo 108—111, Celjska pos. 210, Ljubljanska kred. banka 205—220, Merkantilna banka 125—128, Prva hrv. št. 915, Slavenska banka 82, Nihag 85, Strojne tovarne in liv. 133—150, Trboveljska prem. družba 490—500, Združene papirnice 108—120, Split, cement 1400—1500, 4½% kom. zad. dež. bke. 90, 4½% zast. 1. kr. dež. bke. 17½.

Zagrebska borza.

Dne 31. oktobra. — Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 13.34—13.44, Praga 205.80—208.80, Pariz 362.50—367.50, Newyork 68.75—69.75, London 312.50—315.50, Trst 299.90—302.90, Dunaj 0.09665—0.09865. — Valute: dolar 67.75—68.75.

Efekt: 7% invest. pos. 1921 63—64, 2½% drž. renta za ratno štetu 110—112, Ljubljanska kredita 215—219, Centralna banka 29—31, Hrv. esk. banka 108—110, Hipotek. banka 57—58, Jugobanka 103—104, Prašedion 915—917, Slavenska banka 76—81, Eksploatacija 93—95, Drava d. d. Osijek 225, Šešerana, Osijek 900, Isis, d. d. 69—70, Nihag 70, Gutman 740—750, Slavonija 76—78, Slaveks 230—275, Trboveljska 525—535.

Inozemske borze.

— Curih, 31. oktobra. Današnja borza, Beograd 7.45—7.60, Milan 22.50—22.60, London 23.50—23.52, Newyork 519.50—520, Pariz 27.15—27.25, Praga 15.45—15.60.
— Trst, 31. oktobra. Borza. Beograd 33.10—33.25, London 104—104.10, Pariz 120.40 do 121, Curih 443—444, Dunaj 0.0325 do 0.0329, Praga 68.75—69.
— Dunaj, 30. oktobra. Devize: Beograd 1025—1029, London 330.100—321.100, Milan 3069—3081, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3737—3753, Praga 2111—2121, Curih 13.655—13.705, Valute: dolar 70.460—70.860, dinar 1021—1027, lira 3040—3060, češka krona 2100—2116.

Današnje prireditve v Ljubljani:

Kino Ideal: »Korupcija«.
Kino Matice: »Beneški trgovci«.

ODLIKOVANJE AMERIŠKEGA ADMIRALA.

— Split, 31. oktobra. (Izvirno.) Na svečan način je včerajšnji mestni župan dr. Tartaglia izročil diplomu o častnem meščanstvu ameriškega admirala Andrews. Svečani izročitvi so prisostvovali zastopniki vlade, vojaške oblasti in vseh kulturnih korporacij. Častno meščanstvo je bilo admiralu Andrews podeljeno v znak priznanja zaslug, ki si jih je pridobil povodom prevrata, ko je admiral odločno zavrnil italijansko okupacijo.

DRŽAVNI PRORAČUN ČEŠKOSLOVAŠKE.

— Praha, 30. oktobra. (Izvirno.) Listi objavljajo proračun za leto 1925. Izdatki znašajo 15.974 milijonov, a dohodki 15.701 milijonov, primanjkljaj je na pram proračunu 1924 manjši za 1019 milijonov.

VTIS ANGLESKIH VOLITEV NA ČEŠKOSLOVAŠKEM.

— Praha, 30. oktobra. (Izv.) »Narodni Listy« poročajo zelo obširno o volitvah v Angliji. Javljajo: Veliko vznemirjenje je danes v britanski javnosti. Pred uredništvij listov velikanski naval množice, ki pričakuje izida volitev. Volitve imajo značaj velike zgodovinske politične važnosti. Nikdar pri volitvah ni bilo takega vznemirjenja kakor danes, ko gre za bodočnost Anglije, ki se ima odločiti za socializem ali proti njemu. Največje vznemirjenje so vzbudili prvi rezultati v londonskem volilnem okraju, kjer je bilo izvoljenih 16 konservativcev, 6 liberalcev in 9 socialistov. Konservativci vidijo že v tem rezultatu velikanski uspeh, ki dokumentira njih uspeh. S tem rezultatom vsi priznavajo, da je zlomljena legalna opora socializma, ki ga zastopa Macdonald. Ko konservativci dosežejo večino v parlamentu, prevzamejo popolnoma v svoje roke vlado. Vsa politična javnost zre v volitve z nervoznim pričakovanjem.

njem. Če bi zmogla delavska stranka, potem bi morala izgniti stara Anglija s svojo mogočno hierarhijo in zgodovinsko tradicijo in izvedla bi se velika revolucija potom zakonodaje. Samo z ohranitvijo monarhične oblike bo trajala dalje sedanja forma zunanje politike. Konservativci so napeli vse sile, da dosežejo svoj uspeh. List dalje javlja prve uspehe konservativcev in jih beleži z velikim zadovoljstvom.

ITALIJANSKO-JUGOSLOVENSKA KONFERENCA V BENETKAH.

— Beograd, 31. oktobra. (Izvirno.) Po poročilih iz Benetk in Trsta se jugoslovensko-italijanska pogajanja z vso težavo nadaljujejo. Pogajanja so naletela na veliko težkočo in ni skoraj upanja, da bi se s kakim pozitivnim rezultatom zaključila. Velike težkoče napravljajo vprašanje optantov. Naša delegacija ne more privoliti v zahteve, ki jih stavijo Italijani v gospodarskih in razmejnih vprašanjih.

KONGRES ŽENSKÉ MALE ANTANTE.

— Beograd, 31. oktobra. (Izvirno.) V domu »Zvezde zemljoradniških združenj« je bil včeraj ob 15. popold. odprt I. oficijelni kongres ženskih organizacij Male antante pod predsedstvom predsednice princezine Kantakuzene. Gospa Atanacković je v imenu jugoslovenskega ženstva otvorila kongres z iskrenim pozdravnim govorom, naglašujoč veliki kulturni pomen ženskega gibanja za ohranitev miru v Srednji Evropi. Pozdravile so nato kongresne delegatke Češkoslovaške, Rumunske, Poljske in Grške. Ob 18. zvečer je bila prirejena na čast delegatkam čajanka. — Danes dopoldne se kongres nadaljuje in razpravlja o vseh aktualnih ženskih vprašanjih. Za dopoldne je tudi določen sprejem na dvorci. Glavna točka tega kongresa je vprašanje o položaju nezakonjskih otrok.

Politične vesti.

— Čudni vetrovi pihajo po klerikalnih glavah, odkar je pokopana nada na zmago angleške delavske stranke. Še vedno je »Slovenec« opetovano izjavljaj, da je blokaška politika v Jugoslaviji tesno zvezana z levo orijentacijo na zapadu. Poveljeval je Macdonald in Herriota kot najboljša zaveznika jugoslovenske vlade tako zvanega levega bloka. Ko so pa včerajšnje volitve na Angleškem pokazale, da Angleži niso Jugoslovenci, ki slepo drvo za demagoškimi kričaji, je obrnil »Slovenec« svoj plašč po vetru in javka danes takole: »Jasno je, da izid teh volitev ne more vplivati na položaj naše države. Proti večeru se je izvedelo, da so dobili konservativci absolutno večino. Ta vest je posebno potrla Pašičevo okolico, kajti kakor znano, Pašić pri voditeljih konservativcev ne uživa nobenega ugleda še izza vojnega časa, ko so voditelji konservativcev imeli priliko spoznati politično in moralno Pašičevo kvaliteto. Včerajšnji sovražniki klerikalne in blokaške politike so se kar čez noč prelevili v dobre zaveznike, ki po »Slovenec« ideologiji celo odobravajo boljše viziranje jugoslovenskega ljudstva in nasprotujejo paralelni politiki v Jugoslaviji. Ta fenomenalna klerikalna trditve se seveda iz trte izvita. Angleške volitve bodo brez dvoma zelo vplivale tudi na razčiščenje naših političnih razmer, toda ne v prid klerikalnim aspiracijam, temveč baš nasprotno. »Slovenec« se zaman trudi pobarvati to dejstvo po svoje.

— Najvažnejši dogodek. Radičevski »Hrvat« označuje kot najvažnejši dogodek v današnji politični situaciji — ustanovitev skupnega federalističnega kluba in piše: »Na inicijativu HRSS delujejo v Beogradu na to, da osnuje federalistični klub enoten parlamentarni klub. Ta klub bi bil številčno najmočnejša skupina v parlamentu in njegova akcija bi bila ostra in odločna, da bi se preke ne moglo. V tem pogledu so danes soglasno izjave s strani vseh šefov federalističnega bloka, tako da lahko smatramo ustanovitev enotnega parlamentarnega kluba federalistov za gotovo stvar, ki se bo izvedla v najkrajšem času. V vsi današnji politični situaciji je to brez dvoma najvažnejši in najznamenitejši dogodek.« — Kdor pozna medsebojne odnose med strankami takozvanega federalističnega bloka, da drži na primer klerikalce v tem bloku samo strah, da bi jim delal Radič pri volitvah nepriliko, ta ve, da do ustanovitve takega kluba ne pride še tako hitro.

— Kakor očenaš, takšen je program Prepeluhove podružnice Radičeve stranke za Slovenijo, zatrjuje današnji »Avtonomist«. Srečni Slovenci, ki jih je Prepeluh sedaj »rešil« z novim očenašem! Kaj poret ko temu klerikalci, ki so imeli do sedaj patent na rožni venec in očenaš? Zanimivo na tem »očenašu« je tudi to, da pravi o njem Prepeluh, da bi ga ne bilo potreba, ako bi živel — dr. Krek in Ivan Cankar!

Bill ste v Rimu in niste videli papeža!
Vam s pravico lahko reče vsakdo, če pridete iz Ljubljane, ne da bi obiskali
Čitni Kino Matica. 6732

„Važne društvene zadeve...“

Včeraj tik pred 12. uro je vstopil v trgovino Henrika Suttnerja na Mestnem trgu neki eleganten in slok mladenič ter zahteval v hrvaškem jeziku, da naj navzoča prodajalka razkaže srebrne ure. Prodajalka gospodična Česnovar je ustregla želji elegantnega tujca in mu predložila celo zbirko, ličnih ur. Neznane je ogledoval in izbral, mrmral in godnjaj sam s seboj: »...Ova premla, ova preskupa... V zani ugodnem trenutku je napravil spreten »rokogib« in krasna srebrna zapetna urica je izginila v njegovih, ne baš majhnih ustih... Prodajalka pa je opazila njegov zaokroženi »rokogib« in ga je vlijudno naprosila, da naj ure nikar ne prebavi. Znala bi mu škodovati in je boljše, da jo vrne. Elegantni tujec se ni obotavljal. Lepo je potegnil urico iz ust, zatrjujoč, da je hotel poskušati, če je pristno srebro.

Nato je nadaljeval s kupčijo. Zahteval je še, da mu razkažejo double — ure. Prodajalka je zopet razkazala pred njim celo kolekcijo ličnih double — ur. Zopet elegantni tujec na dolgo in široko razpravljal o urah, trdoč, da se ne mu ova ne vidi. In zopet je napravil lok z leve roko. Prekrasna double — urica je izginila v njegovem levem žepu. Toda sreča mu ni bila mila. Prodajalka je tudi topot opazila njegov »zamaš na levo« in mu resno nasvetovala, naj opusti svoje manevre, ker tem potom ne bo kupčije. — Očividno globoko užaljen, elegantni trgovec ni rekel ne bev ne mev, poklonil se je ljubeznjivo in šinil pri vratih na cesto kot bi ga gnale furije. Prodajalka pa za njim. Opozorila je na tega izurjenega umovila stražnika pred magistratom, ki ga je nato res prijel in povabil s seboj.

Ko so elegantnega tujca peljali s »častno stražo« po mestu, le povsod vzbudi splošno pozornost, kajti imel je »šimi« čevlje, eleganten površnik in sploh je napravil najboljše vtis. Pasantje so kar zmajevali z glavo.

Slovesno sta ga dva stražnika končno pripeljala na stražnico. Pogledali so ga stražniki od nog do glave. Vprašali so ga spodje za njegovo čestito ime. Odgovoril je:

5847

odvažno: Zovem se Radovan Popović, doma sem iz Koleske okraj Nevesinje, in sem po poklicu krojaški pomočnik, ki nisem za smeti... V Ljubljano sem prišel včeraj iz Zagreba v važnih društvenih zadevah...

Policija je prepričana, da ima opravka s precej rafiniranim žeparjem in tatom, ki se specializira na ure. Najraje izbira svoje žrtve po trgovinah z urami. Izročili so ga danes deželnemu sodišču.

Iz Celja.

— Če žalostnik na pokopališču. Kakor vsako leto, zapoje tudi letos na praznik Vseh svetih Celjsko pevsko društvo na »kolliškem pokopališču« ob 3. uri popoldne žalostinke. Istotako zapoje žalostinke delavsko pevsko društvo »Napreje«.

— Ograje okoli grobov na mestnem pokopališču so ponekod že v zelo slabem stanju. Mestni magistrat pozivlja vsled tega lastnike, da ograje čimprej temeljito popravijo, očistijo in preplešajo.

— Obnovev celjskega vojaškega pokopališča. Tvrde Blaz Sodin, Vinko Kukovec I. Marinc Jarmer, Karol Teppay, Peter Majdič in D. Rakusch, so podarile mestni občini večjo množico lesa oziroma pločevine za obnovo vojaških grobov, za kar jim mestna občina izreka najhvalnejšo zahvalo.

— Nočno lekarniško službo opravlja prihodnji teden lekarna »Pri Orlu« na Glavnem trgu.

— Če Mestni magistrat objavlja razglas, v katerem se dajejo navodila prebivalstvu glede postopanja pri defektih, ki se v sedanjem času, ko se razširja in preureja mestno električno omrežje, večkrat pojavljajo pri električni razsvetljavi in obratovanju. Stranke se naj v takih slučajih ne obračajo za odpomoč na mestni magistrat ampak naravnost na mestno elektrarno, ali pa na one instalacije, ki so poleg mestne elektrarne pooblaščenice popravljati in odstranjevati na mestnem omrežju pojavljajoče defekte. Do prilično 10. decembra t. l. bodo vsa preurejevalna dela dokončana in bodo potem odpadli vsi nedostaki, ki so sedaj dostikrat neizbežni. Da ta dela tako dolgo trajajo, ne zadene krivda mestni magistrat, ampak je krivda v tem, ker so inozemske tvrdke prepozno dobavile material za preurejevanje.

— Če Občni zbor Narodne Čitalnice v Celju se vrši v soboto, dne 8. novembra ob 20. zvečer v Čitalnici v Narodnem domu z običajnim dnevnim redom.

— Če Velik krasen spomenik je postavljen na grobnici pokopnega Antona Kolenca na okoliškem pokopališču. Spomenik je krasno delo, kakršnega se ne najde na nobenem celjskem pokopališču in ga je izdelala kamnoseška družba v Celju. Kakor znano, je pokojni Anton Kolenc zapustil velika volila v dobrodelne namene.

— Če Tatvina v hotelu. 34 letni Karol Schreiber iz Rume, po poklicu brivec brez posla, je bil aretiran v hotelu »Union«, ker je tamkaj nekemu potniku ukradel kovček z raznimi predmeti in svilen dežnik v vrednosti 1000 Din. Bil je oddan v zapore celjskega okrožnega sodišča.

Iz Maribora.

— m Proslava češkoslovaškega narodnega praznika. V dvorani Narodnega doma se je vršila 28. tm. proslava češkoslov. narodnega praznika, ki je potekla kar najprijetneje. Na proslavi so bili zbrani člani »Češkega kluba« in »Jug. Češkoslov. lige«. Proslavo je otvoril predsednik Č. K. g. Beneš, za njim pa je povzel besedo dr. Pivko, ki je v češkem in slovenskem jeziku razložil pomen 28. oktobra za češki in jugoslovenski narod. Intimno svečanost je zaključil nastop znanega praškega kvinteta (operna pevka Rorelmerjeva in profesor petja Tesar ter instrumentalisti Vrla, Maštalka in Kampelsheimer). Kvintet je z uspehom izvajal razne slovanske skladbe in je številno občinstvo z burnim aplavzom nagradilo vsako točko.

— m Občni zbor Glasbene Matice v Mariboru se je vršil dne 27. oktobra. Glavno poročilo je podal tajnik ravnatelj Grbac, sledilo je poročilo blaginika, nato gospod. darja, arhivarke, načelnika matičnega pevskega zbora, načelnika matičnega orkestra in predsednika. Vsa poročila so bila sprejeta na znanje. Iz poročila glavnega tajnika je razvidno, da je število Glasbene Matice 542 članov; na šoli so poučevali trije redni in 9 pomožnih učiteljev. Šola je obsegala pouk v instrumentih in solopetju (181) gojencev, v teoriji (49), nadalje dijaški orkester (24) in pevška šola (118 gojencev). Vseh gojencev je bilo 372. Pevski zbor Glasbene Matice šteje 113 članov (48 moških in 45 ženskih). Preteklo leto je imela Matica 157 tisoč 101 Din 11 para Din dohodkov in 152 tisoč 564 Din 67 para Din izdatkov; prebitke znaša 4536 Din 44 para. Po končanih poročilih so sledile volitve in je bil izvoljen tale odbor: predsednik gimnazistični ravnatelj dr. Josip Tominešek; odborniki: nadzornik Drago Stefin, gđš. Marija Rozman, finančni svetnik dr. Ljudevit Valiavac, vladni svetnik V. Parma, ravnatelj Vodeb, Janko Arnuš, ravnatelj Emil Grbac, prof. Emerik Bezran, prof. Hinko Družovič in August Špil. Za preledevalca računov sta bila izvoljena dr. Adolf Pečovnik in Ludovik Šef.

— Maribor. Za dan 20. oktobra napovedani koncert ljubljanskega Zvona je odpadel zaradi pogreba dr. Rosine. Vrši se pa gotovo v ponedeljek dne 3. novembra t. l. zvečer ob 8. v Götzovi dvorani. Vstopnice in besedilo skladb za ta, po vzporedi in nje izvajanju zanimivi koncert se dobe v predprodaji v trgovini g. Zlate Brlnškove. Mariborsko občinstvo vabimo, da se ga gotovo udeleži. 267/n

— m Odlikovanje. Z zlato kolajno je bil odlikovan strokovni učitelj Rado Ferjančič v Mariboru. Odlikovan je bil za zasluge na koroškem bojnem polju pri majski ofenzivi leta 1919.

— m Ljudska univerza. V ponedeljek 3. novembra se vrši v mali kazinski dvorani predavanje dr. Robiča o spolnih boleznih. Pričetek točno ob 20.

— m Ogromnega sulca je ujel v Kamnici ribič Kebrič. Sulac tehtal 16 kilogramov

Izpred sodišča.

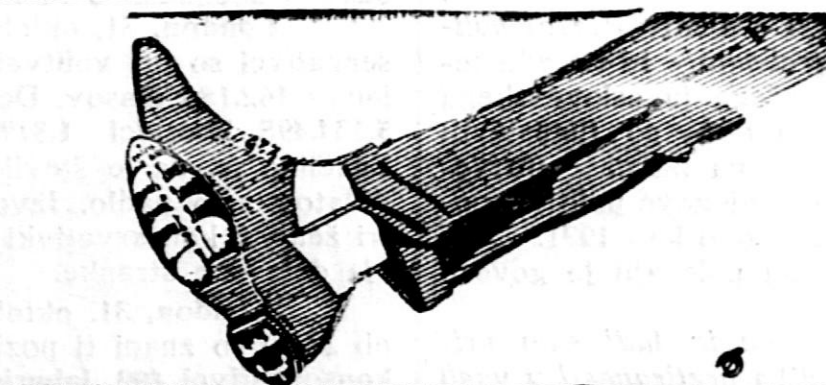
— Še en napad na »Orjuno«. — Izizvanje pri Zalazniku. Včeraj se je nadaljevala pred okrajnim sodiščem v sobi št. 28. razprava proti inž. Marku Kranjcu in juristu Galzinju, katere dva je tožil topograf Jugoslovenske tiskarne Metod Oolmajer in sicer radi lahke telesne poškodbe. Ker smo o tem dogodku že poročali ob priliki prve obravnave, ponovimo samo v kratkem dogodek, ki so ga izzvali klerikalno-komunistični izizvalci in ga seveda sedaj obračajo, zvljajo in izkorigirajo po svoje. — V soboto dne 17. jun. okoli 11. ure zvečer se je zbrala v Zalazniku kavarna poleg mize, pri kateri je sedel inž. Kranjec v družbi nekaj tovarišev, miza gostov, katerih Kranjčeva družba sploh ni poznala in se tudi ni dosti brigala za njo. Opazili pa so inž. Kranjca in tovarise na to družbo ponovni klici »buržu« — a to so buržuji! Ker je bilo očividno, da leto te psovke na Kranjčevo omizje, je končno Kranjec vstal in stopil k sosodni mizi ter vprašal izizvalce, kdo je buržu? Na to dostojno vprašanje pa je dobil surov in izizvalno odgovor, da naj se ne briga za pogovor tuje družbe kar je seveda kolikor toliko razburilo. Ko so čuli Kranjčevi tovariši ta nastop so pristopili in prišlo je žal do nastopa, katerega so klerikalni izizvalci pač hoteli. Izizvali so namreč čisto običajen kavarniški prepir, pri katerem je padlo par klobut, prepir za kakršnega se včasih nikdo še zmenil ni in ti pa, ki so ga izzvali, da je zgrajena cela obtožba proti njemu na zamenjavi zunanosti sličnih oseb in je ugotavljal, da je bil med pretepom v kavarni Vošpernikovi, ter je prišel k Zalazniku šele po zaključku pretepa. Za to trditve je ponudil več prič, ki so bile v njegovi družbi. Sodnik je v smislu zagovora ta dokaz dopustil in je preložil obravnavo v svrhu zaslusljanja teh prič in pa konfrontacije z obtožencem na petek 28. novembra ob 9. dop. — Nevaren tovariš je strojnik Ivan Pirc doma iz Trebnja. Sešel se je možakar v Sp. Šiški s svojimi tovarišem Sterletom, ki je imel slučajno precejšnjo vsoto denarja in je bil obenem tudi dobro razpoložen za veseljačenje. To lepo priliko, ki se ne nudi vsak dan, je Pirc seveda temeljito izrabil in je vodil tovariša celo popoldne po raznih gostilnah v Sp. Šiški. Zvečer, ko sta bila že precej težka, pa sta se nastila v senu na nekem hlevu. Ko pa se je Starle zjutraj prebudil, je opazil da je njegov tovariš izginil brez slovesa. In uresničila se je temna slutnja, da tu ni vse v redu. To nočevanje je bilo drago. Nehvaležen tovariš mu je odnesel 1200 Din, za katere se je spominjal, da jih je spravil v zadnji gostilni v listnoku. Policija je tatinskega nočevalca še isti dan izsledila — seveda pljanega zopet v gostilni. Pirc je končno priznal, da je res vzel tovarišu denar, trdi pa da ne iz lestnice, marveč je pobral bankovce, ki so ležali raztreseni po senu in zato, da bi jih ne ukradel tovarišu kdo drugi in da je kmel resen namen tovarišu denar vrniti. Kot staremu že več kot desetkrat kaznovanemu tatu, seveda tega zagovora ni nihče verjel in je bil mož obsojen na dve leti težke ječe z raznimi precej občutnimi poosttrili. Moč je kazni povsem mirno sprejel in je odšel prav zadovoljen iz sodne dvorane, ker je pričakoval gotovo še več.

— Pazite na svoje besede napram drugim osebam! Skoro največ posla da sedaj

Dobite zimsko suknjo

in, ko to oblačite, Vam poročajo: »Glej, novo suknjo!« Dobe pa se tudi zimski suknje, ki izstijo vsitki: »Kako izvrstno Vam pristojajo!« Take suknje pa se dč bismo pri trdniki 6330

Fran Lukič, Pred škofijo 19.

Palma kaučuk pete in podplati

omogočajo elastični, tihi hod, štedi o Vaše noge in vse obutev ter so prežnejši nego usnje.

Šolstvo.

Naše srednje šole.

Da naša srednja šola ni takšna, kakoršna bi morala biti, o tem se je v zadnjem času pisalo precej po raznih časopisih. Problem naše srednje šole — zakaj o takem smemo govoriti danes — je pa zelo raznovrsten in je deloma v zvezi s splošnim socialnim problemom, deloma pa čisto šolski problem.

Kar se tiče prvega, omenim le, da je problem srednje šole v najožji zvezi s problemom obstoja inteligentnih slojev. Danes je stvar taka, da predava lačen profesor pred najmanj 50% lačnih dijakov. Da potem uspeh pouka ni tak, kakor bi moral biti, je vključ vsemu idealizmu, ki si ga je ohranil ravno profesorski stan in vključ prizadevanju ubogih dijakov čisto razumljivo. Kakor vsi drugi uradniki, profesor s svojo mesečno plačo izhaja komaj štirinajst dni. Če ne more dobiti postranskega zaslužka, s katerim živi sebe in družino drugo polovico meseca, je prisiljen živeti ob polovični raciji ves mesec... Kako redki so pa oni, ki si morejo služiti po strani! In kakšne vrste je ta postranski zaslužek, o tem niti ne govorim. Omenjam le dva tipična slučaja: mož je bolehen, da ne more služiti po strani, zato žena šiva ves dan že leto za letom nahrbtnike za armadnega liferanta; ali pa drugega, ki je še bolj tipičen, mož je profesor za staroklasične jezike in docent na univerzi in je prisiljen prevajati povestice, da preživi svojo družino. V tem oziru so razmere tako žalostne, da je težko, o njih javno razpravljati.

Kar se tiče dijaškega srednješolskega materiala, so zdravniške preiskave šolskih zdravnikov, ki so se vršile zadnje tedne, pokazale, da je oni del dijakov, ki so sinovi državnih uradnikov, večinoma telesno zelo zaostali, vrhu tega pa so bolehi in deloma že slabi na pljučah. Vsem se pozna, da imajo nezadostno prehrano — bodimo odkriti in recimo: samo enkrat na teden meso, kot v večini uradniških družin. Inteligenca in njen zarod torej rapidno propada in ta propad se bo bržko občutili šele v nekaj letih, če ne pride rešitev.

To so splošne socialne razmere, ki tiščijo srednješolski pouk k tlom, razmere, ki jih danes že skoraj vsakdo pozna, a se o njih vse premalo piše.

Kar se tiče notranjega ustroja srednjih šol, je danes še mnogo v neredu in to je pa krivda naših prosvetnih oblasti. Novega prosvetnega ministra čaka naloga, da popolnoma preuredi in modernizira naš prosvetni oddelek in takozvano višjo šolsko oblast. Dvanaj-

sta ura je že, da se ta ostanek stare Avstrije, ki v sedmem letu našega ujednjenja še vedno kučira naše šole, opravi in se na njega mesto postavi moderni prosvetni urad z ljudmi, ki so bili malo dalje po svetu kot od Gorjancev do Schöckla. Predvsem pa bo moral ta oddelek biti strogo nepolitičen, neodvisen od vsake vlade. Edino na ta način bo mogoče graditi temelj za našo šolo bodočnosti.

Da se v Beogradu pokaže, kako visoko stoje naše srednje šole glede uspeha, se je zvrnil poseben sistem. Računajo se procenti dobrih in slabih redov. Ako je v katerem razredu preveč odstotkov slabih redov, se pošlje na dotično šolo ferman, v katerem se to podčrta in zahteva pojasnil. Da se profesor ogne neprijetnostim, je prisiljen propuščati gotov odstotek nezrelih učencev z dobrih redov v višji razred, kajti če tega ne stori, je zapisan kot slab pedagog. Tako sedi v višjih razredih slovenskih srednjih šol danes precejšen odstotek dijakov, ki spadajo vse drugam kot v šolo. In tako se potem zgodi, da pade pri prvem pravem izpitu na univerzi 75%!

Danes, ko vse drvi v srednjo šolo, je tak sistem propuščanja neodpustljiv zločin. A krivda nikakor ne leži na učiteljih.

Potem pa še nekaj: učni red naših srednjih šol je, predvsem v nižjih razredih, prenatrpan z učno snovjo. V prvem razredu se takoj uči 6 do 8 predmetov. Ubogi desetletni šolarček! Jasno je, da vse to ne more v njegove širne nerazvite možgane. Menda je ni države, kjer bi se dogajalo kaj takega. V Italiji imajo na pr. v prvem srednješolskem razredu samo tri predmete in vendar ne moremo trditi, da Italijani niso napredni in civilizirani narod.

Vzemimo na pr. prvi razred, v katerem sedi 50 do 60 dijakov. Srbohrvaščine imajo eno uro na teden, nemščine dve, torej imajo v konferenčni periodični, ki traja 6 tednov, 6 oz. 12 ur pouka v dotičnem predmetu, za slučaj da ni nobenega praznika. In v teh par urah naj se česa naučijo in jih naj profesor vse 60 izpraša? Kdaj naj pišejo naloge?

Ta sistem je popolnoma nemogoč in vendar se praktično naprej.

Lahko bi navedli še celo vrsto takih in enakih stvari, ki nikakor niso v redu in v skladu s prosvetanjem šole.

Zadnji čas je že, da pridejo na krmljo šolstva novi ljudje, ki nam bodo preustrojili šolo tako, da bo odgovarjala dandanašnjim razmeram. G. O.

Šolstvo v zasedenem ozemlju.

(K dinarskemu dnevu »Jugoslovenske Matice«.)

Prošli teden so pričeli v našem Primorju novo šolsko leto. Dan za dnevom, teden za tednom so naši listi tam onkraj opozarjali naše ljudstvo na važnost in način pisanja.

Zakaj toliko pozornost?

Znano je, da so Italijani od svojega prihoda dalje kratkoma onemogočali ali vsaj zavirali normalni razvoj našega osnovnega in srednjega šolstva. Ukinili so vse naše srednje in strokovne šole v Istri (4), v Trstu (2), v Gorici (4) in pustili milostno le idrijsko realno, združeno z gimnazijo, ki so jo pa poslali prošlo leto deloma v Videm, tako da je ostal v Idriji le nekaj rudiment. Goriški vzorni učiteljski (moško in žensko) so premeštili v Tolmin in ju združili v eno učiteljsko, ki je vse prej kot vzgledno in bolj potujočevalnica kot pripravnica za vzvišeni poklic učitelja.

Z ukinjenjem srednjih šol so hoteli udariti naš intelligenčni naraščaj, onemogočiti naraščaj zavednih narodnih delavcev. Za enkrat se jim še ni posrečilo: beležiti moremo, da je kljub vsemu bilo v šolskem letu 1922—1923 vendar 1167 naših srednješolcev, in sicer 389 gimnazijcev, 371 realcev, 280 učiteljskih in 127 na drugih strokovnih šolah. Isto leto je bilo na visokih šolah 206 naših primorskih študentov.

Te številke dovolj glasno pričajo, kako so bile naše srednje šole v zasedenem ozemlju opravilne, dasi so v primeri s predvojno statistiko neznatne. V Gorici n. pr. je bilo še 1914 v razvijajoči se slovenski gimnaziji, ki je prišla tedaj do 4. razreda z 9 oddelki, 345 dijakov (na stari nemški je ostalo še kakih 300 Slovencev), na ženskem učiteljsku 156 gojenk, na moškem učiteljsku 124!

Italijanom ni bilo dovolj, da so uničili naše, reči moramo cvetoče srednješolstvo, pravili so se tudi na osnovno šolo! Naj govorijo številke:

V Istri smo imeli 188 naših ljudskih šol, od katerih so jih do 1. 1923 poitalijančili 114, ukinili 22, »utrakvizirali« 9, tako da je ostalo le še 56 naših! V Trstu so sicer mestne šole ostale, a ukinjene so bile 4 velike C. M. šole in otroški vrtec ter srbska šola. Na Goriškem, kjer

ni bilo skoraj vasi, ki ne bi imela svoje šole, si Italijani vendar le niso upali tako brezobzirno nastopati kot v Istri. — Svojo kulturno pest po se dali čutiti: v Brdih so poitalijančili 7 šol z 10 razredi, v Devinu so poitalijančili vse naše šole, ukinili so vse C. M. šole in vrtec v Krmini, Ločniku, Podgori in Gorici, kjer so obenem odpravili cvetoče šole »Solskega doma«, ki so vrasle iz poštvalnosti goriških Slovencev in so bile s štirimi lepimi »Domi« naš ponos.

In še jim ni bilo dovolj!

Mussolinijev prosvetni minister Gentile — da bi bil nomen omen! — je prošlo leto s svojo prošlulo reformo šolstva — z odklokom-zakonom z dne 1. oktobra 1923 zadal našemu šolstvu smrtni udarec. Uvedel je v ljudsko šolo izključno italijanski jezik! Pesek v oči je člen 4. tega odloka, ki je dovoljuje manjšinam, da smejo zahtevati pouk svojega jezika v dodatnih urah. Na ta člen so opozarjali naši listi, da ne bi kdo naših ljudi pozabil zahtevati za svojo dečo vsaj to, kar so ji še pustili. In res, ljudje so splošno zahtevali uzakonjeno pravico, a v mnogih krajih — zama!

Italijanizacija, asimilacija! To je geslo, ki naj mu služi tudi in v prvi vrsti šola. Zato razumemo, zakaj ni hotel goriški nadzornik dovoliti otvoritve slovenske zasebne šole v Gorici, izjavljajoč, da ni potrebno, ko že država dovolj skrbi za šolstvo.

Res skrbijo: šolo upravljačajo, dobre učitelje umirovljajo in izganjajo, mladina pa naj zapade analfabetizmu v deželi, ki je bila doslej med najkulturnejšimi! Nedostopno jim hočejo napraviti slovensko knjigo in sploh slovenski tisk, ki bi jim nudil iz srca v srce segajoče bogastvo naše slovenske duše, zastrupiti jih hočejo s svojo miselnostjo in tako ustvariti — poturice.

Slovinci, ali moremo ostati ob teh žalostnih dejstvih brezbrizni, mlačni? Ali ni naša dolžnost, da storimo vse, kar bi omogočilo mladini našega zasedenega ozemlja gojiti še vedno materin jezik? Ali moremo pustiti, da bi rod, ki je izrastel v krvi in preganstvu, kdaj blagoslovil čas, ki mu je vzel domovino in najdražje — materin jezik in z njim na-

rodno zavest? Ne, ne moremo pustiti tega in nikakor ne pustimo, ne moremo in ne bomo ostali brezbrizni in mlačni, zavedamo se in se bomo zavedali svoje dolžnosti do sotrpčih neodrešnih bratov in njihove mladine!

9. novembra bomo to pokazali ob »dinarskem dnevu« Jugoslovenske Matice! Ne enega Slovence ne sme biti, ki ne bi pokazal vsaj z enim dinarjem, da ga usoda zaslužjenih bratov boli!

MATERE!

Vaši deci le

VAN KASTER
COCOA

Julijska Krajina.

— V Marezigah v Istri imajo novega župana. Imenuje se signor Antonio Babich. Pri sebi, v kateri je bil izvoljen, je imel fašistovski tazenik odvetnik de Petris govor, v katerem je nalogal novemu županu dolžnost, da mora uspešno delovati po navodilih fašistovske stranke. Na koncu seje so prav hripavo zapeli fašistovski »Giovinezza«. Kako so zmagali fašisti v Marezigah, je vsem dobro znano.

— Napad na profesorja Coccanciga v Trstu. Nekaj večer se je v Trstu dobro znani profesor Bruno Coccancig na ulici zgrudil na tla in zavedel se je šele čez par ur v bolnici. Nič ni vedel, kaj se je z njim zgodilo. Nato so ga prinesli domov in konstatirali dve rani. Nekdo ga je pač napadel in pri tem težko ranil, da je takoj omedlel, ne ve se pa nič, kdo bi bil to storil. Prof. Coccancig je bil taktik fašistovske organizacije v Trstu in je kot tak mnogo deloval za stranko.

— Tržaško pevsko društvo »Kolo«, nekdanje zelo cvetoče in daleč naokoli znano, v zadnjem času zopet prospera in razvija delovanje. Petje vodi z vso skrbnostjo učitelj G. Venturini. Na običnem zboru so mu poklonili in priznale njegovega uspešnega delovanja dragocen peresnik. Novi predsednik društva je G. Samec, podpredsednik G. Jug. blagajnik G. Vodopivec in tajnik G. Karliž. Zagotovljeno je, da bo društvo odsele vedno krepkejšo delovalo. Prihodnje leto proslavi društvo svojo 30 letnico.

— Samomori 15 letnega dečka. Pri Sv. Mariji Magdaleni Zgornji se je obeh 15 letni Renat Vekijet, sin posestnika. Reče je bil epileptičen.

— Iz Gorice. »Črne strajce« so v terek priselge zvestobo kralju na Batistijevem trgu. Soška legija obstoji iz goriške, krminske in čedadске centurije. Najprej je bil blagorogovljen prapor, ki so ga podarile legiji goriške gospe, nato je sledila zapirga. — Navzoči so bili pri slavnosti zastopniki raznih oblasti, podprefekti iz Gorice, Gradisce in Idrije, mesto je bilo v zastavah, skušalo se je dati prireditvi velik sijaj in navdušiti zanje prebivalstvo toda slednje je ostalo precej hladno. Lani je bilo vse bolj živahno.

— Dramatično društvo v Gorici vzprizori 1. novembra popoldne znano žaloigro »Mlinar in njegova hči«. — Vojvodinja d' Aosta se je mudila tudi v Soški dolini ter si ogledala otroške vrvice v Bovcu, Zag. Srpenci, Kobardu, potem je bila v Sv. Luciji, v Cerknem in v Idriji, na kar se je vrnila v Gorico in odpotovala v Italijo. Visoka gospa si je ogledala torej azile, katere je ustanovilo društvo »Italia Redenta« v svrhu raznarodovanja naše dece. Povsodi je doživela prisrčen sprejem, naglašja pa se, da je naše ljudstvo pozdravljalo v njej zastopnico kraljeve hiše (njen mož je kraljev bratranec) ne pa pospeševalke prej označenega društva.

— Iz Idrije poročajo, da je obolen občinski komisar general Castelazzi in odšel vsled tega v goriško bolnico. Njegove posle je prevzel komisar javne varnosti Leporini. V Idriji se je mudil vladni inšpektor, ki si je ogledal rudnik. Obletnico pohoda v Rim so praznovali fašisti v Idriji v nedeljo 26. tm.

— V Nabrežini se oživlja kamena industrija. Pred vojno je bila zelo razvita, v vojni in v povojnem času se je nekaj gospodarjev lotilo obnove tako cvetoče industrije. Hitro se je pokazalo, da ne izostane uspeh. Obrati so urejeni, produkcija se večja, delavcev je sicer šele tretjina predvojnega števila, vendar pa vse kaže, da stvar gre naprej, tako je upati, da bo imela Nabrežina zopet svojo dobrodošlo industrijo kakor nekdanj.

— V Dekanah v Istri priredi na 1. nov. pevski zbor Učiteljske Zveze koncert. Na programu so najlepši naši zbori. Vodstvo je v rokah G. Srečka Kumarija. Koncert prične ob 4. popoldne.

— S Krasa poročajo o novih fašistovskih nasilstvih. Prišli so člani fašistovske milice v Lipo in pozvali dva vaščana, naj gresta z njimi v Komen. Morala sta oditi. Med potjo so jih pretepli in sta bila tako ranjena, da sta morala pozneje k zdravniku po pomoč. Med onimi, ki so pretepli vaščana iz Lipe, je bil tudi neki domači stramožet iz Vojske. — V Gorjanskem so napadli fašisti s Koma fante, ki so se vrnali iz neke hiše, kjer so čuli pozno v noč pri mrliču, kakor je to navada na kmetih. Brez vsakega poudarka so fante pretepli s palicami in žilavkami. Enega fanta so vlekli s seboj in ga držali nekaj dni zaprtega. — V Hruševici pri Stanjelu so pretepli nekakega starejšega kmeta. Največji divjak je komeški »caposquadra«. — V Komnu so oklofotali tamkajšnjega občinskega tajnika, očitajoč mu, da je fašistovski dezertar. Tako divjajo proti našemu ljudstvu, ako pa se kdo postavi v bran fašistovskim barbarom, pa je vik in krik po lažljivih fašistovskih glasilih, kako da je slovensko ljudstvo protitalijansko razpoloženo. Fašistovsko zločinstvo v obmejni pokrajini ne prinese Italiji dobrih sadov.

Beneški trgovci

Monumentalni film v 8. dejanjih

W. Shakespeara! Po motivih slovlte veseloigre W. Shakespeara!

V glavnih vlogah

HENNY PORTEN

31. X. WERNER KRAUS 1. 2. XI.

HARRY LIETKE

• Krasni naravni posnetki iz slikovite VENECIJE •

Radi velike dolžine filma predstave ob: 3., 5., 7. in 9. V soboto in nedeljo še dopoldanska predstava ob: 1/2 11.

Nezmanjšani orkester svira pri vseh predstavah.

ELITNI

KINO MATICA

Sport.

— Zagrebško »Novosti« so prinesle o tekmi Hašk : Ilirija daljši izvleček kritike »Slov. Naroda«. V včerajšnji številki pa poročajo: Zadnje nedeljo je igral Hašk v Ljubljani proti tamonjšni Iliriji. V ljubljanskih krogih je vladalo veliko zanimanje za to srečanje. Ilirija je zadovoljila zlasti v prvem polčasu, ko je bila v premoči. Obramba je zelo dobra. Mladi vratar Miklavčič je sigurna opora svojega moštva. Backovski par taktično na višini, razpolaga z dolgimi in osvobodilnimi udarci. Najboljši del moštva je brezdvomno halveslinija. Centerhalf Zupančič je najboljši mož Ilirije. Neumoren, vedno za žogo, igra izvrstno z glavo, koristen v brambi kakor tudi v napadu, je mnogo nadkriljeval svoj vis-a-vis, špecično v prvem polčasu. Napad, ojačen s Podujo (Hajduk) je predvedel lepo igro. Milan Zupančič na centru je izvrstno vodil igro in je znal vsak čas zaposliti krila. Poduje v desni spoki je bolje ugajal kot pri Hajduku na krila. Pokazal je da zna streljati in kako. Povzročil je Fridrichu precej skrbi. Levo krilo Vidmajer je izvedel nekoliko lepih prodorov. Moštvo Haška v prvem polčasu ni zadovoljilo. In nenačeno z ostro (!) in brzo igro Ilirije se ni znašlo, predvsem pa se ni znašlo radi drčnega terena (mokra trava), kar je omogočilo fizično jakejšemu moštvu Ilirije (!) da izrazi telesno silo in je vsak duel končal s padcem Haškovega (!) Sodnik je nato izključil Wasserlaufa, vendar se je moštvo znašlo in dominiralo s svojo igro tekom celega drugega polčasa, izvezemši par prodorov Ilirije. Fridrich v goalu je ponovno pokazal svojo visoko klasto. Ubranih je od Poduje ostro streljano enajstmetrovko in prosti strel iz daljave 16 m, odkrivilsi ga v kot. Obramba je bila nesigurna v prvem polčasu. Halfes linija v začetku slaba, a v drugem polčasu boljša. Zadovoljil je samo Križ, ki je dal vratarju Ilirije mnogo posla s svojimi ostrimi in dolgimi streli. V napadu je Vinek pokazal eno svojih najboljših iger in prihaja zopet v svojo ostaro formo. Bil je požrtvovalen in povsod. Streljal je mnogo, na žalost samo iz daljave, ker je sodnik žvižgal v bližini goala offside, foule itd. (!) Zinaja in Grdenič sta v drugem polčasu predvedla dobro igro. Od kril Khan boljši od Jelatiča. Edini gal je padel tako: Oman ostro strelja. Wasserlauf, ki stoji izven kazenskega prostora dobi bombo v lice. Prime se z rokami za glavo in v omotici pada na tla. Sodnik daje 11 metrovko radi »handsa«. Oman neubranljivo strelja 1:0. Kritika je nekoliko tendenciozna a v ostalem dobra.

— Ilirija : Jadran. V nedeljo 2. nov. se vrši na igrišču Ilirije ob 15. uri nogometna tekma med Jadranom in Ilirijo, ki obeta zanimivo in napeto igro. Prvenstvena tekma med obema kluboma je končala po trdem boju z 2:0 za Ilirijo, ki je mogla nadvladati in doseči oba goala šele v zadnjih minutah. Ilirija postavi v nedeljo nekoliko oslabiljeno moštvo, vsled česar je verjetno, da se bo Jadran mogel revanžirati za zgubljeno prvenstveno tekmo. 268/n

— Lask : Slavija prvenstvena tekma se vrši v nedeljo popoldne ob 10.30 na igrišču Ilirije. Moštvo Laska je sicer agilno, vendar pa zelo neodločno pred goalom, dočim se moštvo Slavije odlikuje predvsem z vstrajnostjo, brzo kombinacijo in streli na gol. Kdo bo odšel z igrišča zmagovalce, je jako dvomljivo, ker igra bo odprta in se bo vršila v znamenju boja za točko. 269/n

— Zagrebška Concordija igra za praznike na Reki proti Gloriji.

— Postava Zagreba proti Budimpešti glasi: Friedrich, Vrbanič, Dasović, Götz, Rupec, Mitrec, Babič, Vinek, Perška, Mantler, Benkovič; rezerve Remec, Vrdjuka, Dubravčič, Kolibaš.

— Nov svetovni rekord v vožnji s kolesom je dosegel Francoz Breaux, ki je z motornim vodstvom prevozil na dirkališču Monthlery 89.4 km v eni uri. Stari rekord Belgijca Vandereesturfa je znašal 81.9 km.

— Hojer, znani back praške Sparte, ki ima radi nediscipliniranosti enoletno zabranjeno igre, je vložil na Češkoslov. Nog. Savez prošnjo za ukinitev zabrane. Prošnja je bila odbita, nasprotno pa se slučaj Capek (Slavija) in Sedlaček (Sparta), ki imata tudi zabranjeno igre, ponovno vzameta v pretres.

— Velike kolesarske in motociklistične dirke se vrše v nedeljo dne 2. t. m. ob 14. na telovadišču igrišča S. K. Primorje na Dunajski cesti poleg artiljerijske vojašnice. Razpored obširen in sicer sledeče dirke, Novinci, glavna, damska, vojaška, parna, dirka združena s peškom, dirka pomožnih motorjev do 150 cm, in zanimivost za občinstvo bode gotovo dirka debeluharjev, katerih lastna teža je nad 90 kg. Mnogoštevilne prijave pričajo, da bode borba za posamezne točke za zmago jako napeta ter bode občinstvo prišlo sigurno na svoj račun prvega te vrste športnega užitka. — Naznanjamo, da smo zadnji trenotek prejeli tri prijave iz Zagreba, med temi dobroznani internacionalci senior Milan Meniga. 271/n

— Kolesarska sekcija S. K. »Primorje« naznanja vsem dirkačem, da je zbiralnica vseh dirkačev, prijavljenih k dirkam, določeno za 13. uro pred kavarno Zvezda, Kongresni trg, od koder je skupen odhod na dirkališče. — Danes v petek sestanek v klet restavracije Zvezda ob 8. zvečer vseh funkcionarjev in dirkačev. Obvezno. Voda stvo. 270/n

— Klub kolesarjev in motociklistov »Ilirija« v Ljubljani priredi na Martinovo nedeljo 16. t. m. svojo običajno veliko športno veselico z raznovrstnim sporedom v gornjih prostorih Narodnega doma, na kar se klubu naklonjeno občinstvo že danes opozarja. 274/n

— Jubilej kardinala - turista. Starodavna cerkev sv. Leopolda babenberških obmejnih grofov na Leopoldsbu (423 m), drugem vrhu dunajske »Smarne gore« — Kahlenberg (438), je bila v nedeljo dne 26. oktobra pozorišče posebne turistične slavnosti. Dunajski nadškof - kardinal dr. Piffl je praznoval 25letnico svojega članstva pri sekciji Klosterneuburg dunajskega turističnega društva »Oesterr. Touristenklub«. Imel je na prostem, na starih utrdbah, ob ogromni udeležbi tako turistov, kakor domačinov mašo, po kateri mu je predsednik društva Matras izročil običajni jubilejski znak in še posebno sliko. Leopoldsbu je igral v času turških bojev pri obleganju Dunaja leta 1683. veliko vlogo, ker je služil poljskemu kralju Janu Sobieskemu pri napadu na Turke za oporišče. Hrib pada na severu navpično proti Dunaju in je med reko in vznožjem komaj prostora za cesto in za železnico.

— Dunajski Amateuri gostujejo v soboto in v nedeljo v Pragi. Kjer nastopijo proti D. F. C. in Slaviji, nasprotno gostuje Sparta 12. novembra na Dunaju, kjer nastopijo proti Amateurom.

— Evropska prvenstva v plavanju. Kongres Federacije Internationale de Natton (F. J. N. A.), ki se vrši prihodnje leto v Pragi se bo bavil s vprašanjem izvedbe vsakoletnih evropskih prvenstev. Organizacijski program je v bistvu že sestavljen in predvideva v svrhu zmanjšanja stroškov razdelitev 22 državnih savezov v šest oddelkov in sicer po nastopnem vrstnem redu: 1. Švedska, Danska, Norveška, Finska; 2. Anglija, Irska, Holandska, Španija, Portugalska; 3. Oddelek 5: Svica, Nemčija, Belgija, Luksenburška; 4. Madžarska, Češkoslovaška, Poljska, Avstrija. Program je določen samo za leto 1926 in 1931. Predvideva: plavanje (poljubno) gospodje na 100, 400 in 1500 metrov; prsno gospodje na 200 m; hrbtno gospodje 100 m. Stafeta 4x200 — poljubno gospodje.

Originalno (prave) potrebščine fixat in preservat za Opalograph dobite edino le pri L. Baraga, Selenburgova ulica štev. 6.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob osmih zvečer.

Sobota, 1. novembra: »Hamlet«. Izven.
Nedelja, 2. novembra: »Sestero oseb išče avtorja«. Izven.
Ponedeljek, 3. novembra: »Pri Hrastovih«. Red D.
Torek, 4. novembra: Zaprto.
Sreda, 5. novembra: »Zora, dan, noč. (Premijera)«. Izven.
Četrtek, 6. novembra: Zaprto.
Petek, 7. novembra: »Firma P. B. Red E.
Sobota, 8. novembra: »Sestero oseb išče avtorja«. Red A.

OPERA.

Začetek ob pol osmih zvečer.

Sobota, 1. novembra: »Rusalka«. Izven.
Nedelja, 2. novembra: »Carjeva nevesta«. Ljudska predstava pri znižanih cenah.
Ponedeljek, 3. novembra: Zaprto.
Torek, 4. novembra: »Pikova dama«. Gostuje tenorist g. Mario Simenc. Red F.
Sreda, 5. novembra: Zaprto.
Četrtek, 6. novembra: »Pikova dama«. Gostuje tenorist g. Mario Simenc. Red D.
Petek, 7. novembra: »Majška noč. Red B.
Sobota, 8. novembra: »Rusalka«. Red C.

Praške premijere.

Koncem preteklega tedna je vprizorila praška skupina moskovskih Hudožestvenikov Evripidovo »Medeoje« v inscenaciji A. Andrejeva in režiji g. Germanove, ki je nastopila v naslovni vlogi. Moskovski umetniki so se pokazali za vprizoritljivo na povsem novem polju. Zapustili so svoj naturalizem in preizkusili svoje sile na polju stare klasike z očitnim namenom ustvariti sintezo patetičnega gledališkega izražanja in moderne stilizacije. Te intencije so jih morbitivno privedle do tega, da so nudili v razsvetlavi in grupaciji zbora in protagonistov estetično dovršene skupine s slikarskega stališča, toda pri tem je precej trpela zbornost teksta in atmosfera. Sama komedija »Medeoje« g. Germanove je nudila nekaj svetlega, vzvišenega, naravnost religioznega. Umetnica je osredotočila svoje sile na figurativnem delovanju kreačije, ker je posnemala prizore z grških vaz. Med ostalimi solisti se je odlikoval Virubov kot Jason, ki je ustvaril krasen tip malce nerodnega ali vendar močnega Grka, nadalje Bakšev kot Kreon in Massalitinov kot Egej. V zboru se je odlikovala s svojimi finesami Krlžanovska, ki je dajala ostalemu zboru srečno intonacijo. Scenograf Andrejev je privedel oder tako, da je bilo omogočeno razvijanje slik in razvrtitev igralcev. Občinstvo je sprejelo predstavo z velikim navdušenjem, ki je šlo na račun umetniških sploh, kakor na račun priznanja moskovskim umetnikom sploh, ki so si izbrali za bazo svojega bodočega dela Prago in tudi to pot niso šteli za fizični in materialni žrtvi.

28. oktobra, na dan obletnice češko-slovaške osvoboditve, so vprizorili v Pragi davno pričakovano zgodovinsko igrarico dr. Arnošta Dvořaka »Bela gora«. Avtor je znan češki javnosti iz treh prejšnjih zgodovinskih dram, med katerimi črpa »Knez« svoj motiv iz mitološke dobe, »Kralj Vaclav IV.« obdeluje idejno ozadje predhusitske dobe, »Husiti« pa kažejo vrhunc idejne napetosti v češkem ljudstvu srednjega veka. Avtor si je očitno vedno prizadeval ustvariti kolektivno dramo, v kateri bi bilo več sodobnih nego prešlih problemov. Z umetniškim čutom usmerjen v bodočnost želi v sluti sedanosti. S tem je podana baza dramske in historijske strukture Dvořakovih del. V njih ni osredotočene slike, marveč svobodno zvezanih posamičnih prizorov, ki dramsko dokaj napeto kažejo avtorjevo zgodovinsko ideologijo o ljubezni, ki ji avtor včasih spreminja celo zgodovinska dejstva. V tem oziru gre v »Beli gori« še dalje, nego v »Husiti«. »Bela gora« mu je izraz stoletne borbe med naprednjaštvom češkega naroda in konservativno strujo, kar pomeni naravni rezultat moralnega padca višjih slojev in prebujenje širših plasti naroda, ki stopajo na plan kot glavni čil-

nitelji bodočnosti. »Bela gora« je po Dvořakovem mnenju za Čehe sicer tragedija, ali obenem tudi začetek nove zmagovite dobe, v kateri zmaguje Komensky z uma svitlim mečem nad materialnim nasiljem svetovne avtoritete, v kateri se bori češki narod za svojo neodvisnost. Za to Dvořakovo razumevanje zgodovinskih dogodkov je karakterističen konec drame, v katerem govori Komensky pred odhodom v prognanstvo viziji slavne bodočnosti. Vprizoritev sama v režiji Dostala je podčrtala ideološko plat Dvořakovih intencij, hoteč amalgamirati dualizem igre, v kateri se meša zgodovinsko naziranje s personifikacijo ideje in realnostjo, da bi bilo morebiti za dramo boljše, če bi ta dvojna priroda dela odpadla. Pregnantna je bila inscenacija arhitekta Vlastimila Hofmana, zlasti v pejsazih. Isto velja tudi glede igralske interpretacije, ki je bila najbolj posrečena v momentih zgodovinske realizacije. Vprizoritev te drame je vzbudila v praški javnosti veliko zanimanje. Slavnostni premijeri so prisostvovali mnogi ministri, na čelu z dr. Benešem, ki mu je avtor posvetil svoje novo delo.

★ ★ ★

Narodno gledališče v Ljubljani. Na praznik, v soboto, 1. novembra se poje v operi Dvořakova »Rusalka«, ki je dosegla pri premijeri tako lep uspeh. Vloga Rusalka poje gdca. Vanečková in princa g. Jiranek, ostale vloge so v isti zasedbi kakor pri premijeri. — Drama pa vprizori »Hamlet« v deloma novi zasedbi in z novim prizorom Hamleta v danski ravlini. — Glavne vloge v Hamletu so v nastopni zasedbi: Hamlet — g. Rogoz; Ofelija — ga. Šaričeva; kraljica — ga. Marija Vera; kralj — g. Skrbineš in Poloni — g. Lipah. — V nedeljo, 2. novembra pa je v operi ljudska predstava pri znižanih cenah, in sicer se poje opera »Carjeva nevesta«. Drama pa vprizori isti večer efektno komedijo »Sestero oseb išče avtorja«. — Predprodaja vse dni pri dnevnih blaginji v operi.

Ljubljanska drama. Premijera ljubke, prirčne in zabavne Nicodemijeve komedije »Zora, dan, noč, bo v sredo dne 5. novembra. V dveh glavnih vlogah nastopita ga. Šaričeva in g. Kralj. Režija g. Osipovič. — V ponedeljek dne 10. novembra se vrši v Filharmonični dvorani šudjski koncert gospe Pavle Lovsetove s sodelovanjem ge. Ivanke Ribičeve in kapelnika Niko Stritofa. Koncertni spored obsega celo vrsto biseroz iz ruske pevske literature. Natančen spored prihodnje prihodnje dni. Predprodaja v Matici knjigarni.

Redovnikova ljubavna skrivnost?

Debut tenorista g. Ado Dariana v Narodnem gledališču v Ljubljani. Danes v petek dne 31. t. m. se poje v naši operi za red A opera »Cavalleria rusticana«. Pri tej priliki debutira v vlogi Turridu tenorist — Slovenec g. Ado Darian. Gospod Darian ima naštudiranih več tenorskih opernih partij, za prvi svoj nastop na naših deskah si je izbral vlogo Turrida. Pri današnji in pri vseh prihodnjih predstavah se bo izjavljal najprej »Cavalleria rusticana« in potem »V vodnjaku«.

Martin Malenškov Martinov večer priredila možka in ženska CM. D. podružnica za St. Peter dne 9. novembra ob 8. uri zvečer v steklenem salonu g. Dolničarja na južnem kolodvoru. Na vsopredju je godba, petje in bogat srečolov. Tudi Martinove goske ne bo manjkalo. K obilni udeležbi vabijo prireditelji.

Dr. Alfred Šerko: Živčevje človeka I. knjiga. Atanofila. Splošna knjižnica znanstvena zbirka št. III. v Ljubljani 1924. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 80^a strani 293 + VIII z 100 slikami. Cena broš. Din 150.— vez. Din 160.— — Naše znanstveno slovo, ki je prišlo komaj v začetek razvoja, je v dobi našega osvoboditve, z ustanovitvijo slovenskih prednjih in strokovnih šol in posebno slovenske univerze v Ljubljani dobilo nov razmah. Slovenska literatura učnih knjig za srednje in strokovne šole je danes že vsestranski častno zastopana, precejšnje vrzeli pa imamo v raznih panogah znanstva in še v posebnem, kar se

tiče učbenikov in pomožnih knjig za našo slovensko univerzo. Posebno naša medicinska literatura je bila skoraj nenazadnja. Pa tudi ta veja našega znanstvenega slova je v zadnjem času začela zeleneti. Dobili smo kar dve novi slovenski medicinski knjigi. Poleg repertorija splošne Anatomije prirejene po univ. prof. dr. Janez Plečniku, katerega I. zvezek »Skelet« je pravkar izšel in kateremu bo sledil v kratkem še II. zvezek »Mišičje« in potem v doglednem času še ostali sistemi, je agilna založnica Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani pravkar izdala novo lepo in okusno opremljeno bogato (s 100 slikami) ilustrirano, 293 strani oktava obsegajočo znanstveno knjigo. Dr. Alfred Šerko: Živčevje človeka. I. knjiga Anatomije, ki je izšla kot III. zvezek znanstvene zbirke »Splošne knjižnice«. To novo izvirno knjigo pozdravljamo tim topleje, ker je novum v slovenski, nego sploh v jugoslovanski znanstveni literaturi. Knjiga obravnava v štirih delih: centralno in periferno živčevje, živčne proge in sekcije živčevja, in podaja h koncu še zgodovinski pregled o proučevanju živčevja. Kakor je omenjeno, je knjiga, ki je tiskana na finem papirju z zelo ličnimi tipami, bogato ilustrirana s 100 nazoritimi slikami. Napram tujejezičnim takim knjigam, ki stanejo danes horendne zneske, je nastavljena cena Din 150 za broširano in Din 160 za vezan izvod, gotovo skromna, posebno v oči gleda njeni okusni in bogati opremitvi. Teji knjigi »Anatomija živčevja« bi imelo pod istim naslovom slediti v doglednem času še II. in III. knjiga: »Fiziologija« in »Patologija«. Od sprejema te prve svojevrstne knjige v javnosti bo odvisno, ali se bo čimprej — kakor je želeli — realiziralo to obetno nadaljevanje. Knjiga je dobila pri založnici Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg, ter v vseh drugih knjigarnah.

Narodne pripovedke iz Mežiške doline. Zbral Vinko Möderndorfer. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 28 Din. — Knjiga je zelo bogata na raznovrstnost vsebine in obsega 52 pripovedk, ki so zanimive tako za preprosto ljudstvo, kakor za otroke, ker so vzete iz naroda. Že v naslovu pove, da jih je pisatelj zbral med narodom, v Mežiški dolini. Pisane je vsebina: od bajk in pripovedi o povodnem možu, do zgodovinskih anekdot iz tuških časov in o zakleti graščakini, o kateri otroci tako radi slišijo — tako raznovrstna je vsebina. Möderndorferjeve pripovedke so lep dosežek k izpolnitvi narodnega blaga in jih bo ljudstvo rado čitalo prav zaradi tega, ker so iz ljudstva zbrane. Tudi povestice o škrtih bodo zanimale otroke in starše. Prav prikladno darilo bo knjiga za Miklavža in jo toplo priporočamo tudi za šole in knjižnice.

Islandska Velika noč in druge povesti. Anatole le Braz, prevedel P. V. B. Natisnila in založila učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 149. Cena elegantno vezani knjigi 30 Din. — Pod gornjim naslovom je nanašal prevajalec najlepše povesti iz francoskega, špansko-ameriškega in angleškega slova. Gotovo je, da dominira le Brazova »Islandska velika noč«, ki je na čelu in po kateri je izbran naslov celotni zbirki. Iz francoskega slova je vzel le Braz, ki je znan po svojem delu in posvetilu tega ožji domovini Bretanji: Lemaitre, delaven na polju pesništva, dramatik; Frapiré, živahen opisovalec in silno izrazit, do Robenbaha, ki je simbolist in opisuje v svoji prozi in poeziji mistično žalost pokrajini, o katerih sanja v svojem domotožju. Od špansko-ameriških pisateljev je vzel Tomsona, zastopani so pa tudi Nervo, Guterrez Najera in Gomez Carillo s prav mičnimi delci. Od angleških je vzel Hearn, katerega dela so se širila širom Evrope, ki je z njimi spoznal, kakšen je v resnici daljni vzhod. Človek z užitkom čita vse povestice in knjigo pilporočamo vsakomur, ki se hoče zabavati in imeti užitke s čitanjem. Knjigi je dodan tudi »Slovenski dodatek«, ki vsakogar prav spretno hkrati uvaja tudi v tujo literaturo.

Kratek repertorij Anatomije, vademecum za kolegeje in rigorozne po Breitensteinovih repertorijih, poslovenil univ. prof. dr. Janez Plečnik. I. skelet, Splošna knjižnica št. 40. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani, 1924. Strani 80. Cena broš. Din 24.—. Primereno razdelitvi Anatomije živčevja v šesterosistemov je založba uredila izdajo »Repertorija Anatomije« na ta način, da založi vsak sistem v posebnem broširanem zvezku »Splošne knjižnice in sicer v zvezkih št. 40 do 45: I. Skelet, II. Mišičje, III. Drobje, IV. Žilje, V. Živ-

čevje, VI. Čutila. Zadnjemu zvezku bosta še dodana splošni uvod in kazalo k skupnemu delu, s katerima vred bo vseh šestor zvezkov vezanih skupno v enotno knjigo. Pravkar je izšel prvi teh zvezkov pod št. 40 »Splošne knjižnice«, ki obravnava »Skelet«. Knjižica, ki je prirejena po znanih Breitensteinovih repertorijih, bo izvrstno služila v prvi vrsti medicincem za ponavljanje snovi za kolokvijne in rigorozne, a tudi zdravnikom in strokovnjakom kot priročna knjiga ter obsega v stisnjeni, kratki obliki, a izčrpno ves sistem človeškega skeleta. A iz praktičnih razlogov repertorija je založila izdala knjižico v malem priročnem ali žepnem formatu. Knjiga se dobiva pri založnici Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg št. 8 in vseh drugih knjigarnah.

Iz državne službe. Vpokojena sta pri delegaciji ministrstva financ v Ljubljani Richard Šumi in višji računski svetnik Janko Mladič.

Fran Erjavce: »Afriške narodne pripovedke«. Ljubljana, 1924. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. 149. Cena 28 Din. — Narodne pripovedke niso le za mladino najtežnjaša duševna hrana, temveč tudi za odraslega nadvse zanimivo čtivo, kajti nikjer se ne izraža mišljenje in čustvovanje kakega naroda v tako pristni in neposredni obliki, kakor v narodnih pesmih, pravljicah in pripovedkah. Iskreno moramo biti zato hvaležni podjetni Učiteljski tiskarni, da je začela zadnja leta sistematično izdajati pravilice različnih narodov, kakor jih imajo tuje literature že davno. Topot so izšle afriške narodne pripovedke v spretnem Erjavčevem prevodu, ki je znan že po svojih prevodih srbskih in kitajskih narodnih pripovedk, izšlih v istem založništvu. Skupno je nanizanih štirideset, jako srečno in sistematično izbranih pripovedk, ki nam v naši literaturi prvič odkrivajo bujno duševno življenje primitivnih narodov pod vročim afriškim solncem. Prevod je vseokozi gladek in preprostem praviljen je izku in slugu in tudi zunanja oprema je lična, kakor smo jo pri tem založništvu že vajeni, zato smo uverjeni, da bo po zbirki z užitkom segalo mlado in staro.

Rabindranat Tagore: »Gitanjali« (Žrtveni spevi). Preložil iz angleščine Alojz Gradnik. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. — Cena trdo vezani Din 28.—. V platno vezana Din 32. Poleg »Vrtnarja«, knjige ljubezni, je ta zbirka najboljši bisser Tagoreve poezije. To niso več pesmi, ampak psalmi. Ob znožju svojega Boga sedi pesnik in omamljen od razkošja in sreče poje o neizrekljivi radosti, da ga sme ljubiti, mu služiti in živeti v njem. To njegovo ganotje je tako pristno in globoko, da pridobi mahoma bralca z neodoljivo silo svoje priprostosti in iskrenosti. Ne z razumom, ampak le s čustvom je mogoče uživati te verz, v katere je izlil Tagore svo kri svojega srca in ki so priklili iz najtišjih in najtišjih globin njegove duše. Zato vplivajo tako elementarno na človeka in tako si je tudi tomlačiči neobičajni uspeh, ki ga je dosegla knjiga, ko je bila prevedena na angleški jezik: pesniku je bila prisojena Nobelova nagrada.

Nikolaj Mozorov »Krist« knjiga I. odlomki zemlje zgodovine človeštva. V Petrogradu je izšel prvi zvezek zanimive knjige, ki nedvomno povzroči obširno polemiko ter vzbudi zanimanje vseh znanstvenih krogov. V njej je toliko paradoksalnega, nepričakovanega in originalnega, in njena vsebina obsega toliko perečih problemov, da jo na prvi mah težko oceniti. Mozorov je izdal že porej več del, ki se pečajo z religijo. V »Kristusu« je razširil polje svoje znanstvenega raziskavanja, ker je zbral v tej knjigi rezultate svojih prejšnjih del. Zbirka »Kristus« bo obsegala 7 zvezkov. V prvem zvezku nudi avtor pregled zaključkov, v katerim je prišel tekom svojih raziskovanj. V nasprotju z drugimi kritiki svetopisemske zgodovine priznava Morozov zgodovinske eksistence osebnosti, ki je dala povod za poznejšo legendo o Kristusu. Za protipit Kristusa smatra znanega krščanskega svetnika Vasilija Velikega, med čenjakli in astrologi tiste dobe pa skuša najti neke vrste apostole. Na enak način ugotavlja zgodovinske avtorje iz štirih evangelijev, kakor je preje ugotovil avtorja apokalipse. Po mnenju Morozova so bili evangeliji napisani v VII.—IX. stoletju naše dobe, ki jo imenuje Morozov aleksandrijska, ne pa krščanska. Kritika Morozova pa sega daleč preko cerkvene in evangeljske zgodovine. Ko je prišel do zaključka, da je bil resnični Kristus — Va-

sili Veliki — kaznovan 21. marca 368 po našem štetju na ta način, da so ga privezali na kol, premakne vso zgodovino starega veka približno tri do štiri stoletja bližje naši dobi. V zvezi s tem ostro kritizira vso zgodovino starega in srednjega veka. Tako prihaja k temeljnemu zaključku, da je tvoril ves sredozemski morški svet v starem in celo začetkom srednjega veka eno celoto, neko latinsko-grško-sirijsko-egiptovsko državo in da so bili torej rimski in bizantinski cesarji, judovski in izraelski kralji, kakor tudi egiptovski faraoni ene in iste osebe, ki so jih v različnih državah različno imenovali. Morozov trdi, da govori zgodovina, ki jo razlagajo hieroglifi, sveto pismo in stari pisatelji, o istih osebah in dogodkih, samo z lokalnega stališča. Morozov sam razume vso neprilichnost in paradoksalnost svojih izjav. Vsekakor je pričakovati, da nastane med znanstveniki pravcata revolucija in da bo v polemiki trpel marsikateri zaključek, h kateremu prihaja avtor te zanimive knjige. Omeniti pa je treba, da njegova metoda, ki slovi z ene strani na astronomiji, z druge pa na čistem razumu in deduktivnih sklepih, ni priznana kot najboljši način za avtentična zgodovinska raziskavanja.

ZA JESEN IN ZIMO SO VSE NOVOSTI

KAMGARNA SUKNA DOUBL LODEN COUVERCOUT PALMERSTON ZA MOSKE OBLEKE IN SUKNE LFAUŠ SUKNO TRAVERS KASAN KAMGARN ZA DAMSKE KOSTIME IN SUKNE PLIŠ KRIMER BARŽUN ASTRAHAN DEFTIN ZA DAMSKE PLASCE IN JOPE

v bogati izbiri ter najdovršnejših kakovosti došle. Oglejte si zalogo in izlozbe, prepričani bodele da se kvalitativno najboljše kupi pri

LENASI & GERKMAN LJUBLJANA

Drobje.

* Koliko je morje globoko. Pred nekaj dnevi so zmerili morjsko globokočino od Kurilov severozapadno Tihga morja. Globočina znaša 9950 metrov.

* Orla se ne sme na Švedskem povladem ukazati z dne 15. oktobra do konca 1925. ne ubiti in ne ujeti to velja za navadnega orla, za takozvanega kraljevskega orla in pomorskega. Orla se sme ustreliti samo tam, kjer udara v kmečka dvorišča ali vrtove in dela škodo, toda le z oblastnim dovoljenjem.

* 79 žen in 184 otrok. V južni Afriki so prešteli prebivalstvo. Pri tem se je izkazalo, da ima neki domačin 79 žen, po vsem v redu po kraljevini običajih, katere so mu podarile doslej 134 fantičkov in 50 punčk. Ta bogatin na otrokih pa ima nevarnega konkurenta, kateri poseduje 110 žen, toda doslej ima šele 51 sinčkov in 42 hčer.

* Žrtve avtomobilov v Chicagu. Od 1. januarja dalje je bilo v Chicagu od avtomobilov ubitih 516 oseb. V mesecu septembru je policija artilarala radi nagle in ne- previdne vožnje 10.190 soferjev.

* Linčanje v Ameriki. V Chicagu je množica linčala črna Bella, ki je skušal odpeljati dve deklici. Razjarjena množica je črna suvala, pretepla in hodila po njem. Kasneje, ko je črnc podlegel poškodbam, sta deklici izjavili, da ne moreta ugotoviti, da-li je črnc Bell identičen z napadalcem. Ironija usode...

* Svojo drznost poplačala s smrtjo. V Wichita, država Kansas (Amerika) se je vršil pred kratkim kongres ameriških letalcev. Po končanem kongresu so priredili letalske razne vrtilomne produkcije, ki so zahtevale tudi svojo žrtve. Znana ameriška letalka miss Ruth Garven je skočila s pomočjo padala z višine več tisoč čevljev. Padalo pa se ni odprlo in letalka je obležala mrtva na licu mesta. Truplo je bilo tako razmesarjeno, da so nesrečnico komaj spoznali.

* Radlo moti ptice. V Španiji opazujejo, da se golobi — pismošče, kakor hitro pridejo v bližino anten radio postaj, splašajo in trenutno izgube svojo smer ter nekako negotovo iščejo svojo nadaljno pot. To gotovo, kakor hitro pridejo iz obseja anten. Gotovo je, da bližina radio-postaj omeljuje tudi druge ptice na njihovem poletu.

* Denar za habsburško propagando izgubljen. »Staatswehr«, glasilo dunajskih legitimistov, je te dni bridko vzdihnilo, da ima bivša ces. Zita vsled poloma severovostriške banke veliko finančno škodo. V tej banki je bil namreč naložen denar propagande, ki je delovala za vzpostavitev Habsburgov in se je imelo s tem denarjem v prvi vrsti podpirati bivšo cesarico in »prestolonaslednika«.

Fr. 2. ml.

Mrtvih dan.

(Domača naloga.)

Mrtvih dan! Komu ne bi bilo srce ta dan žalostno! In je žalostno že na predvečer. Komaj napoči predvečer, že je žalostno.

Atek se trudi, rad bi nas izobrazil in nam včas komandira: »Pozor! Zalujte! Ena, dve, tri!« Pa se mu vsi smejemo. Če nam pa komandira: »Pozor! Radujte se! Ena, dve, tri!« — se takisto smejemo in potem je hud in prav, da smo barbari in da ne bomo nikdar enojke dosegli v šoli. Toda smo otroci in ne znamo biti žalostni na komando. Le kadar pišem domačo nalogo, sem od srca žalosten in mi ni treba nič komande.

Pa na predvečer še ni mrtvih dan, nego je mrtvih predvečer. Po cesti se gnete množica okoli kostanjev. Oni pred cerkvijo ima najlepši kostanj in ga največ, da poldrugo pest za dinar, drugi kostanjari so bolj skopi. Zadnjič nam ga je atek kupil za štiri dinarje, ne vem, kam se naj to zapíše. Rekel je, ker smo pridni v šoli. Atek se nam včasih laska. Rekel je, naj ga nesemo domov, da ga bomo jedli po večerji.

Pa ga je že prej zmanjkalo. Francelj ga je pojedel z lupinami vred. Francelj je sploh pujs: jabolka si olupil in potem poje jabolka posebe in olupke posebe!

Ne vem, ali kostanjev spada v to nalogo. Jaz nisem kriv, če bom pisal »cveke«. Zakaj pa nismo dobili za nalogo kostanjev, o kostanjevu vem več kakor o dnevu mrtvih!

Dolgo nisem mogel zaspati in sem premišljeval mrtvih dan, kaj naj o njem napišem, in ko sem se zbudil, je že bil mrtvih dan.

Praznično sem se oblekel in si umil ušesa in zobe, kajti je mrtvih dan. Le obut nisem bil praznično in me je atek tolažil, naj malo počakam, potem bom lahko nosil njegove čevlje. Pa so njegovi čevlji še bolj strgani kakor moj! Potem smo bili v cerkvi in je bil v cerkvi tudi mrtvih dan. Sploh kamorkoli se je ozrlo oko, je bil mrtvih dan.

Potem smo doma delali naloge in smo bili jako žalostni. Posebno Francelj, ker ga je atek trikrat boksnil za uho, potem so mu šli računi. Atek vedno pomaga Francelju pri nalogah. Meni je ljubše, da mi ne pomaga.

Opoldne smo šli rižoto, notri je bila rajna kura zato, ker ni več nesla.

Francelj je predlagal, da si napravimo na želodce napis:

»Tukaj počiva rajna kura, Odbila ji je zadnja ura.«

Dejal je, če bi kura imela dušo, bi lahko okrasili želodce z venci in lučkami v spomin blage pokojnice. Francelj že dela pesmi, pa hodi šele v četrty razred osnovne šole. Pri nas na gimnaziji jih še ne delamo, ne vem, kdaj bomo pričeli.

Popoldne je bil tudi mrtvih dan. Šli smo na pokopališče in je bil atek jako žalosten, ker je Francelj potrl dežnik. Mamica je bila žalostna, ker je bil žalosten atek. Jaz sem bil tudi žalosten, ker me je atek boksnil v glavo. Najbolj žalosten je bil Francelj, ta koj tudi za vsako figo. Čisto malo sem ga boksnil, pa je koj tulil in smo šli z muziko na pokopališče. Saj je on kriv, da sem ga, ker je rekel, da sem jaz potrl dežnik. Francelj rad špeca. Jaz nič ne vem, da bi ga bil jaz potrl. Morebiti se je sam. Sploh so dežniki jako slabi, koj se poterejo. Jaz hodim najraje brez dežnika.

Na grobeh smo prižgali lučke, pa je bil veter in jih je sproti ugašal, in smo imeli tekmo v prižiganju. Kar ne zgori lučk, jih drugi dan pokradejo.

Mi imamo mnogo mrtličev v sorodstvu. Nekateri nimajo nobenega. Nekateri pa imajo še več mrtličev, kakor mi in se bahajo še z Adamom, da jim je umrl. Pa mislim, da tisti mrtličji ne štejejo, ki se jim ne ve, kje imajo grob.

Gospod katehet je rekel, da mrtličje v grobih jedo črvi, zato naj bomo pridni. Jaz bi rad videl te črve in kako jedo. Francelj bi tudi rad videl, seveda, ko je pujs in je tudi črva jabolka z vsem vkupe. Mamica pa ne bi rada gledala črvov, mamica se že trese, če vidi pajka, tako je bojazljiva. Jaz se nič ne bojim črvov.

Potem smo šli domov in smo večerjali. Atek je dejal, da ne bo in da je sit dežnika. Mamica je bila tudi vsega sita, mi tudi.

Po večerji smo molili in smo šli spat. V posteljo sem si vzel pet jabolok.

Bil je jako žalosten dan, ker sem zgubil svoj nož in sem ga pogrešil že prejšnji večer. Gotovo mi ga je vzel Francelj.

Točno ob polnoči je bil konec dnevu mrtvih. Oziroma ura v spalnici prehiteva za pol ure in se je v spalnici končal mrtvih dan pol ure prej.

Tako sem preživel mrtvih dan.

KINO IDEAL

Danes
v soboto zadnji dan

„KORUPCIJA“

Od jutri nedelje do vstevši srede

POLA NEGRI

ena najpriljubljenejših igralk v pretresljivi drami

„ŽIG SRAMOTE“

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1924.

Hrvati pred šestimi leti in danes.

Šest let je v človeškem življenju kratka doba, v življenju naroda pa je to atom. In vendar, koliko se v tej časovni pidi spremeni v življenju človeka, naroda! Vzemimo na primer Hrvate. Ali je danes mogoče v njih spoznati one, ki so l. 1918. z navdušenjem in z notranjim prepričevanjem pozdravljali naše narodno osvobodjenje in ujedinjenje? Kje so ti časi?

Zgodovina nam pripoveduje iz tistih dni:

Dne 20. septembra 1918. so podali za bosanske Hrvate dr. Jozo Sunarič, dr. Luka Cabrajić, Vekoslav Jelavić in drugi deklaracijo, v kateri so slovesno izjavili:

»Mi se čutimo eno z vsemi našimi istokrvnimi brati Hrvati, Srbi in Slovenci, kjerkoli oni žive...«

Štiri dni kasneje dne 24. septembra je izšla nova deklaracija, ki so jo podpisali za narodno organizacijo v Dalmaciji dr. Gajo Bulat, za Starčevićovo stranko prava dr. A. Pavelić, za hrvatsko pučko seljaško stranko Stjepan Radić, za izvenstrankarske skupine dr. Lorković in dr. Šimrak. V tej izjavi je bila ta slovesna ugotovitev:

»Eno je resnična činjenica, da je narod Slovencev, Hrvatov in Srbov etnično enoten narod in da mora to edinstvo ostati nerazdeljivo in brezpogojno tako z ozirom na njegov neprekinjen teritorij, kakor tudi z ozirom na državno pripadnost.«

Dne 8. oktobra je bilo v Zagrebu osnovano Narodno Veče, v katerega so vstopile vse hrvatske stranke. To Narodno Veče je dne 19. oktobra proglasilo kot svojo kardinalno zahtevo:

»Zahtevamo ujedinjenje celokupnega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem teritoriju, brez ozira na kakršne koli pokrajinske ali državne meje, v katerih danes žive — v eno enotno, popolnoma suvereno državo, po načelih politične in gospodarske demokracije.«

V slavnostni seji dne 27. oktobra je zagrebški občinski zastop pod predsedništvom župana dr. Srkulja sprejel soglasno in z navdušenjem resolucijo, v kateri se je izrekel za enotno narodno državo na temelju pravičnosti in enakopravnosti treh plemen enega in istega naroda.

Dne 29. oktobra 1918. pa je hrvatski sabor pod predsedstvom dr. Medakovića slovesno proglasil, da so razrušeni vsi državnopravni stiki med Hrvatsko na eni in Avstrijo ter Ogrsko na drugi strani, in izjavil:

»Dalmacija, Hrvatska, Slavonija z Reko pristopajo na temelju narodnega edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov v skupno narodno suvereno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem etnografskem področju tega naroda, brez ozira na katerekoli teritorialne in državne meje, v katerih živi narod Slovencev, Hrvatov in Srbov.«

Tako je bilo pred šestimi leti v Zagrebu, na Hrvatskem, takrat ko je zora šele — pucala!

A danes? Danes od Radića zavedeni Hrvati nočejo nič več vedeti o narodnem in državnem edinstvu, govore o treh različnih narodih, se vežejo z boljševiki, da bi razbili ono narodno državo, ki je bila sen, ideal vseh naših narodnih borcev, dne 19. t. m. pa se je eden izmed voditeljev Radićeve stranke, poslanec dr. Stjepan Buć, na shodu v Virovitici celo tako spozabil, da je vzkliknil: »Proklet bodi vsak, ki trdi, da so Hrvati in Srbi bratje, ker so oni Azijati, mi pa smo Evropejci!«

To je delirij sovraštva, ki je že patološki pojav! V takšnem deliriju so bili med svetovno vojno — Bolgari. V tem deliriju so tudi oni proglasili, da nimajo s Slovani nič skupnega, ker so — Mongoli!

Bojimo se, da stopajo sedaj Hrvati, sedeč slepo Radiću in njegovim demagogom, po isti poti, in bojimo se, močno se bojimo, da jih zadene ob koncu koncev ista usoda, kakor Bolgare, ako se pravočasno ne iztrežijo in osvoje bode zapeljivcev!

— Ločitev duhov — ločitev žepov.

Povedali smo že, da je danes reševanje socialnih vprašanj pred vsem javna zadeva in da spada med javne naloge občine in države. V tem pogledu je bilo na polju socialne zakonodaje po prevratu baš po prizadevanju naprednih političnih strank storjeno vse. Privatne zbirke, kot uči preteklost, so se v veliki meri izrabljale politično. V ospredje odborov za takšne zbirke so se običajno postavile znane klerikalne osebnosti in so vsvo stvar na sejah, v časopisju, pri popisovanju podpore potrebnih oseb tako aranžirali, da je na zunaj izgledalo kot nekaka skupna plemenita, vzvišena, človekoljubna akcija, v resnici pa je bila skupnost samo maska za čas uspešnega pobiranja in apeliranja za pomoč med politično in nacionalno napredno mislečimi krogi. Razdeljevanje darov je šele pokazalo vso grdo klerikalno igro, kot je bila že naprej za zastorom aranžirana. Poznamo celo slučaje, ko so klerikalne »človekoljubne« osebnosti na »plemenite« način razdelile med sabo vloge: en del nabiralnega odbora je deloval pri skupni akciji, drugi del pa je vodil istočasno paralelno zaupno nabiralno akcijo, ki so jo bili deležni izključno samo otroci klerikalnih staršev, organiziranih v raznih klerikalnih mladinskih organizacijah. — Vprašajte naše visokošolce, kaj so klerikalci napravili iz skupne visokošolske podpore akcije. Vprašajte, kako so bili razdeljevanji med vojno darovi Ameriškega rdečega križa. Dobite verodostojnih informacij od članov finančnega oddelka mestne občine ljubljanske, kako se delijo podpore, kadar imajo klerikalci večino. Tendencia takih akcij je vedno in dosledno: 90 odstotkov prostovolnega humanitarnega davka naj plačajo napredni sloji, pri razdeljevanju na naj hodo podpor deležni z 90 odstotki klerikalno organizirani otroci, drobec 10 odstotkov pa naj se razdeli med druge. Zato morajo priti vse naše organizacije prej ali slej do jasnega naznanja: Klerikalci dosledno poudarjajo »ločitev duhov povsod« — napredna društva pa naj postavijo načelo: »ločitev duhov — pa tudi ločitev žepov.« Ne hojmo se govoriti odkrito, sentimentalnost in politično kavalirstvo nam je že mnogo škodovalo. Z moralno pokvarjenimi ljudmi ne delajmo nikakih dogovorov za zasebne skupne akcije!

— Po desetih letih ali kakor hočete... Dodatek k spominom dr. I. L. Iroinija usode. Dr. I. L. končava svojo pretresljivo povest tako-le: »Štiri leta po novomeški ohranovitvi sem v Pragi praznoval praznik Avstrije, o katerem sem bil prepričan takrat na obojni klopi prav tako, kakor v letih pred vojno; mislil pa sem tudi, da propadejo moji denuncijanti. Pa niso.« Res niso! Še več! Mi sami jih v svoji dobrobrčnosti ali boljše kratkovidnosti celo podpiramo in jim pomagamo, da bi se povzpeli preko naših žrtve zopet kvišku. To je; kar sem hotel dodati k pretresljivim spominom dr. I. L. — in to je jako žalostno. Tragedija slovenskega človeka. Tragikomedija našega življenja sploh... Dr. O.

— O načrtu novega državlanskega zakonika se je pričelo razpravljanje v privratopravni sekciji stalnega zakonodajnega odbora narodne skupščine. Za bazo razpravljanju služi predloga dr. Arangjelovića. Izmed Slovencev je v sekciji univerzitetni profesor dr. Gajmir Krek.

— Novi krediti. Za popravilo državne poti od Ština do Radovišča je dovoljen kredit 750.000 Din. Za dovršitev nekaterih tehničnih del na kompleksu hengradске medicinske fakultete je dovoljenih 149.000 Din.

— Železniško zadeve. Sarajevsko železniško ravnanje je dobilo 20 odtovornih tovornih vozov, oddanih nam na račun nemških reparacij. V kratkem dobi še nadaljnje vozove. Potem si sme sarajevsko ravnanje nabaviti na račun reparacij še 20 težkih lokomotiv, ki se nahajajo sedaj v Kruševcu. — Ministrstvo saobraćaja je odobrilo kredit za pospeševanje tovornega prometa na progi Zidaništim — Zagreb, po kateri gre 70% našega izvoznega blaga. — Očede direktne zveze med Beogradom in Parizom obvešča naš tržaški konzulat beogradskega ministrstva, da je zelo neracionalna, ker morajo potniki v našo državo po 23 ur čaka-

kati v Trstu, kar kaže samo ekonomsko politiko italijanske vlade. Te zveze se morajo zboljšati.

— Propaganda za razvoj našega Primorja. Iz ministrstva se je priporočilo, da naj si nabavijo vse serije slik katere je napravil klub jugoslovenskih pomorcev v Zagrebu. V tej seriji so slike gospodov Crčića, Krušlina, Krizmana, Vidovica in Kovačevića.

— Slab tujski promet v Bosni. Iz Sarajeva se pritožujejo, da tujakega prometa, ki ga je bilo svojčas veliko, sedaj skoro ni več. Neki prvovrstni hotel je bil primoran baš po prizadevanju naprednih političnih in izpremenjenih načrta, potem šele bo goden, da se ga predloži skupščini.

— Stare rimske grobove izkopujejo sedaj v Črnolici v okolici Dublje. Delo se vrši pod vodstvom strokovnjakov iz Beograda in Zagreba. Mislijo da dobe v grobu tudi kakšne pisemske podatke.

— Naši telefoni. Začetkom tek. leta je bilo v naši državi 837 telefonskih postaj s 27.000 aparatov. Telefonska mreža znaša 64 tisoč 638 km. rečnih kablov 3800 in morskih 5660 km.

— Iz Mengša. Županstvo občine Mengša naznanja, da bo oddalo sejemске stolnice na javni dražbi za dobo treh let na dan 6. novembra t. l. ob 11. uri dopoldne.

— Draginja in »sveto leto«. Povodom praznovanja takozvanega svetega leta je nastala že sedaj v Rimu taka draginja, da listi zahtevajo od vlade, naj uvede maksimalne cene. Če bo le kaj pomagalo? Pri nas gredo pa cene dan za dnem navzgor, ne da bi imeli »svetega leta in ne da bi se oblasti kaj brigale za to.

254/n

— Trebljenje Jarkov ob Ižanski cesti. Vse posestnike, katerih zemljišča leže ob levi strani Ižanske ceste proti Ilovici, se opozarja, da morajo takoj odstraniti mostove, ker se je pričelo s trebljenjem občestnega jarka med Jurčkovo potjo in Preprošču. V nasprotnem slučaju bo mestni magistrat primoran odstraniti te mostove na stroške posestnikov.

— Reparacije za oktober. Naši državni je za oktober na račun reparacij dodeljena kvota 282.570 zlatih mark. Tudi ta sota, kakor ona iz prejšnjega meseca 3.375.000 zlatih mark se je porabila vsa za plačilo državnih naročil. To je že drugi mesec, ko je vlada vzela vse za svoje potrebe in ni privatnikom ničesar nakazala.

— Iz Zagorja ob Savi. Nam pišejo: Tukajšnja podružnica Jugoslovenske Matice je v minulem mesecu pridelala tombolo. Čistih dohodkov je bilo 5817,20 Din; od tega zneska je bilo 1150 Din darovanih za Krmeljske žrtve pri Sent Janžu. Glede darov za dobrote moram posebno omeniti tukajšnje ravnanje vodnika Trbov, premo-gokop, družbe in ravnanje steklarne istotam. Dalje hodi izražena posebna zahvala tukajšnjemu sokolskemu društvu za odstop lokalov, industrijalcem g. Birolli in Mirku Weinbergerju tukaj, g. Antonu Gregorcu iz Mengša ter g. Ivanu Gregorcu iz Sela pri Zagorju ob Savi. V korist J. M. je učitelstvo Topliške in Zagorske šole darovalo znesek 285 Din mesto venca na grob blagopokojnemu rud. ravnatelju inž. Fr. Heutmannu.

— Glas iz občinstva. Prijatelj našega lista nam piše: Gospod urednik, prosim Vas, povejte mi, ali je še kaj pravice na svetu? Zgodilo se mi je takole: Vozil sem pričetkom oktobra ob času, ko še niso blele ceste ne svetlele, s kolesom po mestu. Sevčica sem i jaz brez luči, saj je bil komaj mrak in se je povsem se videlo. Kar me ustavi stražnik in nahuili, zakaj nimam luči. Na moje skromno opozorilo, da tudi cestne svetilke še niso prižgane, me je oko pravice enosavno zapisalo in posledica je bila: Kazenski nalog političke direktije na Din 30.— Ker proti taki kazni ni pritožbe, ker ponajvečkrat nič ne pomaga, sem odrinil to globo, dasi težko. Sedaj pa že nekaj dni opazujem, kako vozijo kolesarji, pa tudi motociklisti osebno od železniškega prelaza na Dunajski cesti dalje proti Pesavju po 18. torei ko je že trda noč in to brez vsake luči ali druge razsvetljave. Varnostnega organa pa nikjer, da bi to zabranil ali celo onega ali drugega naznanil. Prosim Vas, ali je to pravica ali ni? Kaka opasnost je to za pešce, si lahko sami predstavljate. Od spredaj in od zadaj zvoni vsepreker, Dunajska cesta sama je pa vse preje, ko razsvetljena in tako ti ne kaže drugega, kot umakniti se na blatno cesto, da imajo gospodje kolesarji prost hodnik, drugače si sigurne, da te kdo podere na tla, kakor se je to meni zadnjič pripetilo. Tudi kjer ni tožnika, tam tudi ni sodnika. Morda je pa to pravica? Včasih je bila navada, da so se pasante posebno na ozkih hodnikih ob dežju lepo umakali. Kar pa so prišli v modo kratki japonski dežniki, se je razpasla navada, da se ti za zlodja ne umakne tako bitje, ki je s tem modernim dežnikom oboroženo. Pri zandjem dežju me trešči neko tako nežno bitje s takim dežnikom naravnost v obraz ter mi zbije ščipalnik z nosa, ki na kamenitih tleh seveda ni ostal cel. Nerodnica pa ni bila toliko uvidena, da bi se vsaj opravičila, če

že toliko ni imela v glavi, da bi vprašala, kako naj mi povrne škodo, ki mi jo je s svojo nerodnostjo napravila, temveč me je tako pošteno nahučila, da je pristopil stražnik, kateremu sem potožil svojo bol. Mož je lepo zapisal mene, nerodnico pa lepo poslal domov, dasiravno so priče potrdile to, kar sem trdil jaz. Nabaviti sem si moral drag ščipalnik sam in sedaj čakam, da dobim zopet, kak kazenski nalog, tako, da bo moja škoda le še večja. Kaj pravite, g. urednik, ali je to tudi pravica? Le sami pojdite ob dežju na cesto, sigurne sem, da bode te potegnili z menoj, ne da bi se bali, da dobite i Vi kak ferman od policije.

— Novo sredstvo proti tuberkulozi. Profesor H. Moelgaard je perdalval v terek na kliniki v Kodanju o rezultatih in eksperimentih na polju pobijanja tuberkuloze. Izumil je neko novo sredstvo, takozvani sanohrysin, ki je v zvezi z eksperimenti Roberta Kocha. Koch je prišel namreč do zaključka, da utegne strupena zlata sol uničiti tuberkulozne bacile. Sanohrysin je po Moelgaardovem mnenju prva sestavina, ki uniči tuberkulozne bacile. Gre za anorganično sestavino, v kateri je zlato tako tesno spojeno z drugimi deli, da vpliva tudi pri vbrizganju v kri kot kovinska sol in da celo večje doze ne povzročajo kovinskega zastrupljanja krvi. Prof. Moelgaard upa, da se mu posreči s to kombinacijo do gotove meje lečiti tudi težke slučaje tuberkuloze. Vendar pa pravi, da gre pri novem sredstvu šele za začetek.

— Jugoslovenski dobrovoljci so poslali svojim češkoslovaškim kolegom povodom proslave narodnega praznika 28. oktobra nastopno brzojavko: »Prigodom narodnog i državnog praznika mi vas pozdravljamo. Savez dobrovoljaca, Zagreb.«

— Protest centrale industrijskih korporacij. Uprava centrale industrijskih korporacij je vložila potom svojih delegatov pri ministrstvu socialne politike protest proti dobavam, ki jih sklepajo posamna ministrstva drugod, dočim se morejo isti predmeti izdelati in dobiti v naši državi; s tem bi mogla ministrstva podpirati razvoj domače industrije, mesto da favorizirajo tujo.

— Prevoz blaga, ki se lahko pokvari. Generalno ravnanje državnih železnic je sklenilo, da se lahko prevažajo blago, ki je v opasnosti, da se med vožnjo pokvari, kakor jalka, sadje itd., odslej tudi z mešanimi in osebnimi vlaki.

— Odkritje spomenika vojvodi Banskemu. V sredo je bil v Velezu na svečan način odkrit spomenik velikega četnika vojvode Banskega. Svečanosti se je udeležilo številno zastopstvo srbske javnosti.

— Konferenca Industričev preloženja. Konferenca in redno zborovanje centrale industrijskih korporacij v Beogradu, ki je bila določena za sredo, četrtek in petek, je preložena za toliko časa, da bo rešena vladna kriza.

— Beogradska občina je dala ženskemu društvu 4000 dinarjev za sprejem delegatov na konferenci ženske Male antante.

— Zaporni ukaz proti dvema upravnima svetnikoma »Banca Adriatica« v Trstu. Včeraj je izdalo državno pravdnništvo zaporni ukaz proti Al. Rossinju in odv. Caopardo, upravnima svetnikoma »Banca Adriatice«. Ta dva zadeva posebno velika odgovornost za škodo, ki jo trpi klienti zavoda. Prvi je bil prišel v Trst, da izvede nacionalizacijo banke.

Pozor! Elitni Kino Matica
vodeči kino v Ljubljani, Vam prinaša vedno le najnovejše svetovne atrakcije.

— Smrt matere bivšega pravosodnega ministra dr. Grisogona. Danes je v Zagrebu umrla mati bivšega pravosodnega ministra dr. Pribislava Grisogona roj. Poitoni.

— Vpisovanje revnih otrok za Spodnjo Šiško. Vsi otroci, ki so potrebni kakršnekolipodpore in ki pridejo v poštev za božičnico, naj se vpišejo vsak dan od 15 do 16. popoldne pri oskrbniku ubogih g. Josipu Prešernu, Celovška cesta 82.

— Smrtna kosa. V Slovenjgradu je nedanoda preminul g. Leon Pintarič, šef okrožne gradbene sekcije pri okrajnem glavarstvu v Slovenjgradu. Pokojnik je bil simpatičen mož, izvrsten uradnik, dober narodnjak. Pogreb bo jutri 1. novembra v Slovenjgradu. Bodi mu ohranjen prijazen spomin!

— Razne nezgode. Kočar Ivan Gradišar bivajoč v Ošihaj je 29. min. padel pod voz in si zlomil levo nogo. — Zidar Tomaž Dežman, zaposlen pri »Kranjski ind. družbi« si je pri delu zlomil levo nogo. — Posestnik Lovrenc Breclji iz Smartnega pod Šmaro goro je padel pri obiranju jabolk z drevesa in si zlomil desno nogo. Vsi poškodovanci so bili prepeljani v bolnico.

— Kandidatinja smrti. Privatna uradnica Ela D. iz Ljubljane je med vožnjo Zagreb — Laško pojedla tri tablete sublimata. Prepeljana je bila v ljubljansko bolnico, kjer so ji izprali želodec in je že izven nevarnosti.

— Z Bogom, moja Ančka. Tako je napisal na drevo poleg svoje hiše 47 letni posestnik Fran Vrečar iz Seneberjev. Pogrešajo ga že od 22. tr. Iz napisa, v katerem se poslavlja od svoje žene, je razvidno, da je Vrečar odšel prostovoljno v smrt.

— Požar v tovarni Golob & Komp. na Viču. Včeraj popoldne okoli 16. je izbruhnil požar v delavnici tovarne kemičnih izdelkov Golob & Komp. na Viču. Požar je nastal v istem oddelku kakor pred dvema letoma in sicer se je vnela smola, ki se kuha v kotlih. V trenutku je bil ves oddelk v plamenu in dimu. Delovodja Anton Šerbec, ki je poskušal gasiti, je dobil precejšnje opekline na roki. Čim so požar opazili delavci sosednje tovarne Thalerjeve garaže, so prihiteli na pomoč in s pomočjo dveh Minimax »aparatorov« ogenj ugasili še predno so prispeli gasilci iz tobačne tovarne. Kasneje je prispelo tudi avizirano gasilno društvo iz Ljubljane, ki pa ni stopilo v akcijo. Požar bi lahko imel katastrofalne posledice, ker se nahajajo tam velike množine firneža, voska in drugih gorljivih snovi. Škoda znaša okoli 10.000 dinarjev.

— Letalo bivšega cesarja in kralja Karla na dražbi. Iz Budimpešte poročajo: Pretekla so tri leta, odkar je prispel pokojni kralj Karl s svojim letalom na Madžarsko. Sedaj se to letalo proda na dražbi in dobljeni denar se odpošlje njegovi družini.

— Dvoboj med dečki. V baškem selu Gjurgjevo se je odigral te dni tragičen dvoboj med 12letnim Jovanom Varga in 13letnim Pavlom Hronišem. Dečka sta se najpreje sprla nato sta se pa z nožem navadila eden na drugega. Varga je porinil svojemu nasprotniku nož do ročaja v prsa in je Hroniš obležal mrtev na licu mesta. Zanimivo je, da je temu prizoru prisostvovalo precej gledalcev, ki pa niso ganili niti s prstom. Mladi morilec je bil izročen sodišu v Novem Sadu in je bil obsojen na šest mesecev ječe.

Neprekosljivi so le EXCELLA
Nedosežljiva konstrukcija in materiala. Izredno nizke cene. Oglejte si jih pred nakupom. J. GOREC, Ljubljana, palača Ljublj. kreditne banke

Iz Ljubljane.

— Proslava jubileja gospe Minke Govekarjeve. Zaslugam — priznanje. Naše žensstvo je proslavilo na svečan način jubilej ge Minke Govekarjeve. Po več zastopnik vsakega ženskega društva je povabila ga Franja Tavčarjeva, predsednica več ženskih društev, na svoj dom. V krasni dvorani, okrašeni z lepim, raznobojnim cvetjem se je vršila slavnostna seja. Otvorila jo je ga Franja Tavčarjeva za Splošno žensko društvo ter pozdravila go jublantko presrečno in z vidno ginstnostjo. Povdarjala je jublantkine zasluge kot tajnica društva in kot pisateljica ter ji želela, da bi delovala tako uspešno in marljivo še naprej. V spomin je poklonila g. Govekarjevi umetniško izdelano diplomu. Za gospo Tavčarjevo so jublantko pozdravile zastopnice vseh ljub. ženskih društev kakor tudi zastopnica Srbkinj. Vsaka je jublantki podarila kito cvetja. Po končanih pozdravih se je zavalila ga Govekarjeva s solznimi očmi povdarjajoč, da kar je storila, je rada storila, ker je v delu imela užitek. Delovala bo po svojih močeh še v naprej. Ko je gospa Franja Tavčarjeva zaključila sejo, je povabila vse navzoče na čaj in na zakusko. Navzoče zastopnice so zasedle več izredno ukusno aranžiranih sob, kjer se je ob izvrstni zakuski razvila prav presrečna zabava. Prava, pristna židana volja se je čitala z vseh obrazov in veselju so dajale duška govornice v vezani in nevezani besedi. Zanimivo je, da je slavnosti prisostvovala tudi mama g. Govekarjeve, ki je praznovala naslednjega dne svojo 74 letnico.

— Brdki november zaplače skoraj po naših lesih. Mrtvih dan trka na vrata, trkajo tudi padli v vojni, malone 10.000, ki počivajo pri tvojem Sv. Križu, bela Ljubljana! Zgani se letos in počasti spomin trpinov dasetih narodnosti. Pohiti na njihove grobove, namesto daljnih svojcev jim pržiži ti lučko ljubezni na njihovih razdrapanih gomilah. Podpisani odbor je naprosil prosvetni oddelk za Slovenijo, naj letos naša šolska deca nabira po logih in livadah jesensko cveje in zelenje, plete vence, girlande ter naj z njimi okraši zapuščene grobove padlih prijateljev in neprijateljev po celi Sloveniji. Radevolje se je prosvetni oddelk odzval tej plemeniti želji in zaukazal potom okrožnic šolskim vodstvom, naj vse tozadevno sporazumno s posestniki ukrenejo. Po cerkvenih določilih pričena letos spomin mrtvih šele 2. novembra v nedeljo popoldne. Ta dan bodo ob 3. pop. v cerkvi sv. Križa običajne molitve za mrtve, nato se pri glavnem križu odpoje Libera. Zveza ljubljanskih društev počasti spomin vseh mrtvih s tremi žalostinkami, takoj na to pa se pevi podajo na vojne grobove in sicer k spomeniku judenburških žrtve. Najpreje odpojo: »Vigred se povrne«, nato kratek nagovor, bivši kurati intonirajo Libera, na koncu še žalostinka »Oj Doberdobe«. P. n. občinstvo se prevladno naproša, naj pusti na obeh krajih primeren prostor za pevce in invalide, da bodo lahko pevci nemoteno prihajali in odhajali. Ravnotako prosimo vsakogar, naj ponese poleg svečic za svoje drage, tudi vsaj eno svečko na najbolj samotne in najbolj zapuščene gomile padlih vojnih žrtve. Slovenci ne zaostajamo za drugimi narodi, ko gre za počaščenje onih, ki so žrtvovali v izpolnjevanju svojih težkih dolžnosti naj, dražje, lastno življenje! — Odbor zveze vojakov iz svetovne vojne.

— Božičnica za revne otroke. Z mestnega magistrata smo dobili z ozirom na notico, ki smo jo o tem vprašanju priobčili pred dvema dnevyoma t-le dopis: — V javnosti se je pojavilo vprašanje kdo prireja božičnico ter strah, da se izrablji v politične svrhe. Dolžni smo dati točno pojasnilo na ta vprašanja, da bo javnost informirana ter akcijo podprla z vsemi sredstvi. — Božičnico priredi 10 ljubljanskih dobrodelnih društev in sicer: 1. Kolo jugoslovenskih sester, 2. Krščanska ženska zveza, 3. Naše srce, 4. Družba sv. Elizabete, 5. Vincencije družba, 6. Društvo za mladinske domove, 7. Škofijsko društvo za varstvo sirot, 8. Društvo za dečji dom kraljice Marije, 9. Društvo za vzdrževanje otroške bolnice, 10. Društvo za otroško varstvo. K temu so še všteti razni zavodi, ki imajo v oskrbi revne otroke. V svrhu prireditve božičnice sta se vršili 1. in 8. oktobra seji zastopnikov teh društev, pri katerih se je sklenilo prirediti skupno božičnico za vse revne otroke ter v to svrhu tudi skupno nabiralno akcijo. Izvoljen je bil odbor, katerega predsedstvo je bilo določeno načelniku socialno političnega urada

mestnega magistrata dr. Fuxu, v ostalem pa pošlje v odbor vsako društvo po enega zastopnika. Vsi sklepi odbora se izvršijo spoznavno, v slučaju nesporazuma odloča župan mesta Ljubljane. Vsi nabrani prispevki se oddajo v skupno blagajno pri mestnem magistratu. Nabiralci darov dobijo od mestnega magistrata potrjeno nabiralno polo. Vsak darovalec dobi od nabiralca potrdilo za znesek, ki ga je daroval za božičnico, s katerim potrdilom se lahko izkaže napram drugim nabiralcem, da je že daroval za božičnico ter da ne bo več nadlegovan od drugih. Občinstvo opozarjamo, da odklanja nabiralce, ki nimajo od magistrata s stampiljo vidiranih nabiralnih pol. Dne 1. in 2. novembra se izvrši razen tega posebna nabiralna akcija, pri katerih sodelujejo članice prejemniških društev ter poleg tega še Pomladke rdečega križa. Do novembra predloži vsaka organizacija ter ubožni očetje socialnemu političnemu uradu sezname vseh revnih otrok mesta Ljubljane ter označijo v teh seznamih one otroke, ki pridejo v poštev za božičnico. Socialno politični urad izvede na podlagi teh seznamov poizvedbe o premoženjskih razmerah posameznih otrok ter poroča potem odboru o uspehu teh poizvedb. Na podlagi tega referata se določi otroke za obdarovanje. Kakor je iz tega razvidno, je vsako politično izražanje te akcije popolnoma izključeno, kar so pa že odklonila društva sama, ker beda ne pozna politike. Iz pojasnitve je razvidno, da je akcija zasnovana zelo premišljeno in dobro, vsled česar apeliramo ponovno na dobra srca, da jo podprejo kolikor je v moči posameznika. Število revnih in potrebnih otrok znaša čez 1000, vsled česar je tudi potreba mnogo darov, da se ublaži vsaj največja beda med našo dečo. Mladina je bodočnost vsakega naroda, zato je naša dolžnost, da skrbimo z vsemi sredstvi za njen dobrobit.

— Českoslov. Obec v Ljubljani. Loukovsko divadlo v nedeljo 2. XI. »Začarovny les«. Začetek plesne v 16 h. Upozorjujemo pozdejši hosty že pro velký nával k predstavám je vstup omezen, a pouze na listky které se vydávají před předstávou.

— Mestna Orjuna št. Jakob, Krakovo-Trnovo, pozivlja člane in članice vseh ljubljanskih in sosednjih Orjun, da se v kar največjem številu udeležijo v soboto dne 1. novembra t. l. žalne manifestacije padlih žrtv od avstrijskih trdnjav na Suhem bazarju (vojaško strelisce). Člani in članice, koji posedujejo krov, v kroju, civilisti z znakom. Zbor za vse ob 2. (14.) uri na št. Jakobskem trgu. — Odbor.

— Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot, podružnica Ljubljana, vpripori v Litiji in sicer v nedeljo dne 9. novembra t. l. zvečer ob pol 8. v sokolski dvorani igro »Svatba Krečinskega«. Po predstavi ples in prost zabava pri g. Oblaku, kjer bode našel vsak razvedrila ter okrepčila v obilni meri. Ker je čisti dobitek namenjen vojnim žrtvam, se nadejamo obilne udeležbe ter tako pokaže vsak, da ima sočutje z ubogimi vojnimi žrtvami, ki si niso same zakrivilo toliko gorja in bede.

— Našel se je zavitek s tremi koščki kožuhovalne. Dobi se pri J. Jenko, Križevniška ulica 7/III.

— Kaj vse kradejo! Kavarnarju Leonu Pogačniku v Kolodvorski ulici 31 je bil v času od 26. do 28. oktobra ukraden iz kavarne ventilator vreden 1500 Din.

— Promenadni koncert muzike Dravske div. oblasti v »Zvezdi« v nedeljo 2. tm. ob 11. uri (kapelnik dr. Jos. Čerin). Spored: 1.) Chopin: Poloneza. 2.) Mozart: Ouverture k operi »Don Juan«. 3.) Čajkovski: Fantazije iz opere »Eugen Onegin«. 4.) Brodski: Cikanske pesmi. 5.) Jakl: Ob morskim obali, valček.

— Cenjenim posetnikom pokopališča se priporoča gostilna Drašček, Bohoričeva ulica št. 9. Sveže krvave, riževe in pečene klobase, pristna črnina z Drenovca ter ljutomerska bela vina.

— Kavarna in gostilna Central. V soboto in nedeljo koncert salonskega orkestra. Točilo se pristna vina. Priporoča se kavarar Stefan Miholič.

— Za Družbo sv. CM. V spomin blagopokojne gospe Ane Zanier iz št. Pavla je daroval notar Hudovernik v Ljubljani za Družbo sv. CM. 200 dinarjev.

— V gostilni »pri Fajmostru« se dobijo vsako soboto in nedeljo domače krvave, jeterne in mesene klobase. Obenem se pripravljajo izborna pristna štarska, dolenska in ljutomerska vina. 261/n

— Najmodernejše moške in damske kroje, preizkušene, razpošilja in izdeluje po meri ministrsko za trgovino in obrt koncesionirana krojna šola, Židovska ulica 5/I, Ljubljana. 260/n

— Presne vaje mat. tehniške srednje šole in učiteljske se prelože radi praznika na ponedeljek dne 3. novembra. 272/n

— Kolosalna iznajdba Rusa. Javljamo na radost vseh onih, kateri nimajo las ali katerim lasje izpadajo, da je dr. Klopov iznašel povsem sigurno sredstvo, katero se odlikuje od drugih dosedanjih preparatov v tem, ker ni potrebna podloga las, temveč celo zdravi. Tako je z uspehom preizkušal to sredstvo pri odpadanju las in močnem prhljaju. To sredstvo je plod dolgoletnega iskanja in je bil pripuščjen v promet šele po popolnem preizkušanju, da se z njim pospešuje v vsakem slučaju pozitiven rezultat, kar potrjujejo mnogobrojna priznanja pacientov. Z znanstveno analizo je ugotovljeno, da ta preparat ne vsebuje nikakih, za zdravje in kožo škodljivih snovi in je isti patentiran in z zakonom zaščiten. Za eno popolno kuro zadostuje ena doza, kateri je priloženo navodilo uporabe. Razpošilja po povzetju od Din 100 (in Din 10 poštne) Kozmetični laboratorij »Leđa«, Zagreb, Nikoličeva ulica 1, poštni predal št. 35. 265/n

— Najcenejše in najnovije obleke se dobijo samo Selenburgova ulica št. 3 pri Gričar & Mejač.

— Opozorjamo, ki odlašajo oglaš gospe Roze Medved, ki otvori zasebno učilišče za krojno risanje damskih oblek.

— Proti obolenju ledvic je najsigurnejši pripomoček Radenska zdravilna voda 87/n

— Pri zaprtim telesu, motenju prebave se vzame na tešče jutraj kozarec naravnega Franz-Josef-grenčice. 3623

— Kavarna Leon. Vsak večer salonski orkester. Odprta od 4. jutraj. Se priporoča Pogačnik. 89/n

KATERI PISALNI STROJ SI NAJ NABAVIMO?

Da bomo z nabavo pisalnega stroja zadovoljni, je merodanih več vidikov: dobra konstrukcija, preciznost, trpežnost, priročnost, dober material, pa tudi lična oblika. Med 52 pisalnimi stroji raznih sistemov, ki so bili uvedeni v strokovnih šolah: v nekdanji zasebni trgovski šoli Ant. Rud. Legata v Mariboru, v trgovski šoli dr. Finka v Gradcu in v sedanji šoli za stenotipijo Ant. Rud. Legata v Mariboru se je pisalni stroj »Continental« najbolj obnesel. »Continental« je izdelek svetovno znane tvornice »Wanderer« v Schönu pri Chemnitzu, kjer izdelujejo tudi slovita motorna kolesa in avtomobile tipa »Wanderer« ter seševalne stroje »Continental«. Pisalni stroj »Continental« velja med strokovnjaki kot najboljbolji med vsemi pisalnimi stroji. Tudi v deželah, kjer so pisalni stroji doma, prednjači »Continental« kot najbolj priljubljena marka. To izborna marka ima v samoprodaji za vso Slovenijo trdka ANT. RUD. LEGAT, MARIBOR, le, Slovenska ulica 7, telefon 100. — Trdka nima nobene podružnice! Za izborna kakovost tega pisalnega stroja jamči dejstvo, da je »Continental« v severni Sloveniji povsod uveden in najbolj razširjen. Najboljša reklama zanj so vsi, ki ga imajo, ker ga hvalijo. Vprašajte in prepričali se bode! 258/n

— Nove domače industrije. Kakor se nam naznanja iz Maribora, je ustanovila znana tamošnja Splošna stavbna družba zraven že obstoječe velike železokonstruktorske delavnice na najmodernejši način urejeno tovarno vijakov, ki se nahaja že v obratu. Ta tovarna je v stanu izdelovati vijake za les in zakovice za pločvino v vseh dimenzijah iz železa, bakra, medenine in aluminija in je s tem ustvarjena velika vredna neodvisnost od inozemstva, ker ima naša domača industrija in naši odjemalci sedaj priliko kriti svoje potrebe naravnost pri nekem glasovitem domačem podjetju. Priporočamo našim konsumentom, da na ta način podpirajo našo domačo industrijo ter opozarjamo na tozadevni današnji inšerat v našem listu. 259/n

K umoru Ferdinanda Pipana.

Ono osebo, ki je pisala g. preiskovalnemu sodniku dr. Gradniku pismo z besedilom: Čast. gospod! Razpis nagrade. — Iskajte! itd. se pozivlja, naj se zgleda pri g. polic. direktorju v svrhu pojasnil nadaljnjih podatkov. — Tajnost ji bo strogo zadržana. — Nadalje se je ugotovilo, da je storilec tekel mimo nove mestne hiše do topniškega arzenala, kjer sta stala dva moška. Ker se je storilec očitno hotel izogniti moškima, je krenil zopet nazaj in potem čez travnik proti Samotni poti. Onadva moška, ki sta stala takrat na cesti ob vogalu mestne hiše, naj se zgleda pri policijski direkciji v svrhu razjasnitve položaja. Pozivljajo se tudi naj se zgleda pri policijski direkciji sba št. 18./II. one osebe, ki so kritični večer med pol 22. in 22. uro šle po Slomškovi ulici, Miklošičevi cesti, Cesti na Južni kolodvor in Dunajski cesti do Hranilniške ceste, kakor one osebe, ki so šle po Samotni ulici in po cesti, ki vodi iz Bleiweisove ceste mimo Scagnetjeve žage do topniškega arzenala, dalje po Dovozni cesti in Pokopališki cesti ter po Linhartovi ulici.

Darila.

Uprava našega lista je prejela:

Za CM. D. 500 Din, katere je darovala g. Milka v počaščenje ge. Ane Zanier iz št. Pavla, ter 200 Din, darovanih po g. Hudoverniku, notarju v Ljubljani, v spomin g. Zanier iz št. Pavla;

za Dečji dom 20 Din, katere sta darovala gg. Fran in Josipina Blažon mesto cvetja pok. gospe Premrovi.

Iskrena hvala!

Poslano.

Osebo, ki se anonimno zanima za moje pravice, smatram za nepošteno propalico. Ivan Porento, Trnovski pristan 8. 6737

Za ta spis uredništvo ne odgovarja.

6692 Med dobrimi najbolj so:

„PFAFF“ šivalni stroji

za rodbino, obrt in industrijo.

Solidne cene in ugodni plačilni pogoji. Večletno jamstvo! — Ponk v vozenju brezplačen!

IGN. VOK, Ljubljana

NOVO MESTO, Glavni trg. Sodna ulica 7. Kralja Petra c. 33.

?? Kdo si zviša promet ??

jas-en eliezodo oupa jopy

Važno za moške vsake starosti!

Ravnokar izšlo.

„Novo postopanje pri negi in ohranitvi moške moči do najvišje starosti.“

Zelo zanimiva, poučna in poljudno pisana brošura o epohalni novosti s presenetljivimi uspehi. Dobi se samo v nemškem jeziku proti vpošiljavi Din 10.— (potom poštne položnice ali pisma) v knjigarni: **JOSIP ČAKV, Osijek 1. Strossmayerjeva ulica 4.** 6694

15 letno jamstvo

najpopolnejši STOEWER šivalni stroji s pogreznjivim transporterjem (grabelje) z enostavnim premikom je pripravljen za štopanje, vezanje ali šivanje

LUD. BARAGA LJUBLJANA

Šeleburgova ulica 6/1. 116T

Gradbena direkcija v Ljubljani

naznanja žalostno vest, da je gospod

Ing. Leo Pinterič

šef okrožne gradbene sekcije v Slovenjgradcu nenadoma preminil.

Truplo pokojnikovo se položi 1. novembra t. l. k večnemu počitku na pokopališču v Slovenjgradcu.

Bodi pokojniku ohranjen trajen spomin!

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1924.

Kožuhovina

vsakovrstna v največji izbi in po solidnih cenah vedno v zalogi.

Se priporoča **Filip Bizjak** krznarstvo

Ljubljana, Gosposvetska cesta 13 (Kolizej.)

Razpis.

Mestni magistrat Ljubljanski razpisuje oddajo del za podiranje zidanega skladišča na vogalu Aleksandrove ceste in Tomanove ulice, njega preplavlja in eventualno zopetno sezidanje v prvotnem obsegu na novem stavbišču poleg mestne pristave, Povšćova cesta (preje Cesta na Kodeljevo).

Vsi potrebni podatki se dobe med uradnimi urami v mestnem stavbnem uradu, Lingarjeva ulica št. 1. Ponudbe bo vložiti najkasneje do 8. novembra 1924 opoldne pri imenovanem uradu.

Mestni magistrat Ljubljanski,

dne 30. oktobra 1924.

Zaloga klavirjev in pianinov

na najboljših tovarnih Bösendorfer, Czapka, Ehrbar, Hötzl, Schweighofer, Original Stingl itd.

Tudi na obroke. Tudi na obroke.

Jerica Hubad, roj. Dolenc, Ljubljana,

Hilserjeva ulica številka 5.

MODNI SALON

IVANKA STEGNAR

Ljubljana, Rimska cesta št. 10

priporoča svojo veliko zalogo najmodernejših DAMSKIH KLOBUKOV. 6161

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Popravila točno in najceneje.

Najboljše Najtrpežnejše

žepne baterije

Izdeluje in razpošilja

HYDRA d.d.

6715 tovarna za galvanične elemente in elektrotehniko, Ljubljana.

Dolgotrajna hranljivost. Močna svetiloba.

Zahtevajte cenik!

Naznanjam

cenjenim damam, da otvorim s 4. novembrom t. l. oblast. konces.

zasebno učilišče za krojno risanje in prirojanje damskih oblek

po najboljši in lahko razumljivi »Jack« metodi Poučevala bom od 8.—12. in 14.—18. ure, izjemoma tudi v večernih urah. — Priglasje sprejemam ob zgoraj navedenih urah. Strokovno izprašana učiteljica za krojno risanje damskih oblek

ROZA MEDVED, Maatni trg 24.

Kje se najbolje kupi, je že brez dvoma znano!

„Pri nizki ceni“

Ignacij Žargl, Ljubljana, Sv. Petra c. 3.

Nudi cenj. odjemalcem veliko izbiro za krojače in šivilje. Velika izbira rokavic, nogavic in površnih ženskih volnenih jopic. Razno moško, damsko in otroško perilo, ter raznih zimskih potrebščin in vsake vrste kravat i.t.d. po priznanih nizkih cenah.

Na debelo!

Na drobno!

Tovarna vijakov

Splošne stavbene družbe

Maribor, Aleksandrova cesta 12.

Vijaki za les vsake vrste in vsake velikosti, zakovice za pločvino iz železa, bakra, medenine in aluminija.

Pisemski papir

priporoča

Narodna knjigarna.

Izdelava zrcal! Brušenje stekla!

Izdelava stekla v kovinasto pločvino. Graviranje in matiranje stekla.

V stalni zalogi: Stekla za izložbena okna, avtomobile in kočije.

Tovarna za izdelavo zrcal in brušenje stekla

Centrala: Beograd. A. Špiljak.

Lastnik: **IVAN VRHOVEC, Ljubljana, Za Gradom 9.**

6889

Zdravstvo.

Dr. primarij Minač:

»O« IN »X« OKONČINE — SOCIJALNA BOLEZEN.

Nekako čudno se glasi naslov današnje- ga članka, vendar je popolnoma upravičen in neoporekljiv.

Kaj pomeni popularni naziv »O« in »X« noge, vsakdo ve, tako da ni treba še posebej pojasnjevati oblike teh različnih zakrivljenih ki jim je dala medicina znanstvena imena genu varum, »genu valgum«, ali »crus varum«, »crus valgum« etc. Zanimivejša pa zna biti za vsakogar, kaj je pravi vzrok teh deformiranih udov in kje ga moramo iskati.

Kot pove že naslov, so ti udje naravne posledice, socialne bede in življenjskih ne- rednosti, ali pa težkih poklicev in pomanj- kljivih higijskih opremah. S tem se raz- deli armada prizadetih s to hibo v dva ta- bora in sicer:

1) V tabor nedolžnih otrok v prvih le- tih življenja, ki so zadobili bolezen vsled alkoholizma svojih staršev ali vsled ne- zdravih, vlažnih stanovanj.

2) V tabor rastočih mladeničev, ki so kolikortoliko slabotnejši in so primorani učiti se težkih poklicev v nezdruhljivih mrzlih ne- ventiliranih in vlažnih delavnicah ravno v periodi rasti in so tako naravnost žrtve svo- jega poklica.

S tem je dovolj označen vzrok te este- tične in ovirajoče napake. Potrebno pa je da razmotiramo njeno bistvo še podrobne- je in ljudskemu razumevanju primerno, da vsaj po objavi tega članka pripristi narod ne bo videl v teh boleznih zgolj nerazrešlj- vih ugank, ampak samo jasna, odkrita dej- stva — posledice drugih žalostnih dejstev, ki se vršijo in eksistirajo v njegovem kro- gu. Saj je glavni članek in člankarjev na- men odpreti ljudem vsaj malo oči, da vidijo kje in kako se uničuje našo mladino, ki bi bila lahko v zgled drugim narodom po svo- jih telesnih in duševnih zmognostih.

Ce pomislujemo tabor zadnje omenjenih, moramo tembolj sočustvovati z ono dolgo- sko neopredeljeno vrsto nedolžnih otročič- ev, ki niso zakrivila še ničesar na svetu in vendar morajo trpeti zaradi grehov in nez- merčnosti svojih staršev, ki so jim dali živ- ljenje, a jih pri tem že zaznamovali za celo življenje z žigom telesne slabotnosti, pohab- lenosti ali skrofuloze. Sem spadajo v prvi vrsti otroci pijancev. Ta bedna bitja so na- ravnost objekt najrazličnejših bolezni, ker vsled svoje slabokrvnosti in slabotnosti sploh nimajo skoro nobenega odpora na- pram njim.

Prva od njih se pojavi navadno med 1 2. letom v obliki krivice ali angleške bo- lezni (rachitis), ki je največja sovražnica normalnega razvoja koščenega ogrodja pri deci. Proces te bolezni obstoji v tem, da ko- stem primanjkujejo apnenaste soli (calci- um in magnesium phosphati). Na ta način postane produkcija t. zv. osteoplastičnih snovi abnormalna, kosti postanejo mehke da ne morejo nositi teže telesa in ne nudijo mi- šičevju zadostne opore. Seveda se morajo kosti v takem položaju pod težo telesa skr- vitviti na en ali drug način, kar je temelj »O« in »X« okončinam.

Vzrok te bolezni ni natančno pojasnen, dasi se je že mnogo raziskavalo o njem. Do- kazano pa je, da je alkohol eden glavnih faktorjev, ki prispevajo k razvoju krivice. Dispozicija je gotovo že v embriju, ker ima- jo alkoholni strupi ali toskini na stančije embrionalnih kosti brezovomno velik vpliv. Tudi anamnestično je dokazano, da je prvot- ni koren te bolezni v alkoholnih pripravih; enako, pa je tudi dokazano, da se pojavlja le pri alkoholiziranih narodih, nasprotno pa je pri narodih, ki se ne opijajo sploh nepo- znana, zlasti, če se ne pije žganje. Najbolj je rachitida razpasena v Nemčiji, zjornji Italiji in na Francoskem, v južnih krajih Ita- lije, na Turškem in Grškem je zelo redka.

Značilno je, da je v severnih pokrajinah Francije in Belgije in na Bavarskem zelo mnogo angleške bolezni. V centrih manufak- turnih tvornic Cherbourg, Brest, Toulon, Sorcut, St. Etienne, kjer se alkohol mnogo konsumira, so skoro vsi otroci rachitični ali pa skrofulozni. Na Norveškem je pa od tedaj, ko se je omejila uporaba alkohola mnogo manj krivice. V Siriji, Arabiji, na Sundskih otokih, v Alžiru, Tunisu in Maroku je bolezen skoro nepoznana, ker se tamonje prebivalstvo ne opija. Tudi v Egiptu se po-

javlja samo pri višjih krogih meščanstva, ki se po evropskem načinu vdajajo pijačevan- ju. Profesor Babinski je dognal, da je črno pleme imunsko napram rachitidi, toda če za- pustiti domovino in se vda pijači, izgubi imu- niteto in otroci postanejo rachitični oz. skrofulozni.

»O« in »X« nogam pri mali deci je torej povečini vzrok pijačevanje staršev. Poka- zali smo, kako se razmere v tem oziru v tujini, a tudi mi sami se ne moremo hvaliti z boljšimi. Samo en pogled na naše ceste v poznejših nočnih urah, ko skoro vsaka de- seta noga koraka nesigurno, opotekaje ka- pa pogled v podeželske krčme, kjer se ob nedeljah in praznikih v osminkah žganja in litrih vina požirajo težko prisluženji božjaki, namenjeni v prehrano gladnih družin, — nam pove dovolj jasno, kako se med našim narodom skrbi za zdravje, dobrobit in vzgo- jo mladine.

Ni mi treba navajati statistik pri nas popitega alkohola, ker so bile že dostikrat objavljene, a se menda vsled katastrofalnih številk le še bolj pili, da bi dosegli še višje. Rad pa bi vrget s tem člankom vsaj kapljico v morje abstinencijske dela tako iz so- cijalnega, tembolj pa še iz zdravstvenega stališča, vpoštevajoč ravno že posledice al- koholizma, na nedolžno deco. Zato naj mi bo dovoljen tudi v tem oziru par besed.

Dokazano in znano je, da se ravno pri pijanem človeku razvijejo strasti in nižji na- gon do skrajnosti, volja izgubi vso svojo moč in človek je predan le najslabši strani svoje duševnosti, ki izpodrine in zamori tre- nutno vsa blažja človeška čustva. Človek pade v tem stanju umsko in moralno pod žival, zmožen je za vsak zločin in strasti imajo absolutno moč nad njim, da ga pah- nejo v najnižje blato.

Najbednejše žrtve te podivjanosti so ne- zakonski in sploh v pianosti spočeti otroci. Ne oče ne mati ne pomisli, kakšen bo sad njune pianosti in ko pride slabotno, komaj živo dete na svet, imata celo kopico izgovor- zav za njegovo bolehnost, rachitido in skrofulozo. In še tedaj, ko ima oče — pja- nec ali mati istega kova že pred seboj živ dokaz, kako bedno bitje je obudil k življenju in ga v lastno sramoto vrnil v človeško družbo, — ne bo imel toliko srca za svoje dete, da bi mu vsaj nudil zadostno tečno hrano, ki bi vsaj deloma zabrisala njegov greh. Vsak, za gladno družino namenjen vi- nar, bo zapil, pahnul svoje v bedo, lakoto in slednjič še v kako vlažno, zaduhlo stanova- nje, ker ni denarja za boljše. Kdor pa je oblagodaren s premoženjem, ga zapije in požeje lastne otroke na beraško palico po svetu, mesto, da bi ga pomnožil in jim za- sigural po možnosti udobno življenje, kot se to spodobi za normalno očetovsko ali mate- rino ljubezen. In tak brezsrčni človek na- vadno ob polnem litru pretaka svoje pija- ske solze nad svojimi otroci ter pripovedu- je, da ne ve »po kom so se vrgli, da so taki«.

Oni pa se brez varstva in brez neob- hodno potrebne dobre vzgoje potikajo in klajajo okrog kot izgubljeni propadajo fizič- no in moralno in počasi zasedajo tudi v krčmi mesta svojih staršev. Tako propada navadno rod za rod in vse to zaradi ene- ga samega ničvednega prednika, ki ni po- znal človeškega dostojanstva ter se zaril v gnusno blato pijanstva. Člani takih družin so redno več ali manj fizično pomanjkljivi, predvsem rachitični, zraven pa prečesto najpodedljivi zločinci!

Da ni alkohol edini vzrok angleške bo- lezni, ki je neposredno vzrok »O« in »X« okončin, je jasno. Vendar pa nam tudi po- druge ni treba hoditi v tujino in iskati zanje dokazov. Glavni vzrok, da se je tekem in po svetovni vojni število krivice povišalo ne samo v tujini, ampak tudi pri nas v Slo- veniji, moramo iskati v sedanjih stanovanjski bedi in nehigieničnosti, ki je več ali manj razpasena povsod. Vsepoposod se graje ma- la zasilna stanovanja iz raznih postranskih prostorov in barak. Ljudje se naseljujejo po vlažnih kletih, brez sonca, brez ventilacije in navadno še brez kurjave, ki je predraga za revne sloje. Vse to je pripomoglo, da se je število rachitičnih potrojilo. Sem se mo- ra prištevati še nezadostna hrana, ki že sa- ma dovolj slabo vpliva na razvoj male dece. To ne velja samo za mesta, ampak tudi za

deželo, ki med vojno in še pozneje ni bila nič na boljšem.

Vse te pomanjkljivosti povzročajo meh- ke kosti, ki se začno kriviti in dobivajo naj- različnejše oblike. Včasih se skrivi samo ko- leno na ven ali na notri, kar povzročuje »O« in »X« kolena; ta proces se lahko omeji tudi samo na eno nogo, a največkrat skrivi obe. Često je skrivljen samo krak (tibija) v obli- ki turške sablje ali oklepanja. So tudi slu- čaji, da so vse kosti zavite na razne načine, tako da vpadabljajo paragraf (§).

Da se omejuje zakrivljenje kosti zgolj na spodnje okončine, je iskati vzroka v tem, da se poleg patološkega omeščanja kosti pridružuje še preveliko obremenjenje. Pri otrocih je temu največ krivo preveliko ne- sorazmerje med okončinami in ko se slabe in šibke — in drugim telesom, ki je težko in debelo. Razumljivo je torej, da se tako omeščane in slabotne kosti morajo vdati pod težo telesa ter dobijo eno ali drugo prej omenjeno abnormalno obliko.

Zato se početna zdravjenja koncentri- rajo le na splošno ojačenje organizma s po- močjo navadnih slanih in jodovih kopeli. Še boljše je seveda morska voda, zraven pa zrak in sonce, ki sta najbolje zdravilo zo- per »O« in »X« okončine bomo po dosegli s tem, da ves narod in vsak poedinec napo- vemo, kaj je glavni povzročitelj. Tu je treba globoko utemeljenih in treznih besed, da se rešijo alkoholovi sužnji — pijanci iz nje- govega objema in postanejo iz nezmernih pol- živali — ljudje, ki imajo smisel za dobrobit svoje družine, zlasti otrok! Starši naj vpli- vajo na vse mogoče načine na svoje otroke, da se jim alkohol pristidi v najnežnejši mladosti, da bodo iz vse duše njegovi so- vrazniki tudi potem, ko stopijo samostojno v svet. Seveda se to da doseči le z dobrim zgledom. Alkohol mora iz naših kmetijskih hiš četudi se producira doma vsled obilice sad-

Kot notranje medikacije se priporoča ribje olje, fosfor, apno in jed v preparatih, ki jih predpiše zdravnik. Izvrstne uspehe se doseže s posebnimi injekcijami »adrenalina« t. j. ekstrakt iz obistne žleze, ki se mora na poseben način vbrizgati. Zelo dober uspek kaže tudi obsevanje z višinskim solncem (ultravioletni žarki).

Nemalega pomena je za takega otroka zadostna in pravilna prehrana. Najboljša je zanj mešana hrana, bonillon, rumenjak in ze- lenjava, a mleko ni idealna hrana za to for- mo bolezni, ker postanejo otroci slabokrvni vsled pomanjkanja »Haemo globina« in ker obsega mleko zelo malo apnenastih snovi, ki jih otrokove kosti nujno potrebujejo.

Zoper krivljenje kosti se v profilaktič- nem zdravljenju priporoča tudi ležanje na takozvanih »Acclimatičnih posteljah« in ban- dažiranje okončin s pomočjo posebnih or- topedičnih šin. To bi bilo torej profilaktično zdravjenje.

Ortopedično zdravjenje se prične šele tedaj, ko je minula splošna bolezen in če postanejo kosti trše. Približno do četrtega leta starosti ni treba nobene operacije in vsaka deformacija se da popraviti s pomoč- jo manualnega redressment in naknadnim fiksiranjem v mavčevi obvezi. Ko pa postane- jo kosti trde, je manualna redressja brez- uspešna. Tu je treba napraviti razne opera- cije na kosti v obliki tkzv. osteotomii in osteoklast (presekanje in prelomičenje kosti) lahko se reče, da se te operacije izvršujejo lahko tudi pri starejših otrocih, so popolno- ma sigurne in brez nevarnosti ter ne vza- mejo več časa kot približno četrte ure, tako da jih z lahkoto prenesejo tudi slabotnejši otroci. Operacije same pa beležijo popolni uspeh ne samo v praktičnem smislu, ampak tudi kot lep estetični, operacijski efekt.

Sedmica (7) ima v razvoju kosti pre- cej pomena. V sedmem letu življenja menja otrok zobe in tedaj rabi v ta namen precej »osteoplastičnih snovi«. V drugi življenjski sedmici, tj. v 14 letu pride druga perioda v rasti kostnega sistema ker individuali raste v tem času zelo hitro; zlasti dolge kosti se hitro podaljšajo.

Tedaj pa pride nevarnost zadoblenja »O« in »X« nog za rastočega otroka, ki je srečno ušel prvi nevarnosti od strani krivice. Otrok v 14 letu zapusti šolo in si izbere težak življenjski poklic, n. pr. ključavničar- stvo, kovaštvo, mizarstvo itd. kjer mora cel dan stati, ali pa pekarstvo, kjer je izpostavl- jen zaporedoma vročini, mrazu in prepihu. Pri takih poklih se kosti avtonomno krivi- jo ter dobivajo ali »O« ali »X« obliko. Se- veda se ta proces silno pospešuje, če orga- nizem takega rastočega individuala ne dobi dovolj apnenih in magnezijevih soli in če živi še v pomanjkljivih, slabih razmerah (vlažno stanovanje, slaba hrana etc.) Hitro naraščajoče dolge kosti nimajo moči, da bi nosile težo, zato se skrivijo, kakor pri deci z rachitido. Saj je tudi prav tako, kot za otroka krivica in alkoholizem, za rastočega mladeniča nevaren in poguben težak poklic, posebno če dela v mrzli delavnici z beton- skimi tlakom, ki je poleg tega še vlažna in slabo zravena. Ti reveži so resnično žrtve svojega poklica.

Seveda mora biti tudi tukaj profilaktič- no zdravljenje takoj na mestu, da se bole- zen čimprej odpravi, ker je itak dolgotraj- na. Najprej mora tak človek pustiti svoje delo, ki mu je škodljivo, če že ne za vedno pa vsaj za par let. Saj je jasno, da bi pri opravljanju takih težkih del sproti uničil vse, kar bi mu koristilo profilaktično in dru- go zdravljenje. Operativno zdravljenje pa je podobno onemu pri otrocih in zagura popolni funkcionalni in estetični uspeh.

Najboljše in najuspešnejše zdravilo zo- per »O« in »X« okončine bomo po dosegli s tem, da ves narod in vsak poedinec napo- vemo, kaj je glavni povzročitelj. Tu je treba globoko utemeljenih in treznih besed, da se rešijo alkoholovi sužnji — pijanci iz nje- govega objema in postanejo iz nezmernih pol- živali — ljudje, ki imajo smisel za dobrobit svoje družine, zlasti otrok! Starši naj vpli- vajo na vse mogoče načine na svoje otroke, da se jim alkohol pristidi v najnežnejši mladosti, da bodo iz vse duše njegovi so- vrazniki tudi potem, ko stopijo samostojno v svet. Seveda se to da doseči le z dobrim zgledom. Alkohol mora iz naših kmetijskih hiš četudi se producira doma vsled obilice sad-

ja, moške in fantje morajo iz žganjarij in beznic, kjer se ubija njihova moralna in zdravje, še bolj pa zdravje njihovih potom- cev. In žena, kateri ponuja mož — pianec reko v zakon, naj iz umišljenja do poznejših bolehnih otrok zavrne njegovo ponudbo in mu pokaže hrbet, da bo sčasoma sam čutil, da je gobavec v človeški družbi, ki ga za- ničuje celo priprosta žena. Na ta način in s skupnim abstinencijskim delom bi se sčas- oma doseglo kako izboljšanje v tem oziru, zlasti, če bi po ameriški načinu posegle vmes tudi oblasti s strogimi prohibicijskimi odredbami.

Drugo ravnotako pereče vprašanje na tem polju pa je boj proti sedanjim stanovanj- ski bedi in nezdruhljivim delavnicam. Ta je v naših časih težji kot prvi, ker primanjkuje nadomestila za slaba slaba stanovanja in de- lavnice. Vendar se bo z neumornim delom tudi v tem oziru sčasoma doseglo, da se naša mladina ne bo zastrupljala z rachitido, vlago in mrazom.

V splošnem velja za tovrstne bolezni pravilo:

»Treznost, sonce, zrak in dobra hrana« so njihovi zdravniki, — ortopedična telovač- ba in masaža pa teh pomočniki.

Pravni vestnik.

Reforma rodbin. prava — stališča zaščite matere in dece.

Na zborovanju češkoslovaškega druš- va za zaščito matere in dece je bil podan referat o reformi dosedanjega rodbinske- ga prava. Referat se glasi: »Naša politična neodvisnost je prinesla s seboj več velikih problemov, ki že davno zahtevajo, da jih v duhu časa in v skladu s potrebami seda- nje dobe podrobno proučimo in rešimo. Med najvažnejše probleme spada reforma grad- janskega prava. Vlada je s tem namenom ustanovila komisijo, ki je že predložila več zakonov. Pododbor za revizijo rodbinskega prava je izdal o svojem delo- vanju obširno poročilo, ki je bilo razposla- no vsem zainteresiranim korporacijam in društvom z namenom, da se čuje njihovo mnenje, nakaar bo pri superreviziji novi tekst zakona definitivno rediciran. Češkoslova- ška zaščita mater in dece« je med vsemi institucijami v prvi vrsti poklicana, da se peča s predlogi omenjene komisije in za- vza- me v tem oziru svoje stališče.

Gre za veliko zgodovinsko reformo, ki se ponavlja samo v velikih epohah svetov- nih dogodkov, in oni organi, ki so se lotili zaščite mater in dece, morajo dokazati v tem zgodovinskem momentu, da so dorasli sedanjim dobi. Odgovornost je tem večja in nujnejša, čim manj razveseljava je slika, ki jo nudi sedanjost zlasti glede seksualnega življenja. Namen rodbinskega prava je, da bi človeško družbo spajale take norme, ki pospešujejo ohranitev in razvoj zdrave ra- se in ustanovitev rodbine kot solidnega te- melja, na katerem bi se mogla država dalje organizirati in razvijati. Ali pa je doseda- nje rodbinsko pravo odgovarjalo tej zakte- vi? Ozmno se po vseh družabnih slojih in kar vidimo, nam kaže naravnost v obraz. Današnje spolno življenje je v vseh slojih pod vplivom javne in tajne prostitucije, ono je zastrupljeno s spolnimi boleznimi, čiljih strašnih posledic nečemo videti. Pri sklepanju zakona se vpoštevajo povsem za- vedno in enostransko gospodarska plat na račun zdravja in življenja, vrlin potomstva. Brak se drži slepo zastarele forme zakona in ječi pod jarmom absolutističnega patri- jarhata, izražena je neogovarjalnoče du- kalizmu v spolnem življenju in mračni dvo- jni moral. Od tod tudi labilno in nesigurno stališče žene v zakonu, grozna epidemija umetnih splavov, pri katerih izgubi najmanj 4 % žensk življenje in velik odstotek zdrav- ja, od tod zaničevanje nezakonske matere, žalostni položaj nezakonske dece, pomanj- kanje veselja do skupnega dela in življe- nja v zakonu ter celibat, prisilni ali pro- stovoljni, ki onemogoči tisočim moških in žensk v najboljših letih srečno rodbinsko življenje.

Vse to so žalostni pojavi in če se vpra- šamo, kje je njihov izvor, ga najdemo v dejstvu, da je bila institucija braka usta- novljena že spetokrat radi dednih pravic, ne pa za zaščito mater in dece. Konstatacija tega žalostnega stanja nas navaja na misel, da-li je mogoče še nadalje oddržati des- danjo institucijo monogamičnega braka,

ali pa bi kazalo urediti spolno življenje na povsem novih principih. Ta novi način se pojavlja pod modernim geslom »svobodne ljubezni«; pod tem geslom razumem stan- je, v katerem trajni spolni odnosi med možem in ženo niso predpisani z zakonom, marveč zavise od nagnenja obeh prizadetih oseb. Nastane vprašanje, da-li ti dosegi s prehodom od sedanjega monogamičnega braka k svobodni ljubezni boljšo in učinko- vitejšo organizacijo spolnega življenja. Na to lahko odgovorimo samo nikalno. S svo- bodno ljubeznijo bi se še bolj povečala des- organizacija sedanjega spolnega življenja, ker bi zavest popolne neodgovornosti pri spolnem občevarjanju pomaknila spolni na- god daleč čez sedanje meje. Treba pa je ome- niti tu še eno okolnost. Enoženstvo ni le temelj spolne, temveč tudi življenjske skup- nosti, ki nudi zakoncem in članom rodbi- ne medsebojno podporo, razvedrilo in mo- ralno oporo. Ta življenjska skupnost, ta kulturni pomen zakonskega življenja bi pa pri svobodni ljubezni sploh ne prišel v po- štev, in zato bi pomenila v tem oziru svo- bodna ljubezen korak nazaj v kulturi širših slojev. S svobodno ljubeznijo bi ljudstvo torej ničesar ne pridobilo in zato je treba ohraniti institucijo monogamičnega braka, ki sledi iz notranje potrebe posamnika in celokupne družbe.

Drugo vprašanje je seveda, da-li naj obdržimo z institucije enoženstva tudi vse njene predpise, s katerimi je rodbinsko pra- vo popolnlo obseg zakonske zveze. V naslednjem hočemo odgovoriti na to vpra- šanje. V zakonu, kakor je običajen danda- našnji, je uveljavljen princip suverenosti moža nad ženo, njegove avtoritete v rodbi- ni in reprezentance pred javnostjo. Čas ma pa je že davno obračunal s tem rodbin- skim absolutizmom in življenjska prak- sa je že davno osvobodila ženo in rodbino bremen, ki ga predstavljala moževa su- verenost. Ko govorimo o predstoji re- formi rodbinskega prava, si lahko mirno želimo, da bi se zakonska zveza svobodno razvila v ustavni sistem medsebojnega spo- stovanja in enakopravnosti. Enakost pred zakonom, priznana z ustavo ženi, izključuje z moževe strani vsako fizično ali moralno nasilje: zato lahko prepustimo svobodni vo- lji vsakega zakonca posebe, kako si hoče ta medsebojno urediti svoje rodbinske pravice in dolžnosti. Šele v slučaju, če bi zakonca ne imela zadostnega smisla za medsebojno ureditev pravic in dolžnosti, ali pa če bi s to ureditvijo ogrozila interese drugih, zlasti dece, naj poseže vmes zakon. Ta ustav- ni princip kot nadaljevanje državnega in socialnega konstitucionalizma moramo za- to smatrati za izhodišče, ki odgovarja re- formi rodbinskega prava.

Drugi glavni temelj, ki ga je treba vpo- števat v interesu zaščite materinstva in de- tstva, je ta, da pride pri določitvi spolne skupnosti do veljave moment oficijelno izražene družabne reprezentance seksual- ni social. združene dvojice in moment spošto-

—nik:

Motovilo.

Mnogo se je že govorilo, pisalo in razmotrivalo o tem, kaj je boljše, ali biti zakonec ali samec, ali oboje — ne, pardon, oboje obenem, tega Bog ne prizadeni! — dasi so baje tudi taki ljudje na svetu... Ampak kaj je torej boljše za moža, biti oženjen, ali neozē- njen, oziroma za žensko, biti omožena, ali neomožena? Povoljnega odgovora na to vprašanje, mislim, doslej še nismo dobili, ker si tudi tisti, ki je okusil tudi že oboje, o tem ni prav na- jasnem...

V istini ni tako lahko odgovoriti na to vprašanje! Ako bi trajali v zakonu večno medeni tedni, Boga mi, kdo bi se potem pritoževal! Toda medeni ted- ni so čudno kratki, vse krajši kot na- vadni — kakor bi mignil, pa jih ni!... Da, ko bi hotelo biti vse tako, kakor si človek obeta! Leno bi bilo, ako bi se izpolnile vse sledeče nade, vse tiste preleste sanje, ozarjene od rajskega svita!... Toda življenje je trdno in se hore malo hriga za to, kaj se je sku- halo v tvojih možganih. V tvoji domiš- lji... Najhujše pa je, da se časi izpre- minjajo in da se mi izpreminjamo z njimi, zlasti pa, da vidimo iznemembe- pač na drugih, na sebi pa jih ne vidi- mo... Zato tisto začudenje, ako na- enkrat zapaziš, da tvoja žena ni s

nič več tista, kot je bila in kako je glu- ha včasih za moje želje. Naj navedem samo en primer!

»Ti, ali si mi prišla že tisti gumb, ki sem te zadnjič prosil?«

»Kakšen gumb? ... Ne, pozabila!«

»Za Boga, pa daj že enkrat!«

»Da, da, kakor hitro bo kaj časa!«

A to je baš tisto, da zame ni nikoli časa! Za druge je cele dneve na nogah. Zdaj šiva in urezuje obleke za revno šolsko mladež v »Kolu jugosl. sester«, zdaj izdeluje v društvene namene »Kres- nice«, potem plete spet jopice, kaj vem za koga, a da bi meni prišla en gumb, za to ni časa in ga ni! Od vseh strani hodijo ljudje k nji z najrazličnejšimi tež- njami, enemu naj preskrbi službo, dru- gemu kaj drugega in vsem, vsem sku- ša ustreči in izpolniti željo, za vse se rada žrtvuje, samo zame nima niti toli- ko časa, da bi mi prišla en gumb pri suknji! O, za druge bi se pehala noč in dan! Vsak čas so kake večerne prire- ditve na korist vsemogočih organizacij in povsod mora biti ona zraven in nič se ne more brez nje završiti in vedno je ona zadnja, ki odhaja iz prireditve do- mov. Kajti zdaj je pri tem, zdaj pri onem odseku načelnica, načelnica pa imajo kajpada, posebne dolžnosti, treba je natanko dognati, koliko se je korac- cev, koliko krožnikov pobilo — seveda vse še tisti večer!... Jaz pa sam do- ma! Če jo kdo naprosi, hodi v največ-

jem metežu in po največjih žlabudri v la- kastih šolnikih, ki imajo, staviu kaj, povrh še luknje v podplatih, cel dan od banke do banke in od enega magna- ta do drugega in prosi in berači, jaz naj bi ji hodil potem zvečer pa njene ledene noge gret! Pa se je navdušenje za ta posel v meni že precej poleglo! Kaj pak! Da bi naposled še revmatizem dobil!...

No, pa da se vrnem k svojemu gumbu!

»Ti — zdaj je pa res skrajni čas, da mi gumb prišiješ! Jutri moram suknjo obleči!«

»Kateri gumb? ... A! Da, da! Ta- koj, takoj!«

»Da veš, še predno se vlečeš!«

»Saj pravim, da takoj! Kar sem položil pred me na mizo!«

In položil sem ji prav pred nos suknjo in gumb, ki je sedela zvečer pred zrcalom in si navijala lase.

»Opozarjam te, da se ne dā zdaj nič več odlašati!...«

»Takoj! Samo lase si še uredim!«

Ko se drugo jutro zbudim, je moje prvo vprašanje:

»Ti, ali si mi prišla gumb?«

»Kakšen gumb? ... Ne, pozabila!«

»No veš, to pretega pa že vse me- je. Vsem ljudem strežš, vsemu svetu delaš tlako, samo zame nimaš prav no- bene volje!...«

»Ali ne veš, da je mož vedno zad- nji?«

»Hvala lepa! Ločim se od tebe!«

»No, no, no! Saj ni nič zamuje- nega! Reče in skoči iz postelje ter se loti brez vsake nadaljnje toalete šiva- nja in to sredi najhujše zime v neza- kurjeni sobi.

»Nikar tako! Obleči se!

»Kaj pa še!«

»Prehladiš se!«

»Naj se! Saj se ne boš ti!«

»No, pa se!«

V take melodije, vidite, se izliva včas zakonsko življenje!...

Ko je bilo delo opravljeno, pa se- veda — smuk zopet pod odejo!...

Revansirati pa sem se moral za to uslugo seveda že na večer istega dne. Stvar pa je bila taka:

Jaz sedim pri časopisu, ona se pa muči s šteno volne, ki jo je bila vrgla čez naslonjalo stola, da bi jo navila v klopčič. Na kmetih imajo za to poseb- no priprav, tako zvano motovilo, ki se suče samo ob sebi pri navijanju in gre na ta način delo hitro od rok. Dru- gače pa je s stolum, ki se ne gane in je povrh še voglat. Videl sem, kako po- staja nestrna, kako se je loteva neje- volja in kako bi si rada pomagala na drug način, kajti nit se ji je vsak hip nataknila na kak rob in običala. A ona je taka, da ji ni že prav, če ji z obraza ne čitaš njenih želja! No, jaz sem do-

vanja združuje. S priznanjem tega principa bi človeška družba dokazala svojo pravičnost tudi napram enoženskim družinam izven zakona, zlasti pa bi bilo rešeno vprašanje zaščite materinstva in detstva. Tretji glavni temelj, ki sledi iz razprave o vzrokih desorganizacije sedanega spolnega življenja, je zahteva, da obvelja v zakonskem življenju svoboda in odgovornost na ta način, da se zakonitim potom določi smotrna in izdatna zaščita obojestranskih interesov. Ogrožena stranka mora imeti takoj možnost, da se s pravnim učinkom zavaruje pred gneto ali moralno škodo od strani drugega zakonca, ne da bi bilo treba čakati na vse formalnosti in dolgotrajno postopno ločitve. Tudi glede razmerja med roditelji in otroki mora priti do spremembe in sicer tako, da stopi mesto dosedanje očetove moči roditeljska in da prevzame oboje zakonca solidarno dolžnost glede vzgoje in preskrbe dece. Na kak način se v konkretnem slučaju uredi ta vzajemna dolžnost med zakoncem, je stvar njune pogodbe, ali zakon mora pri tem onemogočiti lahkomišelnost in zanemarjanje rodbinskih dolžnosti za oboje zakonca enako. Za deco je treba skrbeti ne glede na to, ali je prišla na svet v zakonu ali izven njega. Dete ne sme biti kaznovano z gospodarskim ali socialnim zapostavljanjem zato, ker je nezakonsko. Izkušnja prakse o moralnem izpolnjevanju alimentacijskih dolžnosti nezakončnega in zanikarnega očeta priporoča, naj država ustanovi posebni detški fond, iz katerega bi dobivala socialno ogrožena deca alimentacijske rente; uprava tega fonda bi morala imeti pravico regresa napram malomarnim roditeljem. Dete nima v instituciji varstva zadostne zaščite. Niti varstvo v širšem obsegu ne doseže zaželenega cilja. Zato bi kazalo nadomestiti dosedanje institucije varstva z varškim svetom, zasnovanim v okviru dotične občine na temelju svobodnih volitev samih občanov. Po številu bi bili ti sveti odvisni od števila in položaja zaščite potrebne dece, zaščitno mater in deca pa bi pospeševali občani s posebnimi kurzi o tem važnem poglavju socialne politike.

To so temeljni nazori o reformi rodbinskega prava, izvirajoči iz priznanja enakopravnosti žene z možem pred zakonom CSR, iz obljub glede zaščite materinstva in deca, iz življenjske prakse, ki je že davno prekoračila zakonita določila, kolikor se tičejo medsebojnega razmerja zakoncev, in slednjič iz potrebe, da se institucija rodbine prilagodi pomenu in ustvarjajoči sili, ki je skrita v vsaki rodbini.

Pridelalo okoli 3.15 milijonov dvojnih stotov, s čemur bi bila domača poraba krita in bi preostalo še nekaj za izvoz. Cene domačemu sladkorju za dvojni meterski stot postavno vagon so sledeče: kristalni sladkor 530—535 lir, rafiniran 550—560. Na trgu pa se pojavlja inozemski sladkor za ceno 200 lir za dvojni stot. Čim bi morale italijanske tvornice prodajati sladkor za to ceno, bi imele 80 do 100 lir izgube pri stotu. Radi tega zahteva italijanska sladkorna industrija carino na uvoznih sladkor, da domači trg ne bo popolnoma preplavljen z inozemskim blagom.

Železna gora v Bosni.

Položoma šele spoznavamo bogastvo bosanskih železnih rudnikov, toda še vedno ne cenimo dovolj njih prave vrednosti in važnosti, ki jih imajo v industrijskem ozirju, kakor s stališča državne obrambe.

Ležišča siderita se skoraj nepretrgano nadaljujejo od Bos. Novoga do Sanskega Mosta. Pri Bos. Mostu gredo celo preko reke naprej na Hrvaško.

Deset kilometrov jugo-zahodno od Prijedorja se nahaja rudokop Ljubija, edini, ki ima res moderne naprave v tej pokrajini. Tu se pridobivata siderit in limonit. Bogastvo tega rudokopa se da približno ceniti na podlagi rude, ki so jo pridobivali dosedaj, na kakih 220 milijonov ton, a skoraj gotovo se nahaja v tem rudokopu samem še mnogo več rude. Povsod tu vsebuje ruda 48 do 56 odstotkov železa in 2 do 4 odstotke mangana, torej povprečno 52% železa in 3% mangana.

V teh krajih so kopali železno rudo že v davni preteklosti, kakor nam kažejo nešteti laški in galerije, ki segajo včasih zelo globoko pod zemljo, kot so dognali arheologi. Rimljani so že tu kopali železo in celo Saksoni so se tu ustallili, naker spominjajo še danes različna krajevna imena v okolici. Stari narodi pa so samo uporabljali plasti limonita, ki se da relativno lahko topiti, niso pa uporabljali siderita in hematita. Topili so sirovno rudo na gotovih mestih, ki so bila naložena prirejena za to delo. Imenovali so jih »majdane«; pri tem so se posluževali edinega oglja iz trdega lesa za topjenje. S tem postopkom so pa izveleli le kakih 20 % uporabnega železa iz rude.

V L. 1860-70 je bilo v okolici Novi - Ljubija - Sanski Most nad sto podjetij različne velikosti. Od teh stojijo danes samo še razvaline. Njih proizvodni so bili izborne kakovosti in zelo čislani in so se prav dobro prodajali po vsem Balkanskem polotoku, predvsem v Turčiji in v Srbiji kakor tudi v Avstro-Ogrski. Železo so pošiljali v Srbijo po rekah. Posebne ladje, ki so prevalele ta material, so bile iz železa, imenovali so jih »nepovratne ladje«, kajti ko so prišle na naslovno postajo, so jih razbili in prodali.

Avstro-nemška industrija je uničila s svojo konkurenco najprej livarne, ker je vsled modernejših naprav dobavljala železne ceneje. Za livarnami so morale prenehati z delom kovarne.

Ko so zasedli Avstrijci Bosno, se najprej za to železno industrijo sploh brigali niso. Šele ko je popolnoma izginila od livarij in kovarščine poginili od gladi, jim je začela dajati podpore. Šele L. 1912. je bosanska vlada pričela z večjim delom. V Balin-Bari so zgradili plavže, ki so bili neobhodno potrebni za taljenje železa v prijedorski pokrajini. Ti veliki elektro-metalurški plavži so dobivali tok 200.000 kilowatov iz vrbaške elektrarne v bližini Banje Luke. Vojna je za dve leti ustavila delo, a L. 1916 je avstrijska vojaška uprava zopet začela delo na račun bosanske vlade, da si zagotovi čim večjo produkcijo rude. V tem času so zgradili železniško progo Ljubija-Balin-Bara-Prijedor, ki je zelo ugodno vplivala na izkoriščanje rudnikov. Našli so nova rudna polja v Jacavcu-Adamuši in rudokope so opremili z najmodernejšimi stroji. L. 1917. je delalo že 5 tisoč rudarjev in L. 1919 je doseglo izkoriščanje rudnikov višek s 1600 tonami rude na dan. Za ureditev teh rudokopov se je investiralo 32 milijonov zlatih kron. Zgradili so tudi moderne delavnice za prave, bolnišnice, hiše za delavce itd.

Danes se naloži 60 vagonov rude na dan, pozneje se bo lahko naložilo 300 — 400 vagonov. Skupno vrednost vseh rudnikov cenijo izvedenci na kakih deset milijard zlatih frankov.

—g Pregled našega morskega ribolova. Ministrstvo poljoprivrede je imenovalo komisijo s pristojnimi strokovnjaki, da pregleda moč in sedanje stanje našega ribolova na dalmatinskem obrežju.

Kraljica sužnjev?!

118 T

Položaj industrije v sovjetski Rusiji.

Danes, ko je Francija priznala Rusijo in so začeli Angleži delati precej problematične poskuse, navezati bankarske, industrijske in trgovske stike s Sovdeprijem, je zanimivo si ogledati položaj industrije v tej deželi. Zato objavljamo izveček iz uradnega poročila o gospodarskem življenju »U. R. S. S.« v letih 1923/24. Naravno, da prepuščamo odgovornost za istinitost teh podatkov ruski brzojavni agenciji.

30. septembra se je končalo proračunsko leto 1923—24. V teku tega leta se je narodno gospodarstvo URSS v splošnem dvignilo in zaznamovati imamo važne in številne uspehe.

Kar se tiče valute, je to leto prineslo njeno reformo in stabilizacijo rublja. V državnih finančnih se proračun bliža enakoversju. V zadnjem četrtletju se je ustanovilo izdajanje papirnih novčanic.

Industrija je dobivala vedno več naročil in produkcija se je zvišala, povprečno za 80 odstotkov.

Kar se tiče notranje trgovine, se je trgovanje uredilo, industrijski produkti so padli v ceni povprečno za 24 do 30 odstotkov in uvedle so se maksimalne cene za stvari, ki so za vsakdanje življenje neobhodno potrebne.

V trgovanju z inozemstvom, ki se strogo vodi kot državni monopol, so se razmere tako izboljšale, da je bila bilanca aktivna.

Poljedelstvo: obdelana površina zemlje se je povečala za 6%, obenem se cene poljedelskih pridelkov blizajo višini cen industrijskih blag.

Delavske mezde so se povišale za 30—40%.

Državna industrija je v zadnjem poslovnem letu znatno napredovala. Dobra žetev leta 1923 in obenem naraščanje cen poljedelskih pridelkov je povzročilo močno povpraševanje po industrijskih proizvodih s strani seljaškega prebivalstva. Valutna reforma je storila ustaljen navedec in omogočila normalno izmenjavo med kmeti in mestom. Z druge strani pa je bila industrija izdatno financirana in je lahko razvila svojo produkcijo sorazmerno z naročili.

Premoga se je v državnih rudnikih pridelalo leta 1923/24 — 859 milijonov pudov, proti 659 milijonom leta 1922/23. Narastek znaša 30%.

Produkcija petroleja se je dvignila na 363 milijonov pudov proti 315 milijonom prejšnjega leta. Petrolejska industrija se naglo popravlja in produkcija prejšnjega leta je že dosegla 61% predvojnega.

Kovinarska industrija je v teku leta 1923—24 producirala 42 milijonov pudov litnega železa in 60 milijonov pudov jekla, napram 18 milijonom pudov litnega železa in 36 milijonom jekla leta 1922—23.

Železne rude so nakopali 55 milijonov pudov proti 36 milijonom prejšnjega leta.

Bombažna industrija je producirala 95 tisoč ton sukancev proti 74.000 prejšnjega leta in 780 milijonov metrov bombažnega blaga proti lanskim 581 milijonom metrov.

Sladkorna industrija je dala leta 1923/1924 — 23 milijonov pudov sladkorja, medtem ko je prejšnje leto producirala samo 12 milijonov pudov.

V teku zadnjega gospodarskega leta se je produciralo 1.8 milijonov zabojev užizalce proti 1.4 mil. v prejšnjem letu.

Izjemo tvorita samo kavčukova in tobačna industrija: v kavčukovi industriji so se zaloge tako nakopičile, da je padla produkcija od lanskim 10 milijonov parov galos letos na 5.8 milijonov parov.

Tobačna industrija je dala 12.8 milijonov funtov tobaka proti 14.1 milijon v lanskem letu.

—g Načrt za preureditev privrednega sveta. Po inicijativi ministra trgovine in industrije je izdelan načrt za preureditev privrednega sveta. Vse poklicane korporacije so dobile načrt v roke, da ga pregledajo. Trgovske zbornice sklicujejo v to svrhu svoje seje. Tako je pričakovati, da se prične uspešno delo privrednega sveta.

—g Nezaposlenost v Nemčiji. V prvi polovici oktobra je bilo v Nemčiji nezaposlenih 40.000 manj nego prejšnji mesec, ker je njihovo število od 513.000 padlo na 473.000.

—g Proti odpustitvi vojnih dolgov Evropi se je znova prav energično oglašil predsednik Zedinjenih Držav Coolidge, ki bo gotovo zopet izvoljen na zborovanju v Trgovski zbornici v Washingtonu. Rekel je, da niti misli ni na to, da bi Zedinjene države odpustile Evropi vojne dolge, marveč da se to vprašanje uredi s posebnim dogovorom z Anglijo.

—g Temeljni kamen za zgradbo poljedelske šole v Kraljevi je bil na svečan način položen 29. tm. Za ustanovitev te šole je dovoljen kredit 7 milijonov dinarjev.

—g Razširjenje električne centrale. Beogradska občina je dobila iz Pasave obvestilo, da so prispehi tja na račun reparacij iz Nemčije novi parni kotli, ki se uporabljajo za električno centralo v svrhu ojačenja električne energije. Kotle pripeljejo začetkom novembra v Beograd.

—g Zvišanje žitne cene v Švici. Zvezni svet je v seji 28. oktobra pooblastil žitno upravo, da sme zvišati prodajne cene za krušno žito za 2 franka 50 povprečno pri kilogramu. S tem se prodajne cene nekako približajo cenam na svetovnem tržišču, stopa še vedno pod njimi.

—g Mednarodni kongres posojilnic je bil odprt v Milanu 27. oktobra povodom stoletnice tamkajšnje posojilnice. Razposlanih je bilo 7000 vabil, odzvalo se je 500 delegatov in prišlo jih je na zborovanje 350. Kongres se je bavil z organizacijo in posojilniško zakonodajo po raznih deželah, s propagando štedenja, z varstvom izseljenjskih prihrankov, z mejami delovanja posojilnic in z ustanovitvijo mednarodnega zavoda kot kontaktnega mesta posojilnic. Otvoritveni seji je prisostvoval tudi Mussolini.

—g Zvišanje cen piva na Češkoslovaškem. Poročali smo, kako se zviša cena piva v češkoslovaški državi po sklepu pivovarniških in gostilniških organizacij. Toda hitro je poseglo vmes ministrstvo za prehrano in je predložilo ministrskemu svetu načrt za določitev najvišje cene za pivo in sicer v pivarnah, kakor v podrobnih prodajih. Kdor se ne bo ravnal po tako določenih cenah, ga zadene ostra kazen. Tako postopanje pomeni uspešen boj proti dragini.

—g Prodaja sena. Smodnišnica v Kamniku bo prodala dne 20. novembra t. l. 12.000 kilogramov sena. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

—g Dobave. Vršili se bosta naslednji ofertalni licitaciji: Dne 19. novembra t. l. pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici glede dobave pliša in ripsa. Dne 2. nov. t. l. pri ravnanstvu državnih železnic v Zagrebu glede stavbnega materiala (cementa, eternih plošč, apna, opeke, žlebov, samotne moke in opeke itd.) — Predmetna oglasa z natančnejšimi podatki sta v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

za gospe neobhodno potreben.

Direkcija parfumerije znamke »La Fleur de France«.

si usloja opozoriti svoje častite in zveste odjemalce, da si je pridobila dragoceno sodelovalje g. inženirja Janisseta, specialnega kemika za proizvajanje parfumov in stvaritelja najboljših novosti v dišavah, s katerimi nadkričuje Francija proizvode drugih dežel.

Inž. Janisset, za čigar nasvete in iznajdbe se potegujejo največje francoske trdnice, se je blagohotno odločil, da nudi svoje bogato znanje, svoje mnogovrstne izkušnje in svoj delikatni okus v korist in nadaljni procvit tudi znamki Les Parfums »La Fleur de France«.

Imenovana trdnica ne bo torej nudila svojim cenj. odjemalcem samo svojo bogato izbiro najredkejših in nadelikatnejših parfumov ampak bo prinašala na trg razne lastne novosti, katere ne bodo zaostajale za izdelki velikih znamk francoskih trdnic, s kakršnimi se lahko ponašajo samo velike znane francoske trdnice.

Vsi parfumi kakor tudi kolinska in toaletna voda vsch vrst se prodajajo tudi po teži. P. n. občinstvo vabimo, da se pridno poslužuje te ugodne prilike ter zahteva samo našo znamko, katere se dobi povsod.

Svetujemo torej ljubiteljem in poznavalcem, da se prepričajo o kakovosti in o izredno nizkih cenah ter kupujejo te izdelke samo po teži in ne trošijo denarja za drage steklenice.

Za vsa pojasnila in naročila se izvolite obrniti na trdnico E. Malhaye, Ljubljana, Krekov trg 10 ali E. Malhaye & Cie., 15. Rue de Trevis — Paris.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Gospodarstvo.

Svetovni žitni trg.

Kdor je v zadnjem času pazljivo zasledoval tendenco sukcesivnega naraščanja cen žitnih izdelkov, n. pr. na laskih in tudi sosednih tržiščih, mu je bil ta nenadni pojav povsem nerazumljiv. Žitna letina v Evropi je bila v tem letu nekoliko srednje vrste, seveda, če ne vpoštevamo nekaterih ruskih pokrajin, ki so pridelale na hektar jedva po par funtov žita. Ta nedostatek, kakor rečeno, lahko subtrahiramo, kajti Rusija bo kljub domačemu gladovanju skušala dobavljati svetovnemu trgu iz ostalih pokrajin največjo količino žita, da ohrani svojo plačilno bilanco v ravnesovjesju in ne zaide zopet v inflacijske čase.

Od kje torej to času neprimerno kolebanje žitnim cenam?

Splošno dejstvo je, da je Amerika ona najvažnejši ponudnik na svetovnem žitnem trgu. To svojo pozicijo si je izvojevala v času vojne, utrdila jo v povojnih časih in jo drži neizpodbitno še danes. Rusija, ki je nekdanj krmila skoro vso Evropo, je danes le majhen liferant. Smelo lahko trdimo, da je Amerika na svetovnem žitnem trgu odločujoč faktor in takorekto diktator žitnih cen. — Na severo-ameriških žitnih tržiščih, kjer se sklepajo terminske kupčije, se je pred kakimi 14 dnevi opazilo znatno izpreminjajoče notice tečajev agrarnih izdelkov. Motivacije tem nenadnim variacijam so bile kaj različne. Nekateri ekonomski so bili mnenja, da je vzrok temu trik republikanske stranke, ki je hotela obdržati žitne cene na neki gotovi višini, da si s tem osigura glasovnice poljedelcev; na drugi strani pa so se širile govorice, da tiči napetost cen edino v naraščajočem povpraševanju evropskih konzumentov. — Danes so se stvari povsem predrugačile. Cene na ameriških borzah so pričele padati in kot vzrok se splošno navaja dejstvo, da je v La Plati v zadnjem času padla dovoljna množina dežja, tako da so izgledi v tej velevažni ameriški in tudi evropski žitnici zadovoljivi. V zadnjih dneh pretečenega tedna smo že lahko opazili na važnejših evropskih tržiščih (London, Hamburg, Dunaj, Budimpešta) malenkostno oslabitev prejšnjih notic. Povpraševanje zaostaja, ker prevladuje mnenje, da je treba počakati ugodnejših nakupov.

Tudi naš domači trg je trpel v preteklem tednu na kupčijski živahnosti, katero je užival v prvi polovici tega meseca. Povpraševanje po žitu je bilo neznatno. Zdi se, da so potrebe krite in to vsled ameriškega blaga, s katerim je trg dovolj prekrbljen. Izjemo je tvorila edino korusa, ki je posebno letošnja umetno sušena povzročila ži-

vahne kupčije. Ječmen in oves zaostajajo. Povprečne cene so bile v preteklem tednu sledeče: Pšenica (Banat, Bačka) = 270; srbska = 205; umetno sušena turščica = 240; ječmen = 330; oves = 225; fižol = 422. — Če dinar ostane učvrščen na sedanjem stanju, bomo najbrže že v doglednem času tudi pri naših gospodinjah lahko opazili več živahnosti.

Bogata sladkorna žetev.

Letošnja produkcija sladkorja v Evropi je dosegla svoj višek in iz vseh držav, ki pridelujejo sladkor, prihajajo poročila o izredni sladkorni žetvi. Tako je Češkoslovaška, ki je bila v stari monarhiji največja sladkorna pokrajina, letos dosegla rekordno žetev sladkorja. Pridelale sladkorja se cenil na 10 milijonov meterskih stotov, produkcija, ki ni bila dosežena izosa obstoja Češkoslovaške. Ker bodo domače porabe krite s tremi milijoni meterskih stotov, se računa, da bo za izvoz ostalo skoro sedem milijonov meterskih stotov. Ker prihajajo tudi iz drugih krajev, predvsem iz Francije, kamor je Češkoslovaška izvažala največ sladkorja, poročila o izredni letni sladkorni pesi, bo z letošnjim izvozom sladkorja precej težava. Poleg tega javljata tudi Jugoslavija in Bolgarska, ki sta bili kupca češkega sladkorja, o nadprodukciji domačega sladkorja, ki ga je celo dovolj za izvoz.

V Jugoslaviji se je letos pridelalo glasov uradne statistike okoli 108.000 vagonov sladkorne pese, ki bo dala okoli 11.000 vagonov sladkorja. Za domačo porabo je potrebnih 6000 vagonov sladkorja in torej za izvoz preostala 5000 vagonov. Povoljna produkcija v jugoslovenskih pokrajinah se je znatno povečala. Po vojni so nastale nove sladkorne mere, ki so v izdatni meri pospeševale nasajevanje sladkorne pese, ker jim je primanjkovalo surovin. Kmetom so bile dovoljene razne ugodnosti, dobili so denarne podpore — in res se je povečalo pridelovanje sladkorne pese. Sedaj so tovarne prenapolnile in seljaki nameravajo sladkorno peso izvažati v inozemstvo.

Posledica te nadprodukcije sladkorja se že kaže. Poročali smo, da so osilekne tvornice znižale cene sladkorja na 14.50 Din za kristalni sladkor in na 16.50 Din na kockasti sladkor. Pričakovati pa je še nadaljnega padca cen, ker je tovarna v Velikem Bečkereku nastavlja še nižje cene. V svrhu enotnih cen sladkorja se namerava sedaj ustanoviti SHS sladkorni kartel, čemur pa nasprotujejo vplivni vladni krogi, ki se boje podraženja sladkorja.

Madžarska nadprodukcija, ki je znašala lani okoli 6000 vagonov, bo letos skoraj podvojena. Vseh 12 sladkornih tovarov, katerim se je letos pridružila še ena v Pešti, deluje s polnim obratom. Vendar tudi Madžarska nima preveč rožnatih izgledov za izvoz, ker je dosedanj glavni konsument Italija odpadla. V ostalem Madžarska izvažna na Balkan, v Anglijo in Indijo.

Sladkorna žetev v Italiji je preračunjena na 40 milijonov dvojnih stotov in točasno obratuje 52 tovarov. Sladkorja se bo

Vrgla mi je štrono čez roke, jaz pa sem si ji hotel enkrat izkazati! Dvigajte zdaj desnico, zdaj levico, da je bilo videti, kakor bi se res nekaj snukalo, sem hitel pazljivo niti nasproti, tako da se ni ne enkrat ustavila in je klopčič razstel v njenih ravkah. Bila je očividno zadovoljena z menoj in ni si mogla kaj, da bi ne priznala: »To pa res znaš!«

Meni je vsa stvar sicer že presedala, ker štrna je bila debela in težka in roke so mi že omagovala, a ker me je bila pohvalila, sem pač moral vstrajati. Tolažil sem se, da plačilo ne izostane. Brez poljuba ne bo! tako sem si mislil po tihem! Toda, ko je bila volna povita, ni bilo nič takega! Pač pa so se ji ustne zaokrožile v tisti očarljivi usmev, ki me je bil omamill nekoč in z brezprimerno ljubeznivostjo me je odslovila, rekoč: »V istini, imenitno znaš to! Zdaj pa naj še reče kdo, da nisi res pravo pravcato — motovilo! ...«

Tableau!

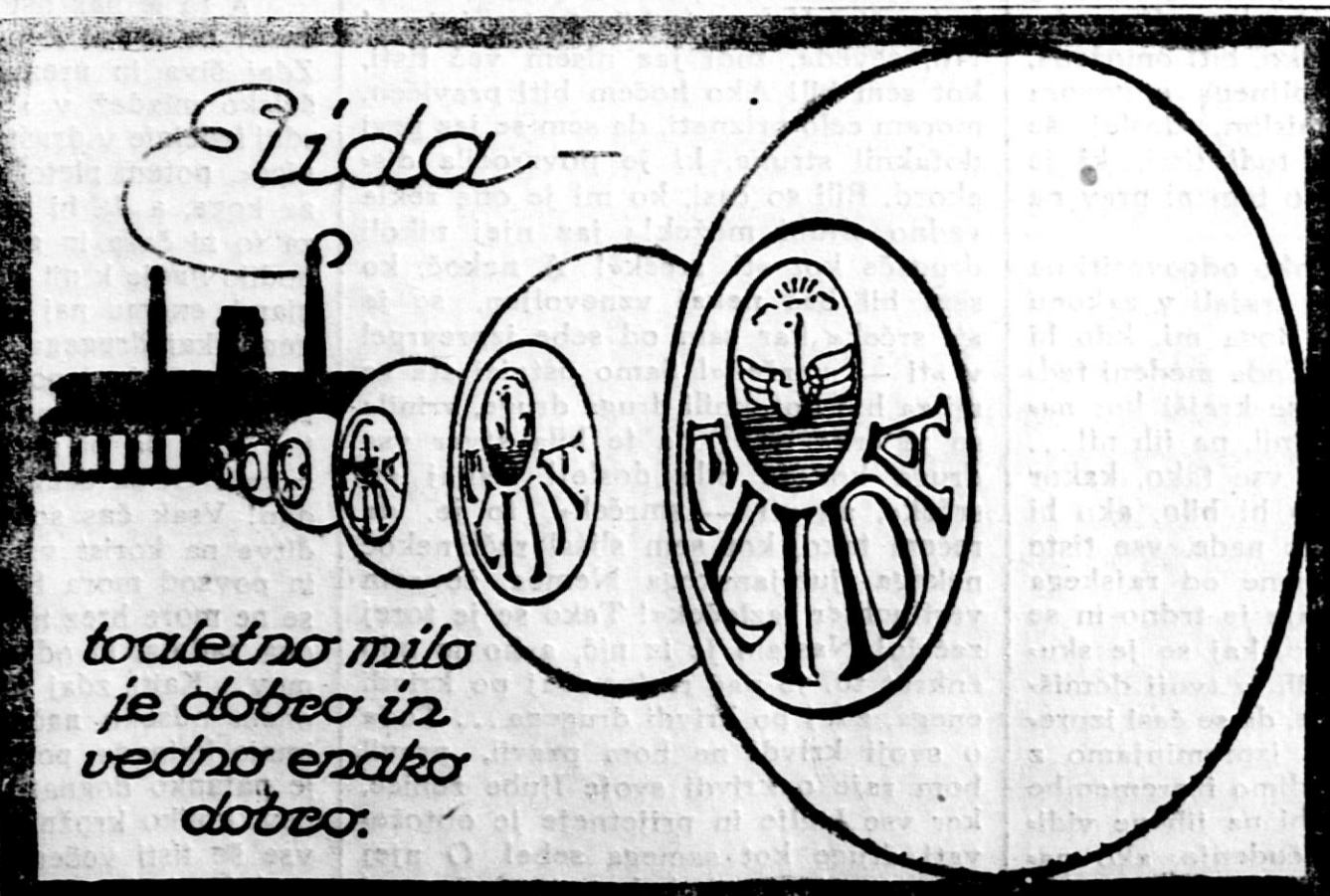
hro vedel, kaj bi rada, a sem si mislil: če hočeš imeti kaj od mene, stegni jezik, čemu ga pa imaš!... Toda ni ji šla beseda iz ust! Hudovala se je in stokala, jaz pa nič in nič, kakor da bi me ne bilo zraven. Naposled ji je bilo vsega tega vendar le preveč. Snela je štrno s stola, stopila k meni in zaukazala, kakor že zna: »Roke sem! Saj si menda tudi ti še za kaj na svetu!«

»Mislim, da sem! Nemara še za kaj drugega, kot za to, za kar bi me ti zdaj rada imela! Sicer pa naj bo danes, ker si mi jutraj gumb prišla! ...«

»Saj kadar me potrebuješ, me že vidiš!«

»Motiš se, ako misliš, da te zdaj nisem videl! Ampak ti se boš morala navaditi, da boš prosila, prav tako lepo prosila, kakor jaz tebe prosim, kadar je treba, da mi kak gumb prišleš!«

Na to nič odgovora, pač pa tak namrdel, da se je dal prav lahko iz njega posneti odgovor: »Sedaj ti ne zaburšim v obraz, kar bi ti rada, da me ne pušiš na cedilu, ampak kadar te ne bom več potrebovala — o le čakaj me! ...«

toaletno milo je dobro in vedno enako dobro.

To in ono.

Morda še ne veš

da je živel neke bogaboječ mož Lot, ki je imel pregrešno ženo. Ta žena je bila kakor vse Evine hčere, zelo radovedna in ji ni dala žilca, da je morala prekršiti božjo zapoved in pogledati, kako pošilja pravični Bog ogenj in žveplo na Sodomo in Gomoro. In ker je bila tako radovedna, jo je Bog kaznoval. Okamenela je in stoji kot nema priča zaslužene kazni še dandanašnji neke v peščenih pustinj. Ali njen mož ni klonil duha. Vdoli je svoje hčerkice dalje v pustino, kjer so si postavili šotore in živeli v krščanski čednosti, dokler jih ni zmotil hudobni duh. Lotove hčerkice so se začele namreč dolgočasiti in ker ni bilo od nikoder snubačev, so tarnale očetu, da bo konec njegovega rodu. Očetu se je storilo milo pri srcu in ker krl ni voda, se je poročil z lastnimi hčerkami ter skrbel v naročju matere narave za razmnoževanje človeškega rodu. Tako namreč poroča sveto pismo; da ima katoliška cerkev svoje priznane avtoritete, med katere spada jezuit Juan Mariani, ki je živel od leta 1537. do 1623. In napisal poleg »Španske zgodovine« tudi knjigo »De rege et regis institutione« (O kralju in njegovi vzgoji). Cerkev njegovih del ni prepovedala. Može je torej priznana cerkev avtoriteta, ki razpravlja med drugim tudi o umoru kralja. V omenjeni knjigi priznava občanom ne le pravico ubiti vladarja, marveč preiskuje to zadevo z jezuitsko temeljitostjo, da-li se ima umor izvršiti javno ali zahrbtno, kdaj z bodalom in kdaj s stropom. Priznava avtoriteta priporoča torej umor kralja. Na drugi strani pa uči cerkev: ne ubijaj!

da so zvezdoslovci dognali, da je poleg naše zemlje še nad 64 milijonov svetov (zvezd), ki so vsi mnogo večji kot naša zemlja. Vendar je Bog le na naši zemlji šest dni ustvarjal, le na naši zemlji je prvi Bog, le na naši zemlji ima svojega vidnega namestnika, ker le na naši zemlji je prava vera;

da so šele leta 1870. proglasili papeže za nezmotljive in da je na dotičnem koncilu naš veliki Strossmayer brusil zbranim kardinalom in škofom take zgodovinske resnice v obraz, da so skakali in besneli. Naš veliki Jugosloven je izjavil:

1) da Kristus sploh ni nikdar postavil svojega namestnika kot papeža, da v prvih 400 letih po Kr. sploh ni bilo papežev, toda cerkev ni bila nikdar lepša, čistjša in sveteljša kot takrat;

2) da papeži niso bili nezmotljivi, dokazujejo sledeča zgodovinska dejstva: papež Marcellij je bil malikovelec, ki je šel v svetišče Veste ter prinesel boginji kadilo; papež Honorij (625) je bil pritrženec monoteizma; papež Gregor I. (578—590) je proglasil vsakogar za antikrista, ki se je dal titulirati za splošnega škofa; nasprotno pa je papež Bonifacij III. (607—608) pripravil cesarja Foka, morilca lastnega očeta, da mu je tak naslov podelil; papež Paskal II. (1088—1099) in Evgenij III. (1145—1153) sta dvoboj dovolila in odobravala, papež Julij II. (1509) in Pij IV. (1560) pa sta ga prepovedala; papež Hadrijan II. (867—872) je proglasil civilni zakon za veljaven, papež Pij VII. (1800—1823) pa ga je zavrgel; papež Sikst V. (1586—1590) je z bulelo priporočil čitanje sv. pisma, papež Pij VI. je to prepovedal; papež Klement XIV. (1700 do 1721) je odpravil jezuitski red, papež Pij VII. ga je zopet obnovil; papež Vigilijs (538) si je kupil papeško dostojanstvo od namestnika cesarja Julijana, a ni izpolnil obljube, ni plačal obljubljenega svote; (sv. Bernard je karal papeže: »Ali mi morete pokazati v tem velikem mestu Rimu koga, ki vas je sprejel za papeže, ne da bi bil dobič za to zlata in srebra?«); papež Stefan XI. je dal truplo papeža Formosa izkopati, mrliču odsekati prste desne roke, s katerimi je blagoslovljal ter jih vreči v Tiberio, češ da je bil krivopriščenik in bastard; za ta zločin ga je razjarijo ljudstvo vrglo v ječo in dalo zadaviti; papež Janez XII. (966) je bil po vplivu neke vlačuge že s svojimi 18. letom papež; papež Aleksander VI. (1492—1503) je bil nezakonski oče in obenem ljubimec Lukrecije Borgije. Ta papež (Strossmayer ga je imenoval moralna zver) se je izrazil o verstvi: »Vsaka vera je dobra, najboljša pa je tista, ki je najbolj neumna«; papež Janez XXII. (1316) je zanikal naumrljivost duše ter ga je zaradi te

za ekumenični koncil v Kostnici odstavil; papež Urban VI. (1378—1389) je dal pet kardinalov, ker niso glasovali za njega, na nečloveški način mučiti do smrti, pri tem pa je smele čitati brevir; papež Pavel III. (1534—1549) je zastrupil lastno mater in sestro.

Sicer pa je tudi za nezmotljivega proglasili papež Leon XIII. kmalu nato grdo naselil navihanemu Francozu Leonu Taxilu. Ta je sklenil, da postavi papežev nezmotljivost očitno na laž. Izmisli si je gorostasne laži o hudobnih in njihovih zvezah s framonji. Napisal je cele skladnice knjig o največjih bedastostih, naslikal razne hudobe po njihovih šaržah, kakršni so se prikazovali, celo njihove lastnorodne podpise je reproduciral. Vse te izmišljene bedarije je papež z navdušenjem bral, odobraval in priporočal duhovnikom in vernikom. Navihane Taxila je sprejel papež v privatni avdienci, kar dosežejo le redke kronane glave ter mu podelil svoj blagoslov. Po 12 letih krvavega norčevanja pa je Taxil pred zborom duhovnikov in novinarjev smeje izjavil, da si je vse skupaj izmislil, da je vlek nezmotljivega papeža za nos. Lepo zadostenje za Strossmayerja;

da niso nobeni bolji zahtevali toliko človeške krvi kakor verski.

Leta 1208. je papež Inocent III. ustanovil »sveto« inkvizicijo. Že prihodnje leto je začel Monfort moriti Albigence. Leta 1215. je lateranski zbor ukazal vsem vladarjem, da morajo z javno prisego potrditi, da zavstavi vse sile za iztrebljenje brezvercev iz svojih dežel. Samo španska inkvizicija je sežgala nad 30.000 oseb, nad 290.000 oseb pa je na »laglji način« spravila na on svet. Na Nizozemskem je bilo za Karla V. obglavljenih nad 50.000 brezvercev;

da sta papeža Pij IX. in Leon XIII. predpisala vsem duhovnikom moralno teologijo sv. Alfonza Mar. Lignoria kot podlago za izpraševanje pri spovedi. Ta moralna teologija pa je natrpna takih svilarij, da jih ne more in ne sme noben človek ponoviti. Moralna teologija 1) zahteva od vsakega spovednika, da izprašuje zaskonske žene o najbolj kočljivih aktih; 2) dovoljuje spovednikom zakonolomstvo po končani spovedi, a zabranjuje, oziroma onemogoča vsakršno ovadbo nad zakonolomnim duhovnikom; 3) namalo zaskonske žene celo h krivoprišeg, sava da prikrilejo zakonolomstvo pred možem; 4) za spovednika ne velja sramozljivost nepokvarjenih deklic, 5) cerkev je zelo prizanesljiva napram spovednikom, ki zapeljejo spovedujočo se devico; vsaka taka ovadba se prepreči.

O. S. Marden.

Prenehajte!

Prevedel dr. F. S.

1. Biti neodločni.
2. Obrekovati in opravljati.
3. Godrnjati.
4. Zapravljati zlati čas.
5. Pritoževati se nad slabim vremenom.
6. Klicati bodoče zlo.
7. Govoriti, da vam sreča ni mila.
8. Hoditi z mračnim obrazom.
9. Očitati napake, jeziti in prepričati se.
10. Užaliti se, ko tega nihče ne namerava.
11. Govoriti velike stvari, a delati male.
12. Zmerjati čez delo, ki ga opravljate.
13. Misлити, da je življenje tako polno trpljenja, da ni vredno, da bi se živelo.
14. Prepričati se ter se razburjati zaradi malenkosti.
15. Ponašati se s tem, kaj lahko napravite, mesto da bi to v resnici napravili.
16. Pretiravati in delati gore iz krtin.
17. Pripovedovati neprijetne stvari o prijateljih in znanih.
18. Primerjati se z drugimi v lastno škodo.
19. Godrnjati sam nad seboj in se pritoževati, da nimate sreče.

20. Podcenjevati samega sebe in ne ceniti svojih zmožnosti.

21. Vedno čakati, da se razmere spremenijo. Vstanite in pojdite ter jih spremenite vi sami.

22. Domnevati si, da je že vsa sreča in da so že vse ugodne prilike minule.

23. Obžalovati preteklost ter spominjati se neprijetnih izkušenj. Pokopajte jih!

24. Sanjati o tem, da bi bili vi lahko srečnejši na drugem kraju in v drugih razmerah.

25. Gledati leno v bodočnost ter sanjati o njej mesto napraviti iz sedanosti kar največ mogoče.

26. Iskati priliko stiti in tisoč milj daleč namesto ravno tam, kjer ste.

27. Hrepeneti po dobrih stvareh, ki jih imajo drugi, namesto delati in skušati si jih pridobiti s svojim lastnim zasluzkom.

28. Delati načrte o čudovitih stvareh, ki bi jih mogli napraviti drugod, mesto da bi izvrševali najboljše tam, kjer ste.

Prehlajenje je vzrok smrti

zato polagajte važnost na topla oblačila in pomnite, da se ista, posebno pa zimsko suknje iz finega double suknja dobijo po primerno ugodnih cenah pri trdiki 68 T

Drago Schwab, Ljubljana.

Svojo ženo je zadavil.

Pred kratkim se je v selu Cikota, ne daleč od Sarajeva odigrala strahovita družinska drama, čije potankosti so bile odkrite šele sedaj. V omenjenem selu sta živela zakonca Medjelko in Mileva Mitrović. Oba zakonca nista baš živela v najlepši slogi in mož je ženo često pretepal, tako da je morala večkrat bežati iz hiše in se skrivati po selu. Nekega deževnega večera, ko se je vrnila Mileva, ki je bila v 6 mesecu nosečnosti, s polja domov, jo je pred vrati ustavil mož Nedjelko in jo vprašal, čemu da ga opravlja pri sosedih. Žena je mirno odvrnila, da ga ni opravljala, nasprotno je sosedom trdila, da modre maroge na njen obraz ne izvirajo od moževih udarcev, temveč od padca. Razjarjeni soprog pa ni verjel ženinih besedam. Udaril je najprej svojo ženo po glavi, nato pa ji je zadrgnil ruto, ki jo je imela okoli vratu. Žena se je nezavestna zgrudila na tla, narkar je surovi soprog pristopil, si odpel hladni jermen ter z njim ženi zadrgnil vraat. Žena je bila kmalu mrtva.

Nato je zverinski človek dvignil svojo žrtev na rame in jo odnesel, da bi jo vrgel v potok ter s tem izbrisal vsako sled. Potok je bil precej oddaljen; zato je Milenko vrgel ženo na tla ter jo preko kamena in trnja vlekel skozi neč. Kmalu se je utrudil in vrgel truplo v neko grmovje.

Drugi dan je prijavil orožnikom, da mu je žena pobegnila od doma. Orožniki so takoj uvedli obširno preiskavo, ki pa je ostala brezuspešna. Par dni kasneje so pastirji našli na nekem grmiču košček blaga, ki se je odrgal od krila nesrečne žene. Iskali so dalje in kmalu so našli truplo umorjenke. Truplo je že razpadalo. Sodna komisija je ugotovila, da je bila žena v 6 mesecu nosečnosti in da je plod zamrl. Poleg umorjenke se je našel notes, ki je bil last Nedjeljkova.

Morilec je bil takoj prijet ter je svoj grozni zločin priznal. Prepeljan je bil v zapore sarajevskega sodišča.

Ameriški banditi.

V ponedeljek 13. tm. se je izvršil v hotelu Sherman v Chicagu drzen roparski napad, ki dovolj jasno karakterizira razmere v Ameriki. V hotelski sobi št. 928 je bilo zbranih okoli 25 delegatov družbe za dobavo prutrine, jajc, surovega masla itd. Člani družbe so pridno kockali, stavili so za visoke zneske in igra je bila baš na višku, ko je nenadoma nekdo potkal na vrata. Eden igralcev je vstal in odprl vrata, misleč da je prišel kak nov gost.

Prišli so in sicer trije. Vsi maskirani in v rokah po dva samokresa. Sledilo je kratko povelje »Hands off!« in že se je 50 rok dvignilo kvišku. Dva bandita sta stopila na

prej, tretji je ostal pri vratih. Bliskoma sta gostom preiskala žepa, jim zvezala roke na hrbtu in nato pobrala vse denar z mize.

Ko sta ta posel opravila, se je eden izmed zvezanih gostov ojunčil in je rekel, da bi bilo zelo umestno, če bi gospodje roparji pustili vsaj toliko denarja, da bi bilo za vožnjo z avtomakso. Banditi so vrgli na mizo 20 dolarjev. Nato si je eden izmed njih prižgal cigareto in jo vtaknil prosluicu v usta. Potem je vljudno pristavil: »Ali želi še kdo cigareto, morda celo smotko?« Oglašilo se jih je še par in ropar je ustregel vsem. Okoli pol ure so se banditi zadrževali v sobi. Zbrali so ves plen; ure so večnoma vrnili, popreje pa so jih skrbno obrisali, da pač ni ostal na njih odtis kakakega prsta. Sedel je prijazen pozdrav in izginili so kakor kavra.

Tragedija egiptovskega princa.

Od leta 1899. dalje biva v zdravilišču za slaboume v Ticehurstu, grofija Sussex v Angliji, egiptovski princ Ahmed Saifeddin, čigar sestra je poročena s princem Tudom, sedanlim kraljem Egipta. Pred 25 leti se je odigral dogodek, na posledica čiliga princ še danes trpi. Princeza Shiwelkar je potožila svojemu bratu brutalno postopanje svojega moža, narkar je Saifeddin pozval svojega svaka Fuada na odgovor. Fuad je princa ostro zavrnil, narkar je ta potegnil samokres in ustrelil nanj. Ranil ga je na vratu.

Ahmed Saifeddin je bil nato aretiran in obsojen na 1800 funtov globe, plačati je moral vse stroške procesa. Poleg tega je bil obsojen na prisilno delo. Tri leta je moral pod pekočim afriškim solncem obdelovati kamenje na cesti v Halnan. Četrto leto ga je zdravniška komisija spoznala za slaboumnega in odpisala so ga v Anglijo. Ahmed je bil takrat star 31 let. Zaprl so ga v zdravilišče Ticehurst, kjer biva še danes.

Njegova mati, princeza Newdijlvan, ki živi v Carigradu, je med tem časom vložila že nebroj protestov. Ponovno je pisala lordu Cromerju, ki ima protektorat nad Egiptom, ali sledil je vedno kratek lakoničen odgovor: »Zagotavljam Vaši Visokosti, da temelji Vaša informacija, da je princ za vedno pregan, na popolni zmoti in je naravnost izmišljena.« Leta 1901. je drž. tajnik za zunanje zadeve lord Landsowe princem odvrnil na njeno pisanje: »Zdravnikom dosejati ni uspelo ugotoviti, kdaj da bo možno Vašega sina pustiti na svobodo.«

Leta 1903. je sledila nova demarša, topot iz Kaire. Lord Cromer je odpisal: »Žal mi je, da moram Vaši Visokosti priznati, da je glasom poročila dr. Newtona princ brezdomno nor in je celo človeški družbi nevaren.« Strinjam se z mnenjem egiptovskega kralja, da mora princ Saifeddin ostati tam, kjer je. Od tega je pretekle že dvajset let. Princeza Newdijlvan je posredovala pri bivšem turškem poslaniku v Rimu in sedanemu uglednemu odvjetniku Dželadinu Bel, ki je bil prijatelj princa Saifeddina, da posreduje pri egiptovskemu kralju. Vse prošnje pa so naletele na gluha ušesa. Sedaj je nesrečna mati pisala Macdonaldu pismo, v katerem veli, da je njen sin po krivem v norišnici in da je duševno popolnoma zdrav. Posredoval je tudi turški poslanik v Londonu, vendar egiptovsko poslanstvo zahteva, da ostane princ interniran. Ubogo in nesrečno mater obdöljuje, da hoče zato doseči sinovo svobodo, da bi podedoval njegovo ogromno premoženje.

Zadeva še ni rešena, princ pa je še vedno v norišnici...

Četvorčki in njih krstni botri.

V Franciji se trudijo na vse načine, da zvišajo število prebivalstva. Neštevilni so predlogi, ki so bili stavljeni v svrhu povečanja števila porodov, ali med vsemi ukrepi se je še najbolj obneslo priznanje premije rodbini s številnimi otroki. Podelišev take premije se javno razglasi, francosko časopisje piše o srečni zakonski dvojici, pripoveduje o življenju obeh zakoncev in pri naša slike otrok, kakor staršev. Tako je naslikana sedaj v francoskem časopisju rodbina z 10 otroki, ki je prejela 25.000 frankov izredne nagrade.

Služaj je v ostalem res izreden. Rodbina lesnega trgovca Debreul iz Saint Hilaire de Voust pokrajini Vendée, šteje res 10 otrok, ali med petdesetimi se nahajajo četvorčki, dva dekca in dve deklici. Otroci so bili rojeni dne 7. januarja 1915 in so to-

rej stari okrog 10 let. Zanimivo je, da sta od teh četvorčkov en deček in ena deklica mnogo krepkejša in večja, kot ostala, ki sta zaostala v rasti in da sta v obeh skupinah brat in sestra enako velika. Še nekaj pa je pri četvorčkih omebno vredno: Krstni botri teh otrok so visoke osebe. Botri otrok so angleški kralj, bivši predsednik Poincare, in belgijska kraljica in pokojna ruska carica. Povod k priznanju izredne nagrade rodbini Debreul je bila predstoječa letna razdelitev premije iz Cognac-Jay fonda, ki bo začetkom decembra. Deset otrok je težko breme in tudi gosp. razmere v Franciji niso preveč rožnate. Zato je monsieur Debreul pisal botru enega svojih otrok, g. Poincareju pismo v katerem ga prosi, da naj nekoliko olajša njegov položaj. Poincare je takoj pisal akademiji Française in tvorničarju Cognacju, ustanovitelju omenjenega fonda. Sicer je določeno, da dobi nagrado samo rodbine, čije starši so dosegli že 46 let, gosp. Debreul pa jih je imel komaj 45. Monsieur Cognac ni hotel kršiti teh določb, vendar ga je Poincare prepričal, da se sme pri rodbini s četvorčki napraviti izjema in tako je sedaj Debreul prejel 25.000 frankov nagrade, ki so ga rešili iz mučnega položaja. Sedaj bi bilo dobro, da bi posredovali še ostali botri.

Zakon o progressu v prirodi.

Rezultati izučevanja geologije in paleontologije nam kažejo, da vlada v prirodi zakon o progressu in izpolnitvi vseh živih bitij. Mi sami smo delo tega zakona, sad tega progressnega razvoja. Ta zakon velja ne glede na milijone let, ki so potekla, odkar so se pojavila na naši zemlji živa bitja, še dandanes in zato se tudi ljudje z ostalim živim stvarstvom čedalje bolj izpolnjujejo.

To so glavne misli, ki jih razvija avtor neke okultistične knjige. V njih je nedvomno marsikaj zanimivega, ali osnova, na kateri gradi dotični avtor svoj svetovni nazor, ni povsem zanesljiva. Vprašati se moramo, ali je res v prirodi, ki obsega tudi naš ljud, neki absolutni zakon o progressu. Ali mora vse stvarstvo nujno hoditi pota, ki jih določa ta zakon? Ali je človeštvo ne glede na svoje pogreške, ki jih dela kot socialni organizem, sigurno, da gre pod pritiskom tega dozdnevnega absolutnega zakona v svojem razvoju neprestano naprej? Da si bomo na jasem, moramo točno opredeliti, kaj razumemo pod progressom prirode in človeštva. Ali razumemo pod tem pojmom komplikacijo v organizaciji živega organizma? Ali pa njegovo večjo življenjsko sposobnost v razmerah, v katerih živi? Ali njegovo višjo in, teligentnost, njegov višji socialni duh? Ali pa slednjič stopnjo njegovih moralnih lastnosti? Kaj nam razumemo pod progressom, da lahko iščemo v prirodi njegove zakone?

Izpolnitev in komplikacija živih bitij sploh ni noben zakon v prirodi. — Koliko vrst živih bitij je izginilo baš radi svoje izpolnitve in koliko se jih je moglo umakniti enostavnejši bitiji! Oni giganti prazgodovinske dobe, ki bi mogli doseči do strehe štirinadstropne hiše, se niso mogli ohraniti, marveč so jih nadomestila manjša in odpornejša bitja. Nekatere vrste tigrov so morale izginiti baš zato, ker so imele preveč popolno, specialno prisposobljeno zobovje za lov gotovih živali. Ko so izumrle te živali, sa izginili tudi tigri, ker so bili tako zelo specializirani, da se niso mogli hraniti drugače kot z dotičnimi živalmi.

Mi dandanašnji trdimo, da ima življenje skupni izvor. Vse vrste organizmov so torej oddaljene od skupne prvotne oblike življenja, torej so enako stare v svojem preteklem razvoju. Če bi res obstajal splošni zakon o progressu, kako je tedaj mogoče, da so nekatere vrste dosegle stopnjo »človeka« druze pa še danes stoje na stopnji »bakterije«? Res pa je, da je bila v težki borbi za obstanek večjih prikladnejša nižja organizacija v drugih slučajih pa je dajala prednost večja popolnost. In ker se je tak slučaj vedno lahko pojavil tu ali tam, so se mogli tudi posamični organizmi dvigniti še malo nad nivo. Med te edince moramo postaviti tudi ono verigo izpolnitve, čije skrajni člen smo ljudje. Ali to pomeni samo, da se lahko slučajno pojavi zelo dolga veriga v eni smeri, ki jo imenujemo pogojno »progress«, ne da bi tak razvoj obsegal vsa živa bitja. Zakona o progressu torej v prirodi ni.

Ako smatramo, da pomeni progres večjo življenjsko sposobnost v danih razmerah, pridemo do povsem drugačnih zaključkov. Često je v prirodi rakava pot, regres, ne pa izpolnitev najboljše sredstvo za dosego večje življenjske sposobnosti. Ali si moremo misliti kaj bolj vstrajnega in odpornega, kot so

B. Grimshaw-G. Clavigny:

Gospodična kapetan.

Smejala se je vsemu, kar so ji pravili, kajti čula ni ničesar. Njene oči so sledile pestrim domačinom na snažnem pomolu in zabavala se je z otroškimi igrami skupine malih deklic. Občudovala je njihove obleke in raztreseno poslušala petje in plesno godbo, ki se je čula iz bližnje hiše.

Kako prijetno je bilo to srečno in ljubko življenje!

In vendar, ali se ni navduševala za divje pokrajine, za nevarne doživljaje in pustolovščine na zapadu? Ali ni bilo to zanimivo, lepo življenje? Ali ni spoznala veselja nad uspehom in slavo?

Obe naravi klaviteza in občutljive princeze, ki jih je dobila pri rojstvu, sta se borili v nji. Čuden boj se vršil med tema dvema nagonoma v njeni dvojni kreolski duši.

Oj, če bi bilo mogoče, ob enem pojesti svoj kolač in ga ohraniti! Če bi mogla spati ves dan, okrašena z rožami, dočim bi okoli nje pod drevesi plesali in prepevali... In če bi mogla ostati tudi še pogumna morská kraljica, drzna kapetanka »Sibila«!

Nepotrpežljivo je stresla glavo in udarila z nogo ob tla.

— Dajte mi steklenico piva! je zaklicala.

— Bala se je razmišljanja in zdelo se ji je,

da se ji zmeša, če ne bo konec tega razmišljanja. V naglici sestaviti bojni načrt, najti pogumno obrambo, premagati težavo, ki je na videz nepremagljiva, vse to je bila le igrača za njene čudne otočanske možgane; toda misliti, premišljevati, računati, voliti ali se pa po dolgem premišljevanju odločiti, vse to jo je mučilo do bolesti.

Neki njen oboževatelj ji je ponudil kozarec sveže pijače, ki jo je naročila. Prijela ga je z obema rokama in dejala, smehlja se z očarujočim pogledom:

— Zanimame me, nadaljujte vendar!

Bil je ves srecen, kajti Vajiti je bila zelo zapeljiva v svoji tuniki iz rumene svile in zlati veržici, ki se je lesketala okoli njenih temnih las. Tako je galantni možak nadaljeval svoje besedičenje, ki ga Vajiti prej sploh ni poslušala.

— Rekel sem vam, da je naš kralj star trideset let in da bi se rad poročil.

— Kako se imenuje?

— Njegovo celo ime? ... Napoleon, Timotej in Paea III. ... O, to je velik princ, pravi kralj čeprav kavine barve. Njegova dinastija je stara več sto let... In kraljica Lialija tudi ne bo nesrečna. Paea služi lepe denarce od davka na sadje in kopro; posestva krone se raztezajo čez polovico otoka in koliko daril dobiva! ... Morali bi videti stole iz rožnatega satina v prestolni dvorani, fonografe in polifone, albume in zrcala, lepe voščene cvetlice pod steklom in oljnaté slike, slikane vse z roko. Res lepo stanovanje ima!

— Če se hoče poročiti, naj si torej kar izbere ženo, saj to ne bo težko.

— To se pa motite! Pomislite, da sta na vsem otoku samo dve princesi, ki nista njegovi sestri, ena se imenuje Mahina, druga pa Litija. Hotel se je poročiti z obema. Toda jezero so to odklonile. Nočeta biti dve, da delite prestol. Nič mu ne pomaga, da pravi, da je imel njegov stari oče devet žena. Ničesar nočeta slišati o tem.

— Ali ni kristjan? je vprašala Vajiti.

— Celu med najboljšimi kristjani, kar si jih morete misliti. Vedno je kristjan, izvzemši kadar na to pozabi ali pa, kadar se hoče pozabavati. Toda misijonarji nikakor nočejo privoliti, da bi si vzel dve kraljici. Torej ne ve, kaj naj stori. Mahina je okrogla in rejena in ji ne more ničesar očitati. Napolni oko, kot pravi, in to imamo radi v tej deželi. Toda Litija mu tudi ugaja. Spoznal je, da so njene oči tako lepe, okrogle, črne in svetle, kot gumbi njegovih aucklandskih čevljev, in zdi se mu, da hodi kot pišč. Za nobeno se ne more odločiti. Obe dekleti in njuni starši se prepirajo med seboj, obe sta zaljubljeni vanj in on v obe. Pa uredite to zadevo!

— Kakšen pa je on? je vprašala Vajiti malomarno.

— Velik in lep fant je. Krasen je v svoji vojaški uniformi, kadar pripne na svoja prsa vsa odlikovanja in kolajne, ki jih je sam naslikal na papir, predno jih je dal napraviti v Aucklandu. To je umetnik... ni nimen.

— Toda to vendar ne more dolgo trajati, je dejala Vajiti. Slednjič se bo pa le moral odločiti.

— Naravno. Zato je tudi določil dan poroke. Vršila se bo nepreklicno v treh tednih. Vabila se že tiskajo v Sydneyu. Z roko bo treba samo še napisati ime neveste. Parlament bo podaril poročno obleko. Njegovo Veličanstvo mu je dalo to povelje. Tako je pri nas navada. Toda katero ime bo stalo na vabilih? Kdo bo nosil to obleko? Nihče ne ve, kralj pa še najmanj.

— Čudno, je dejala Vajiti. Kako se to konča?

— Mi smo v velikih skrbih in bojimo se drzavljanske vojne. Mahina stranka se je zarotila, da zapali Litijino selo, ako poroči kralja. Litijini starši pa pravijo vsem, da pokoljejo Mahinino živino in uničijo njeno žetev, če zmaga ona. Tako stoji zadeva. Kot vidite, je bodočnost temna in zelo se je bojimo.

— Po čem prodajate kopro? ju je pretrgal brezbrizno kapetan Sakson.

S tem se je pogovor usmeril na trgovsko polje in dan Vajiti ni ničesar več čula o kralju.

Nekaj dni pozneje se je Sakson, ki ni imel ničesar več opraviti v glavnem mestu, odločil, da se pelje ogledat vse otočje in povsod pokupi zaloge kopre. To je bilo precej dolgotrajno potovanje in verjetno je bilo, da se »Sibila« ne vrne do poročnih slavnosti. To pa Vajiti ni bilo všeč. Njena radovednost se je vzbudila in zanimala se je za boj, ki se je pričel med obema princesama.

Pravkar zopet došle zadnje novosti damskih klobukov v apartnih oblikah ter modnih barvah.
Novosti usnjenih in športnih klobukov.
Zalni klobuki stalno v zalogi.

Modni salon
Marija Götzl
Ljubljana, Kongresni trg štev. 8.

Preoblikanja in popravila točno po naročilu in najhitrejši postrežbi.
Oglejte si bogato zalogo v salonu!
Cene brezkonkurenčne.

6228

Naznanjam,
 da so mi **čebulice hiacinte, tulpe**
 ravno kar došle iz Holandske in so cene napredaj.
SEBENSKA TRGOVINA, Bistvolova cesta 3,
Al. Korsika, Ljubljana.
 6665

Kanarčke
 prave „EDELROLLERJE“, izvrstne pevce, po Din 300—, 400— in 500—, samice po Din 100— razpošilja na vse strani proti jamstvu, da ptice pride živ
Franjo Omahna, Ljubljana
 Mesni trg št. 10. 6674

Samo
Din 198
 svilen jumper
 z dolgi rokavi,
 prvovrsten tricoot
 v vseh mogočih barvah le pri
A. ŠINKOVEC nasl.
K. SOSS, Ljubljana.
 65/TV T

Najboljši šivalni stroji
 so edino le
JOSIP PETELINCA
 znamke
Gritzner in Adler
 za rodbinsko in obrtno rabo
Ljubljana
 blizu Prešernovega spomenika
 2715
 Večletna garancija - Pouk v voženju brezplačen

Najnoveljši pat. izum.
Izvrstna novost.
B. O. B. tvornica beton. blagajni
 — d. d. Vukovar —
 Brzjavke: Bob, Vukovar — Tel. int. 56
 Proizvodnja in odprava vsakovrstnih
 blagajni iz jeklobetona
 omag za dokumente
 tresornih vrat itd. itd.
 v najlepši in najsolidnejši izdelavi.
 Glavno zastopstvo in samoprodaja za
 celo Jugoslavijo: **Armin Goldstein,**
 agentura in komisijonarna trgovina Vukovar.
 Zastopstvo in depot: **Matador, Zagreb**
 Ilica štev. 5. 29 T
 Brezpogovora sigurnost proti ognju. Največja sigurnost proti vplomu.

MERAKL
 boje, mastila, lakove, štok, emalje, kistove
 i garancijano čisti firmis najbolje kakovosti
Medić - Zankl
 družba z omejeno zavezo
MARIBOR LJUBLJANA NOVI SAD
 podružnica centrala skladišče
TVORNICE:
LJUBLJANA-MEDVODE 2038

Na debelo! Na drobno!
S. Matte
 Tovarna kožnihovine
 Največje podjetje naše države!
 Barvanje kakor v Leipzigu, strojenje, konfekcioniranje.
 Popravila, preobnove, kožuhovinaste obrobe in obšivi, modeli.

Naročila, prodaja in nakup kož:
Ljubljana, Sodna u. 5.

Stara tovarna negavio in plotenin Ustanovljena
M. FRANZL & SIN 1888
 lastnik FELIKS FRANZL
 v Ljubljani, Privoz 10. — Poštni predal 44.

la KNOCH jermenje za pogon
 Rezano je samo iz najboljših volovskih kruponov garantirana težina 0-98 - 1, šivano, lepljeno in pretegnjeno, vseh dimenzijah na skladišču. Tel. 247.

A. LAMPRET, LJUBLJANA, Krekov trg 10
 Tvrniško skladišče: ZAGREB, Ilica 44
 dvorišče (Hotel Royal) 109-T Telefon 20-54

Sanatorium Dr. R. Szegő
 za odrasle i djecu. — Abbazia (Italija).
 Dietno liječenje za debiljanje i krepljenje. Prvorazredni zavod za bolesne na srcu, na ovsnjenju žila. — Promjene (Stoffwechsel) za ženske i živčane bolesi. Djeca od 7 godina primaju se i bez pratnje. 69 T

Prometni zavod za premog d. d.
 v Ljubljani
 prodaja 75 T

premog
 iz slovenskih premogovnikov
 vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo
inozemski premog in koks
 vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoskovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete
Naslov: Prometni zavod za premog d. d.
 v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II.

Alfa Separator d. d.
 Generalno zastopstvo
 ZAGREB (A. PENIC)
 Telefon broj 24-13
 Največje skladišče soli
 mliječarski potrebština
 Separatori, kante za mlijeko, mesalnice, brišnice, boje za sir, maslac, sir, maslac
 Zastopstvo za Slovenijo:
LJUBLJANA, RESLEVA C. 9, I.

VILJEM BIZJAK
 Gospodarska c. 7 parna pekarna Marijin trg 2
GLAVNA ZALOGA IN PRODAJA KEKSOV IZ ROG. SLATINE.

Albert	keks	à kg	Din 34,—
Vaniljni	"	"	34,—
Milk	"	"	33,—
Nič-Nac	"	"	30,—
Petit-Beurre	"	"	36,—
Slatinski	"	"	37,—
Mandeljevi	"	"	43,—
Smetanovi	"	"	38,—
Familjni	"	"	36-50,
Mexid čajna mešanica	"	"	50,—
Patience različne od	"	"	Din 49— do
Oblati za torte po	"	"	52,—
Zdravilni prepečenec zavoj	"	"	1,—
	"	"	6,—

 Napolitanke, Adrijana, piškoti, medeno blago in druge vrste blaga.
 Preprodajalci primeren popust. 6368

Risalna orodja za šole, tehnike
 Velika izbira itd. Zmerna cena
Fr. P. Zajec optik, Ljubljana.
 Stari trg 9 62 T

Klavirje
 uglašuje in popravlja solidno in točno ter gre tudi na deželo.
Feliks Povše Ljubljana
 Tržaška c. 45 61 T

Edino prave „Golsen“ čevlje in louske čevlje dobite le v novo urejeni trgovini in delavnici

J. Brajer
 Ljubljana 3396
 Turjaški trg (Breg) 1.
 Istotam se izdelujejo vseh vrst čevlji po meri in vse vrste tržnih čevljev. — Trgovci popusti!
 Cene solidne! Postrežba točna!

Robert Smielowski,
 arhitekt
 in mestni stavbenik
 Rimska cesta 2.
 Izvršuje načrte in proračune, prevzema stavbna dela vseh vrst kakor tudi presojanje in cenitve pod solidnimi in najugodnejšimi pogoji.
 Zidna opeka od lastne opekarnice na Viču, priznana kot najboljša kakovost in od skladišča, Opekarske ceste, 18, po najnižji dnevni ceni. 50 T

Plašč
 delniške družbe ali 6642
 družbe z o. z.
 event. lesne ali električne stroke z malim osnovnim kapitalom se kupi. Informacije pri dr. Ivo Benko-viču, odvetniku v Ljubljani.

PREMOG
 Trboveljski 84 T
 Libovski Ormoški
 Visokokalorični Trobnodolski
 (spec. za centr. kurjave)
 dobavljajo po najnižjih cenah
DOM. ČEBIN,
 trg. s premogom
 Ljubljana, Wolfova ulica 1/II.

„Delta“, trgovina željeznim robom d. d. Zagreb,
Martićeva ulica 8. — Skladišče: Cernomerec (lastna zgradba)
 Telefon: 10-86, 16-17, 19-45. — Brzjavni naslov: **Gradelta.**
 Priporoča: **železniške in tramvajske potrebštine** za državne, industrijske, poljske in cestne železnice, **železo in pločevino, žico, oevl.**
 Reprezentant v Ljubljani: **A. LAMPRET, Krekov trg 10.**

Telef. 3
Larnice Osram
 Telef. 3
 kupite najceneje pri
IVAN BOGATAJ, koncesionirano
 Ljubljana, Kongresni trg 19, poleg Nunske cerkve
 Trgovina in zaloga inštalacijskega materiala, telefonskih aparatov, modernih lestenecv in svetilk ter modernih signalnih naprav proti vplomu. 100-T

Prostovolj. javna dražba
 zapuščine pok. Maks Paulina iz Črnomlja
 se bo vršila v nedeljo, dne 9. novembra t. l. ob 13. popoldne na licu mesta v Ručetni gori pri Semiču — 1 vinograd v izmeri ca tri tisoč m² z zidnico. Izklicna cena Din 65.000 — V ponedeljek, dne 10. nov. t. l. ob 9. dop. 1 njiva v Oklukih, izklicna cena Din 12.000 ob 11. dop. 1 njiva v Loki, izklicna cena Din 7.000; ob 14. pop. razno pohištvo, posoda, knjige, razne zbirke in drugo. 6611

Gobe, orehe, rjavi, zeleni in beli fižol
 kupuje
„GLIVA“ - LJUBLJANA
 Gosposvetska cesta 3
 Wolfova ulica štev. 12

Mednarodni
I. BONČA
 transporti
LJUBLJANA, Selenburgova ulica 7, II.
BEOGRAD, Obiličev Venac 12.
MARIBOR, Aleksandrova 44.
 6619
 Vrš carinsko posredovanje in vse špedicijske posle. Preskrbuje dovoljenja za carine prosti uvoz industrijskega materiala. Prevzema transporte za tuzemstvo in za vse ostale države po **fiksni cenah.** Ker so se s 1. novembrom ukinjele železniške carinske agenture se kot domače podjetje priporoča gg. trgovcem in industrijalcem s prošnjo, da se za vse carinske in špedicijske posle poslužujejo njegovega posredovanja.
 Poslovanje strogo strokovno in solidno.

ROYAL MAIL LINE
 Kr. angleška pošta parobrodna linija — Generalno zastopstvo v krajevino S. H. S. Zagreb, Trg. I. štev. 17. 2855
 Redoviti potniški promet:
Hamburg-Cherbourg-Southampton v New York in Sanado
Cherbourg-Liverpool-Southampton v Južno Ameriko.
 — Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires, Sanpaolo. —
 Održava potnikov v prvem, drugem in tretjem razredu.
 Kabina tretjega razreda z dvema in štirimi posteljami.
 Podzastopstva:
 Beograd, Karagjorgjeva ulica 91. — Ljubljana, Kolodvorska ulica 26. —
 Veliki Bečkerek, Kralja Aleksandra u. 4. — Bitoli, Boulevard Aleksandra 163.
 Brzjavni naslov za gori navedena podzastopstva „**Royalmail**“.
 Za Beano, Hercegovino, Dalmacijo in Crnogoro:
 Srska Prometna banka v Sarajevu in Grutu.
 Brzjavni naslov: „**Prometna banka**“.
 Dopisovanje v vseh jezikih.

ČEŠKA INDUSTRIJALNA IN GOSPODARSKA BANKA
 Telefon številka 104
 Delniška glavica in rezerva oca
 Kč 290.000.000.—
 Sprehajanje vlog na knjižice in račune ter provaja vse bančne in borzne transakcije kar najkulantneje.
 6281